

Grau en Ciències Polítiques i de l'Administració

Treball de Fi de Grau (21686)

Curs acadèmic 2022-2023

**La defensa dels drets del col·lectiu LGTBI
al Parlament de Catalunya:
del primer posicionament polític el 1983
a l'aprovació de la Llei 11/2014**

Martí Odriozola i Marcé

NIA: 193982

Tutor del treball:

Jordi Pascual i Saüc

**Universitat
Pompeu Fabra**
Barcelona

DECLARACIÓ D'AUTORIA I ORIGINALITAT

Jo, Martí Odriozola i Marcé, certifico que el present treball no ha estat presentat per a l'avaluació de cap altra assignatura, ja sigui en part o en la seva totalitat. Certifico també que el seu contingut és original i que en sóc l'únic autor, no incloent cap material anteriorment publicat o escrit per altres persones llevat d'aquells casos indicats al llarg del text.

Martí Odriozola i Marcé
Madrid, 9 de juny del 2023

La defensa dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament de Catalunya: del primer posicionament polític el 1983 a l'aprovació de la Llei 11/2014

ABSTRACT

Des de la recuperació de les institucions d'autogovern, el Parlament de Catalunya ha tingut un paper clau en la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI, tant a través de pronunciaments polítics sense efectes jurídics com, especialment, mitjançant l'aprovació de lleis que han garantit els drets de manera efectiva: la llei de parelles de fet, la legalització de l'adopció per part de les parelles homosexuals i la Llei 11/2014, una norma integral amb un règim de sancions pioner, són les tres principals contribucions.

Aquest estudi radiografia en profunditat totes les iniciatives associades als drets del col·lectiu LGTBI que s'han presentat al Parlament des del 1980 fins al 2014. En total, són 39 iniciatives: 22 no legislatives, vuit legislatives, una proposta de resolució per dur una proposició de llei al Congrés dels Diputats, cinc declaracions del Parlament i tres preguntes orals. La metodologia es vehicula fonamentalment a través de l'anàlisi de discurs dels textos de les iniciatives i dels debats que van suscitar al Parlament i es complementa amb nou entrevistes.

La realitat fa palès que Catalunya ha estat pionera en la defensa dels drets LGTBI, però evidència que aquest avenç ha requerit un esforç reiterat i la insistència dels actors implicats.

PARAULES CLAU

Parlament de Catalunya, LGTBI, LGTBI-fòbia, homosexuals, gais, lesbianes, bisexuals, transsexuals, intersexuals, parlamentarisme, drets, drets humans, lleis, legislació.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	6
2. MARC TEÒRIC	7
2.1 El col·lectiu LGTBI: situació, conceptes i definicions	7
2.2 El reconeixement del col·lectiu LGTBI i la protecció contra l'LGTBI-fòbia	9
2.3 Contextualització social i política del moviment LGTBI a Catalunya	12
2.4 Estat de la qüestió: perspectiva comparada en l'àmbit autonòmic.....	13
2.5 Literatura acadèmica i altres estudis: focus en la legislació.....	17
2.6 El Parlament en l'estructura institucional de Catalunya	21
3. METODOLOGIA	22
3.1 Panoràmica general	22
3.2 Pregunta de recerca i hipòtesis	23
3.3 Tècniques d'investigació	23
4. RECERCA I RESULTATS	26
4.1 El primer posicionament polític del Parlament: seguir les resolucions de l'Assemblea de parlamentaris del Consell d'Europa	26
4.2 Primera vegada que el Ple es pronuncia sobre el col·lectiu LGTBI: destruir les fitxes policiaques sobre l'homosexualitat	26
<i>La moció conseqüència de la interpel·lació</i>	28
4.3 La primera llei, una legislació pionera: el reconeixement de les parelles de fet.....	30
4.4 La legalització de l'adopció de les parelles homosexuals: la llei del 2005	34
4.5 Petició rebutjada de demanar al Congrés dels Diputats la modificació del Codi Civil en matèria de matrimoni	37
4.6 Cinc pronunciaments de caràcter genèric en la V Legislatura	40
4.7 Preguntes orals sobre contractació i processos d'adopció	42
4.8 Els posicionaments de la VI Legislatura: transsexuals, homosexuals d'edat avançada, educació, diversitat i perspectiva internacional.....	43
4.9 Tres resolucions sectorials durant la VII Legislatura.....	50
4.10 El 2006 arriba la primera declaració institucional sobre els drets LGTBI.....	53
4.11 La Llei per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia	54
<i>La gestació de la proposició de llei</i>	56
<i>La proposició de llei conjunta de les esquerres i l'esmena a la totalitat del PP</i>	56

<i>La tramitació al Parlament i els canvis que es van introduir</i>	58
<i>El paper de les entitats LGTBI en la confecció de la llei</i>	60
<i>L'aprovació definitiva al Ple</i>	61
<i>Els mesos posteriors a l'aprovació de la llei</i>	64
<i>La disposició addicional quarta: la llei integral per la no-discriminació</i>	65
5. CONCLUSIONS	68
5.1 L'evolució de la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament	68
5.2 Refutació o validació de les quatre hipòtesis	69
5.3 L'aritmètica de les votacions sobre els drets del col·lectiu LGTBI	72
5.4 Per a futures investigacions i actualitzacions	74
BIBLIOGRAFIA	75

1. INTRODUCCIÓ

El col·lectiu LGTBI, integrat per lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals, ha estat oprimat socialment i legalment al llarg de la història. Amb l'aprovació de la Constitució Espanyola del 1978 i de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 1979 es va reconèixer la igualtat davant de la llei i es va rebutjar la discriminació per qualsevol condició o circumstància personal o social. Tanmateix, a finals del segle XX la realitat de les persones LGTBI romanía molt lluny de l'acceptació, el respecte i la inclusió a tots els nivells i, des d'aquells primers moments de reconeixement embrionari de drets, s'ha hagut de remar molt per poder avançar tant en reconeixement social com en garantia legal i efectiva de drets.

En tot aquest camí, els pronunciaments polítics de les institucions han reconegut la situació de discriminació del col·lectiu de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals i la necessitat de revertir-la, mentre que les reformes legislatives han ofert i garantit, progressivament i amb més lentitud de la desitjable, una nova realitat legal a les persones LGTBI.

En el cas de Catalunya, el Parlament ha parat l'oïda a les demandes del col·lectiu LGTBI i ha volgut ser la veu de les seves reivindicacions. Des del primer posicionament en comissió, el 1983, fins a l'aprovació d'una llei integral contra l'LGTBI-fòbia, el 2014, hi ha hagut iniciatives desestimades, resolucions que van marcar un full de ruta en el seu moment, peticions ambiciosos rebutjades i lleis que van anar marcant punts i seguit en el reconeixement progressiu dels drets de les persones LGTBI.

Per tal d'acostar-se a aquesta realitat a casa nostra, aquest treball estudia com ha evolucionat la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament de Catalunya des del 1980 fins al 2014. La pregunta que vehicula la investigació és rellevant per entendre el rol que ha tingut el poder legislatiu des de la restitució de la democràcia i copsar el protagonisme de Catalunya a l'hora d'abanderar alguns dels principals avenços en matèria legislativa arreu de l'Estat.

El treball s'organitza en quatre blocs principals: el marc teòric, la metodologia, els resultats de la recerca i les conclusions. En el primer, es fa una aproximació panoràmica al col·lectiu LGTBI i al seu reconeixement, així com una comparació global a escala autonòmica i una anàlisi de la literatura sobre la matèria. En el segon, es detalla exhaustivament quin ha sigut el full de ruta seguit per elaborar la recerca i trobar totes les iniciatives estudiades. En el tercer, s'exposa el gruix de la recerca, que s'articula en onze capítols que plantegen, des d'una òptica temàtica i cronològica, les principals fites de la presència dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament de Catalunya. Finalment, les conclusions presenten una anàlisi global de l'evolució de la presència dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament i responen les hipòtesis plantejades inicialment.

2. MARC TEÒRIC

2.1 El col·lectiu LGTBI: situació, conceptes i definicions

L'acrònim LGTBI correspon a les persones lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals (persones que presenten diversitat en el seu desenvolupament sexual). A vegades, s'hi afegeixen les lletres Q o A o el signe +: “la Q fa referència a les persones *queer* i *questioning* (persones que estan desconstruint i qüestionant-se el gènere, l'expressió de gènere i/o la identitat sexual), la A fa referència a les persones asexuals i el + fa referència a totes les altres denominacions referents a la diversitat afectivosexual i de gènere”¹.

D'altra banda, l'LGTBI-fòbia es pot definir com “el tracte diferenciat, excloent o restrictiu basat en l'orientació sexual, la identitat o expressió de gènere de les persones, sigui real o percebuda, que tingui com a objectiu o per resultat anul·lar o menyscar el reconeixement, gaudi o exercici de drets i llibertats fonamentals de les persones a l'esfera política, econòmica, social i cultural”².

A Catalunya, la Direcció General de Polítiques Públiques LGBTI+ va rebre 426 denúncies entre el 2016 i el 2021; el 2021, tot i mantenir-se en la mitjana dels anys anteriors, es va registrar un descens respecte al 2020, que va ser l'any amb el nombre màxim de denúncies³. En canvi, l'Observatori Contra l'Homofòbia va notificar un augment del 50% de les incidències d'LGTBI-fòbia comunicades a Catalunya⁴ i el Ministeri de l'Interior, un increment del 68% en els delictes i incidents d'odi per orientació sexual i identitat de gènere a Espanya⁵.

Cal tenir en compte que aquestes dues últimes dades, tot i ser altament alarmants, no són negatives per si mateixes, ja que l'augment de les denúncies també pot respondre a un major coneixement dels drets de la ciutadania i d'una millora en els mecanismes existents per

¹ Observatori Contra l'Homofòbia (2021). “L'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya”. Pàgina 6. Recuperat de och.cat/wp-content/uploads/2022/06/informe-anual-2021-interactiu.pdf

² Alises, Charo (2018). “Guía de Delitos de Odio LGTBI”. 2a edició. *Junta de Andalucía. Consejería de Igualdad, Políticas Sociales i Conciliación*. Pàgina 37. Recuperat de www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/publicacion/19/01/GuidelitosodioLGTBI2ed.pdf

³ Departament d'Igualtat i Feminismes (2021). “Informe sobre les denúncies i incidències per LGTBI-fòbia a Catalunya”. *Generalitat de Catalunya*. Recuperat de igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/LGBTI/publicacions/Informe-sobre-les-denuncies-i-incidencies-per-LGTBI-fobia-a-Catalunya-2021.pdf

⁴ Observatori Contra l'Homofòbia (2021). “L'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya”. Recuperat de och.cat/wp-content/uploads/2022/06/informe-anual-2021-interactiu.pdf

⁵ Oficina de lucha contra los delitos de odio (2021). “Informe sobre la evolución de los delitos de odio en España”. *Ministerio del interior. Secretaría de Estado de Seguridad. Dirección General de Coordinación y Estudios*. Recuperat de www.interior.gob.es/opencms/pdf/archivos-y-documentacion/documentacion-y-publicaciones/publicaciones-descargables/publicaciones-periodicas/informe-sobre-la-evolucion-de-los-delitos-de-odio-en-Espana/Informe_evolucion_delitos_odio_Espana_2021_126200207.pdf

defensar-los⁶. De fet, el 2015 el Síndic de Greuges va observar un fort creixement de les actuacions respecte a l'any 2014 (xifrat en el 73%)⁷, principalment a causa de l'entrada en vigor de la Llei 11/2014⁸.

Així doncs, malgrat els avenços en drets socials i legals que han conquerit les persones LGTBI en els últims anys, les discriminacions contra el col·lectiu continuen, entre altres, en els àmbits social, laboral o educatiu⁹. Davant d'això, és necessari un reconeixement legal de la discriminació i dels drets constitucionalment reconeguts i que no són efectivament aplicats. Aquest context justifica les anomenades lleis LGTBI, que es presenten com una demanda d'auxili del col·lectiu¹⁰. Els principis d'igualtat vertebreren aquestes lleis i hi apareixen enunciats tant amb caràcter general com sectorialment en àmbits específics.

Pel que fa a la terminologia, no hi ha un consens clar sobre l'ordre de les sigles. El TERMCAT (el centre de terminologia de la llengua catalana) parla del col·lectiu LGBT, però reconeix que “també són habituals alguns canvis d'ordre”¹¹. A la llei catalana, la 11/2014, apareix el terme LGBTI, mentre que la llei espanyola acabada d'aprovar al Congrés¹² s'hi refereix com a LGTBI. L'ésAdir¹³ (el portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals), l'Optimot¹⁴ (el servei de consultes lingüístiques del Departament de Cultura de la Generalitat

⁶ Pujol Tarrés, Joan; Torres Sbarbati, Helena; i Àvila Rodríguez, Rubén (2010). “Aproximació a la situació de l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia a Catalunya”. *Generalitat de Catalunya. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de Ciutadania*. Recuperat de dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/10lgbt/aproximacio_a_la_situacio_de_lhomofobia_lesbofobia_transfobia/aproximacio_situacio_homofobia_esbofobia_transfobia.pdf

⁷ Síndic de Greuges (2017). Dos anys de vigència de la Llei 11/2014 pels drets LGTBI: les actuacions del Síndic”. *sindic.cat*. Recuperat de www.sindic.cat/site/unitFiles/4347/Informe%20LGTBI_catala_def.pdf

⁸ LLEI 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 6730*, del 17 d'octubre del 2014. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=672704

⁹ Rodríguez Córdoba, Cristina (2021). “La situación actual del Colectivo LGTBI en España. Un análisis legislativo de los derechos reconocidos y la protección de víctimas de discriminación por orientación sexual y/o identidad o expresión de género”. *Ehquidad International Welfare Policies and Social Work Journal*, nº 16, pàgs. 141-164. Recuperat de revistas.proeditio.com/ehquidad/article/view/4365/4992

¹⁰ Cuesta Aguado, Paz M. de la (2021). “Sexo, igualdad, diversidad y leyes LGTBI”. *Eunomía. Revista en Cultura de la Legalidad*, 20, pàgs. 141-154. Recuperat de e-revistas.uc3m.es/index.php/EUNOM/article/view/6066/4411

¹¹ TERMCAT (sense data). “#termedelasetmana: LGBT-fòbia”. *termcat.cat*. Recuperat de www.termcat.cat/ca/actualitat/apunts/termedelasetmana-lgbt-fobia

¹² Congreso de los Diputados (2022). “Proyecto de Ley para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI”. *Boletín Oficial de las Cortes Generales, 113-1, sèrie A*, del 12 de setembre del 2022. Recupeat de www.congreso.es/public_oficiales/L14/CONG/BOCG/A/BOCG-14-A-113-1.PDF

¹³ ésAdir (sense data). “LGTBI”. *El portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals*. Recuperat de esadir.cat/Nomspropis/Entitats/Societat/LGTBI

¹⁴ Optimot [@optimotcat] (2022, 17 de maig). *Avui, 17 de maig, és el Dia Internacional contra l'LGTBI-fòbia. Recordeu: LGTBI-fòbia: s'escriu amb guionet i si duu article s'apostrofa* [Tuit]. Twitter. Recuperat de twitter.com/optimotcat/status/1526529183706398720

de Catalunya) i la RAE¹⁵ (la Reial Acadèmia Espanyola) es refereixen al col·lectiu LGTBI. Tanmateix, l'ésAdir menciona que també és freqüent amb l'ordre de lletres LGBTI.

En aquest treball es replicarà la terminologia d'Ignacio Álvarez i es parlarà de persones o col·lectiu LGTBI, ja que és l'acrònim d'ús corrent i perquè “per més que la reivindicació es faci de manera grupal, no hi deixa d'haver persones al darrere”¹⁶.

2.2 El reconeixement del col·lectiu LGTBI i la protecció contra l'LGTBI-fòbia

La protecció dels drets del col·lectiu LGTBI i la prohibició de la discriminació per raons d'orientació o identitat sexuals estan reconegudes a escala internacional en quatre textos legals principals¹⁷: la Declaració Universal dels Drets Humans¹⁸, el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics¹⁹, la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea²⁰ i la Directiva del Consell de la UE relativa a l'establiment d'un marc general per la igualtat de tracte en l'ocupació²¹.

El Conveni Europeu de Drets Humans, per la seva banda, prohibeix la discriminació a l'article 14²², i el Tribunal Europeu de Drets Humans inclou des de fa temps l'orientació sexual com una de les causes de discriminació²³.

A Espanya, la Constitució prohibeix, a l'article 14, la discriminació per qualsevol “condició o circumstància personal o social”²⁴. A més, el Codi Penal defineix com a agreujant, a l'article

¹⁵ RAE (sense data). “LGTBI”. *Diccionario panhispánico del español jurídico*. Recuperat de dpej.rae.es/lema/lgtbi

¹⁶ Álvarez Rodríguez, Ignacio (2019). “Caminante, se hace camino al andar. Comunidad LGTBI, derechos humanos y Naciones Unidas”. *Estudios de Deusto* 67, n.º 1: pàgs. 127-163. Pàgina 131. Recuperat de [dx.doi.org/10.18543/ed-67\(1\)-2019pp127-163](https://doi.org/10.18543/ed-67(1)-2019pp127-163)

¹⁷ Ramos Hernández, Pablo (2020). *Legislación sobre diversidad LGTBI+*. Colex: A Coruña

¹⁸ Asamblea General de las Naciones Unidas (10 de diciembre de 1948). *Declaración Universal de Drets Humans*. Recuperat de www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/cln.pdf

¹⁹ Asamblea General de las Naciones Unidas (16 de diciembre del 1966). *Pacto Internacional de Derechos Civiles y Políticos*. Recuperat de www.ohchr.org/sites/default/files/ccpr_SP.pdf

²⁰ Carta de los derechos fundamentales de la Unión Europea. *Diario Oficial de las Comunidades Europeas*, núm. 364, del 18 de diciembre del 2000. 2000/C 364/01. ISSN 0257-7763. Recuperat de eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2000:364:FULL&from=EN

²¹ Directiva 2000/78/CE del Consejo, de 27 de noviembre de 2000, relativa al establecimiento de un marco general para la igualdad de trato en el empleo y la ocupación. *Diario Oficial de las Comunitats Europees*, núm. 303, del 2 de diciembre del 2000. Recuperat de www.boe.es/buscar/doc.php?id=DOUE-L-2000-82357

²² Tribunal Europeu dels Drets Humans (1950). *Conveni Europeu de Drets Humans*. Recuperat de www.echr.coe.int/documents/convention_cat.pdf

²³ González Beilfuss, Markus (2015). “El reconocimiento jurídico de la diversidad sexual en la España de las autonomías: la Ley 11/2014 del Parlamento de Cataluña”. *Istituzioni del federalismo: rivista di studi giuridici e politici*, 1.2015, núm. 1, pàgs: 195-221. Recuperat de www.regione.emilia-romagna.it/affari_ist/Rivista_1_2015/Beilfuss.pdf

²⁴ Constitución Española. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 311, del 29 de diciembre del 1978. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229

22, la comissió d'un delictes per motius vinculats a l'orientació o identitat sexual o de gènere²⁵ i tipifica com a delictes "determinades accions o omissions fonamentades en l'orientació sexual de les víctimes"²⁶.

Des de principis de segle, hi ha hagut quatre lleis estatals que han suposat un punt d'inflexió en el reconeixement legal de la diversitat sexual a Espanya, segons apunta Markus González Beilfuss²⁷, doctor en Dret i professor de Dret Constitucional de la Universitat de Barcelona. En primer lloc, la Llei 62/2003²⁸ reconeixia "un seguit de mesures generals per l'aplicació del principi d'igualtat de tracte", però no eren expressament aplicables als supòsits de discriminació per orientació sexual o identitat de gènere. A més, introduïa la inversió de la càrrega de la prova en les jurisdiccions civil, contenciós-administrativa i social en els casos en els quals hi hagués indicis fundats de discriminació, regulat a l'article 36 de la norma.

En segon lloc, la Llei 13/2005²⁹, pionera a Europa, va legalitzar el matrimoni homosexual i el va equiparar al matrimoni heterosexual. En tercer lloc, la Llei 14/2006³⁰ possibilitava que, en un matrimoni entre dues dones, la mare no biològica també pogués reconèixer com a propi el fill nascut mitjançant tècniques de reproducció assistida. Finalment, la Llei 3/2007³¹ regulava el procediment per sol·licitar el canvi registral del sexe.

A aquestes quatre normes de gran pes, cal sumar-hi la Llei 4/2023, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI³², que ha suposat, segons resa la seva exposició de motius, "un avenç important en el camí recorregut cap a la

²⁵ Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 81, del 24 de noviembre del 1995. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444

²⁶ González Beilfuss, Markus (2015). "El reconocimiento jurídico de la diversidad sexual en la España de las autonomías: la Ley 11/2014 del Parlamento de Cataluña". *Istituzioni del federalismo: rivista di studi giuridici e politici*, 1.2015, núm. 1, pàgs: 195-221. Pàgina 199. Recuperat de www.regione.emilia-romagna.it/affari_ist/Rivista_1_2015/Beilfuss.pdf

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ Ley 62/2003, de 30 de diciembre, de medidas fiscales, administrativas y del orden social. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 313, del 31 de diciembre del 2003. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2003-23936

²⁹ Ley 13/2005, de 1 de julio, por la que se modifica el Código Civil en materia de derecho a contraer matrimonio. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 157, del 2 de juliol del 2005. Recuperat de www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2005-11364

³⁰ Ley 14/2006, de 26 de mayo, sobre técnicas de reproducción humana asistida. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 126, del 27 de maig del 2006. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-9292

³¹ Ley 3/2007, de 15 de marzo, reguladora de la rectificación registral de la mención relativa al sexo de las personas. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 65, del 16 de març del 2007. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2007-5585

³² Ley 4/2023, de 28 de febrero, para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI. *Boletín Oficial del Estado*, 51, de l'1 de març del 2023. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-5366

igualtat i la justícia social que permet consolidar el canvi de concepció social sobre les persones LGTBI”.

Tanmateix, abans d'aquestes fites de gran rellevància, la situació legal i jurídica del col·lectiu LGTBI era més aviat delicada. I és que quan es va arribar a la democràcia, la Llei de perillositat i Rehabilitació Social³³, del 1970, continuava vigent³⁴. Era una actualització de la *Ley de vagos y maleantes*, que des del 1954 incloïa com a supòsit de l'estat perillós “els que facin actes d'homosexualitat”³⁵. En aquest context, el moviment LGBTI va començar a emergir i, a inicis de la dècada de 1970, es va començar a articular³⁶.

El gener del 1979 es va reformar la Llei de Perillositat i Rehabilitació Social³⁷ per retirar les referències a l'homosexualitat³⁸ i als anys 80 es van produir dues fites més³⁹ en sengles reformes del Codi Penal vigent en aquell moment⁴⁰: es va derogar el càstig de l'escàndol públic com a arma de repressió de l'homosexualitat⁴¹ i es van despenalitzar les operacions de canvi de sexe⁴².

³³ Ley 16/1970, de 4 de agosto, sobre peligrosidad y rehabilitación social. *Boletín Oficial del Estado*, 187, del 6 d'agost del 1970. Recuperat de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1970-854>

³⁴ França, João i Rodríguez Castelló, Adrià (2020). “La lluita LGTB en la dècada dels 70 a Barcelona: La formació d'un moviment, el difícil encaix de la diversitat més enllà del fet gai i l'atzucac de la legalització”. *Mobilitzacions socials i esquerra radical: Actes del II Congrés Les altres protagonistes de la transició*, pàgs. 221-247. Recuperat de ddd.uab.cat/pub/caplli/2020/266300/20191011_II_Congres_Les_Altres_Protagonistes_digitalp221.pdf

³⁵ Ley de 15 de julio de 1954 por la que se modifican los artículos 2.º y 6.º de la Ley de Vagos y Maleantes, de 4 de agosto de 1933. *Boletín Oficial del Estado*, 198, del 17 de juliol del 1954. Recuperat de <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1954/198/A04862-04862.pdf>

³⁶ Vilà i Lanao, Enric (2016). “40 anys d'història del Casal Lambda dins del moviment LGBTI de Catalunya”. *Lambda*, núm. 82, pàgs. 4-7. Barcelona: Casal Lambda. Recuperat de salutsexual.sidastudi.org/resources/inmagic-img/DD66841.pdf

³⁷ Ley 77/1978, de 26 de diciembre, de modificación de la Ley de Peligrosidad y Rehabilitación Social y de su Reglamento. *Boletín Oficial del Estado*, 10, de l'11 de gener del 1979. Recuperat de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1979-700>

³⁸ França, João i Rodríguez Castelló, Adrià (2020). “La lluita LGTB en la dècada dels 70 a Barcelona: La formació d'un moviment, el difícil encaix de la diversitat més enllà del fet gai i l'atzucac de la legalització”. *Mobilitzacions socials i esquerra radical: Actes del II Congrés Les altres protagonistes de la transició*, pàgs. 221-247. Recuperat de ddd.uab.cat/pub/caplli/2020/266300/20191011_II_Congres_Les_Altres_Protagonistes_digitalp221.pdf

³⁹ Macías González, Liberto i Vives Barceló, Marga (2019). “Les persones grans LGTBI. Una mirada actual”. *Anuari de l'envelliment. Illes Balears*. Recuperat de ibdigital.uib.es/greenstone/collect/anuariEnvelliment/index/assoc/2019_anuari_ari_enve/lliment_p275.dir/2019_anuari_envelliment_p275.pdf

⁴⁰ Decreto 3096/1973, de 14 de septiembre, por el que se publica el Código Penal, texto refundido conforme a la Ley 44/1971, de 15 de noviembre. *Boletín Oficial del Estado*, 297, del 12 de desembre del 1973. Recuperat de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1973-1715>

⁴¹ Ley Orgánica 5/1988, de 9 de junio, sobre modificación de los artículos 431 y 432 y derogación de los artículos 239, 566.5º, 567.1º y 3º y 577.1º del Código Penal. *Boletín Oficial del Estado*, 140, de l'11 de juny del 1988. Recuperat de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1988-14327>

⁴² Ley Orgánica 3/1989, de 21 de junio, de actualización del Código Penal. *Boletín Oficial del Estado*, 148, del 22 de juny del 1989. Recuperat de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1989-14247>

2.3 Contextualització social i política del moviment LGTBI a Catalunya

Més enllà del reconeixement legal i jurídic dels drets de les persones LGTBI, la mobilització popular i els col·lectius organitzats han tingut una gran importància en les últimes dècades. En aquest sentit, l'activisme a Espanya va començar els anys setanta a Catalunya i es va estendre posteriorment a altres parts de l'Estat⁴³.

Francesc Francino i Armand de Fluvià van ser els precursors del moviment LGTBI i el 1970 van fundar clandestinament l'Agrupació Homòfila per a la Igualtat Sexual (AGHOIS), la primera associació que defensava els drets LGTBI a Espanya. Un any més tard va canviar de nom pel de Movimiento Español de la Liberación Homosexual (MELH)⁴⁴, que amb el final de la dictadura va esdevenir el Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC). L'octubre del 1976 es va constituir l'Institut Lambda, que tenia l'objectiu de crear un gabinet d'orientació i ajuda psicosexual per al tractament de problemes relacionats amb la sexualitat⁴⁵.

El FAGC, que va permetre incorporar moltes persones amb perfils diversos i teixir aliances amb altres moviments, va promoure la primera gran manifestació pels drets de les persones LGTB, el 26 de juny del 1977 a Les Rambles de Barcelona, amb lema "Nosaltres no tenim por, nosaltres som". Amb la demanda de derogar la Llei de Perillositat i Rehabilitació Social⁴⁶, va estar reprimida violentament per les forces policials. Uns mesos més tard, el desembre del 1977 un miler de persones van assistir al primer míting sobre homosexuals, que va tenir lloc al cinema Niza de Barcelona. A més, un any més tard, van sorgir manifestacions a Madrid, Bilbao i Sevilla. Tanmateix, el 1976 hi havia hagut una manifestació protagonitzada per dones trans que va començar al port de Barcelona i després de la qual les manifestants van protestar per les batudes.

El 1977 es va crear a Barcelona la Coordinadora de Frentes de Liberación Homosexual del Estado Español (COFLHEE), el 1978 es va presentar el Grupo de Lucha para la Liberación de

⁴³ Macías González, Liberto i Vives Barceló, Marga (2019). "Les persones grans LGTBI. Una mirada actual". *Anuari de l'envelliment. Illes Balears*. Recuperat de ibdigital.uib.es/greenstone/collect/anuariEnvelliment/index/assoc/2019_anuari_enve/lliment_/p275.dir/2019_anuari_envelliment_p275.pdf

⁴⁴ Biosca Rubia, Anna (9 de juny del 2021). "Roig i marica: repàs a la història del col·lectiu LGTBI a Espanya fins el matrimoni igualitari". *Revista Mirall*. Recuperat de revistamirall.com/2021/06/09/roig-i-marica-repas-a-la-historia-del-collectiu-lgtbi-a-espanya-fins-el-matrimoni-igualitari/

⁴⁵ Vilà i Lanao, Enric (2016). "40 anys d'història del Casal Lambda dins del moviment LGBTI de Catalunya". *Lambda*, núm. 82, pàgs. 4-7. Barcelona: Casal Lambda. Recuperat de salutsexual.sidastudi.org/resources/inmagic-img/DD66841.pdf

⁴⁶ França, João i Rodríguez Castelló, Adrià (2020). "La lluita LGTB en la dècada dels 70 a Barcelona: La formació d'un moviment, el difícil encaix de la diversitat més enllà del fet gai i l'atzucac de la legalització". *Mobilitzacions socials i esquerra radical: Actes del II Congrés Les altres protagonistes de la transició*, pàgs. 221-247. Recuperat de ddd.uab.cat/pub/caplli/2020/266300/20191011_II_Congres_Les_Altres_Protagonistes_digitalp221.pdf

la Lesbiana (GLLL) i el 1979 li va agafar el relleu el Grup de Lluita per l'Alliberament de la Lesbiana (GLAL). El mateix any 1979 també es va crear el Colectivo de Travestis y Transexuales (CTT), la primera organització de persones trans de la qual es té constància. El juliol del 1980 el govern espanyol va legalitzar el FAGC.

A partir de 1986, superada la crisi de militància, el moviment LGBTI va centrar-se en el contacte amb els representants dels partits polítics i dels grups parlamentaris⁴⁷. El 1986 va néixer la Coordinadora Gai i Lesbiana de Catalunya (CGL), el 1990 l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va retirar l'homosexualitat de la seva llista de malalties mentals, el 1991 es va constituir la Federació Estatal de Gais i Lesbianes i el 1992 van començar a caminar el Col·lectiu de Transsexuals de Catalunya-Pro Drets i la Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals (FELGTB). El 1994 va aparèixer l'Associació de Mares i Pares de Gais i Lesbianes, el 2000 es va crear l'Observatori Contra l'Homofòbia i el 2003 va néixer l'associació de famílies FLG.

D'aquesta manera, a la dècada de 1990 els 28 de juny van començar a esdevenir actes massius a les grans ciutats i a la primera dècada del segle XXI, hi va haver una visibilització creixent de persones LGBTI, malgrat que certes forces socials, polítiques i religioses encara legitimaven l'homofòbia *de facto*⁴⁸.

El 2006 es va crear el Programa per a la igualtat del col·lectiu LGTB del Govern de la Generalitat, destinat a treballar per la igualtat d'homosexuals i transsexuals i el 2007 es va celebrar l'Orgull Europeu a Madrid, amb un milió i mig de persones. L'any següent hi va haver manifestacions a diferents punts d'Espanya, inclosa Barcelona. A més, el 7 d'octubre del 2007 hi va haver la primera manifestació per la despatologització trans a Barcelona, entre altres ciutats, amb el lema "Contra la disfòria de gènere".

2.4 Estat de la qüestió: perspectiva comparada en l'àmbit autonòmic

La consciència creixent que l'LGTBI-fòbia és un problema social que cal abordar des de les institucions ha conduït en els últims anys a la majoria dels parlaments autonòmics a aprovar lleis específiques que han comptat amb suports transversals, ja que s'han aprovat en governs

⁴⁷ Vilà i Lanao, Enric (2016). "40 anys d'història del Casal Lambda dins del moviment LGBTI de Catalunya". *Lambda*, núm. 82, pàgs. 4-7. Barcelona: Casal Lambda. Recuperat de salutsexual.sidastudi.org/resources/inmagic-img/DD66841.pdf

⁴⁸ *Ibidem*.

liderats tant per forces conservadores com progressistes⁴⁹. Les normes, que són bastant similars arreu de l'Estat i s'han inspirat mútuament (les aprovades prèviament han guiat les posteriors)⁵⁰, actuen principalment en els àmbits sanitari, laboral, social i educatiu, tot i que algunes també incideixen en els mitjans de comunicació públics o en àmbits com la família, la cultura, l'oci, l'esport i la joventut⁵¹.

Així doncs, a Espanya, l'avenç més significatiu que s'ha produït recentment ha vingut de la mà de nombroses lleis autonòmiques de protecció dels drets del col·lectiu LGTBI (fins a l'aprovació al Congrés dels Diputats, el 16 de febrer, de la Llei per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI⁵²). Tot i que l'abast de la normativa autonòmica és molt dispar i es veu limitada per la mateixa distribució de competències entre l'Estat i les comunitats, en línies generals, les lleis van “més enllà de la tutela antidiscriminatòria per raó de l'orientació sexual” i persegueixen “l'eliminació de prejudicis, la visibilització i normalització de les diferències i l'adopció de polítiques públiques dirigides a garantir la igualtat real del col·lectiu”⁵³.

Entre les diferències, hi ha comunitats autònomes que opten per lleis generalistes que aborden tots els problemes del col·lectiu, mentre que d'altres es decanten per lleis específiques per al col·lectiu trans. De la mateixa manera, divergeixen en la terminologia per definir les identitats⁵⁴.

⁴⁹ Carratalá, Adolfo i Herrero-Jiménez, Beatriz (2019). “La regulación contra el discurso de odio hacia el colectivo LGTBI en los medios: análisis comparado de diez leyes autonómicas”. *Revista AE-IC*, vol 6, nº. 12, pàgs. 58-80. Recuperat de www.revistaeic.eu/index.php/raeic/article/view/207/174

⁵⁰ Rodríguez Córdoba, Cristina (2021). “La situación actual del Colectivo LGTBI en España. Un análisis legislativo de los derechos reconocidos y la protección de víctimas de discriminación por orientación sexual y/o identidad o expresión de género”. *Ehquidad International Welfare Policies and Social Work Journal*, nº 16, pp. 141-164. Recuperat de revistas.proeditio.com/ehquidad/article/view/4365/4992

⁵¹ González Beilfuss, Markus (2015). “El reconocimiento jurídico de la diversidad sexual en la España de las autonomías: la Ley 11/2014 del Parlamento de Cataluña”. *Istituzioni del federalismo: rivista di studi giuridici e politici*, 1.2015, núm. 1, pàgs: 1995-221. Recuperat de www.regione.emilia-romagna.it/affari_ist/Rivista_1_2015/Beilfuss.pdf

⁵² Congreso de los Diputados (2022). “Proyecto de Ley para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI”. *Boletín Oficial de las Cortes Generales, 113-1, sèrie A*, del 12 de setembre del 2022. Recupeat de www.congreso.es/public_oficiales/L14/CONG/BOCG/A/BOCG-14-A-113-1.PDF

⁵³ Díaz Crego, María (2019). “Los derechos del colectivo homosexual en España: de la despenalización de la homosexualidad al respeto de la diversidad afectivo sexual”. A Matia, Francisco Javier; Elvira, Ascensión; Arroyo, Antonio (ed.), *La protección de los derechos fundamentales de personas LGTBI* (pàgs. 237-277). València: Tirant lo Blanch, 2019. Pàgina 268.

⁵⁴ Cuesta Aguado, Paz M. de la (2021). “Sexo, igualdad, diversidad y leyes LGTBI”. *Eunomía. Revista en Cultura de la Legalidad*, 20, pàgs. 141-154. Recuperat de e-revistas.uc3m.es/index.php/EUNOM/article/view/6066/4411

El primer territori a adoptar una llei específica sobre la igualtat de tracte i el reconeixement dels drets del col·lectiu LGTBI va ser Navarra el 2009⁵⁵, tot i que va aprovar-ne una altra el 2017⁵⁶. La van seguir el País Basc⁵⁷ (el juny del 2012), Galícia⁵⁸ (l'abril del 2014) i Andalusia (el juliol del 2014⁵⁹, malgrat que la va renovar el 2017⁶⁰). Catalunya⁶¹ va ser la cinquena autonomia a dotar-se d'una legislació pròpia, l'octubre del 2014.

L'última comunitat va ser Castella-la Manxa⁶², el maig del 2022. Les dues úniques que encara no han aprovat una llei en aquest sentit són Astúries, on hi ha en tràmit un avantprojecte de llei de “garantia dels drets i llibertats del col·lectiu LGTBI i les seves famílies”⁶³, i Castella i Lleó.

⁵⁵ Ley Foral 12/2009, de 19 de noviembre, de no discriminación por motivos de identidad de género y de reconocimiento de los derechos de las personas transexuales. *Boletín Oficial del Estado*, 307, del 22 de diciembre del 2009. Recuperat de www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2009-20656

⁵⁶ Ley Foral 8/2017, de 19 de junio, para la igualdad social de las personas LGTBI+. *Boletín Oficial del Estado*, 173, del 21 de julio del 2017. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2017-8527

⁵⁷ Ley 14/2012, de 28 de junio, de no discriminación por motivos de identidad de género y de reconocimiento de los derechos de las personas transexuales. *Boletín Oficial del Estado*, 172, del 19 de julio del 2012. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2012-9664

⁵⁸ Ley 2/2014, de 14 de abril, por la igualdad de trato y la no discriminación de lesbianas, gays, transexuales, bisexuales e intersexuales en Galicia. *Boletín Oficial del Estado*, 127, del 26 de mayo del 2014. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-5488

⁵⁹ Ley 2/2014, de 8 de julio, integral para la no discriminación por motivos de identidad de género y reconocimiento de los derechos de las personas transexuales de Andalucía. *Boletín Oficial del Estado*, 193, del 9 d'agost del 2014. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-8608

⁶⁰ Ley 8/2017, de 28 de diciembre, para garantizar los derechos, la igualdad de trato y no discriminación de las personas LGTBI y sus familiares en Andalucía. *Boletín Oficial del Estado*, 33, del 6 de febrero del 2018. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2018-1549

⁶¹ LLEI 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 6730, del 17 d'octubre del 2014. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=672704

⁶² Ley 5/2022, de 6 de mayo, de Diversidad Sexual y Derechos LGTBI en Castilla-La Mancha. *Boletín Oficial del Estado*, 177, del 25 de julio del 2022. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-12291

⁶³ Dirección General de Juventud, Diversidad Sexual y Derechos LGTBI (2022). “Anteproyecto de ley del Principado de Asturias de garantía de los derechos y libertades del colectivo LGTBI y sus familias”. *Asturias Participa*. Recuperat de www.asturiasparticipa.es/consulta_previa/anteproyecto-de-ley-del-principado-de-asturias-de-garantia-de-los-derechos-y-libertades-del-colectivo-lgtbi-y-sus-familias/

En els últims deu anys, també han aprovat lleis de defensa dels drets del col·lectiu LGTBI les Illes Canàries (el 2014⁶⁴ i el 2021⁶⁵), Extremadura⁶⁶ (el 2015), Múrcia⁶⁷ i les Illes Balears⁶⁸ (el 2016), Madrid (també el 2016, amb una llei el març⁶⁹ i una el juliol⁷⁰), la Comunitat Valenciana (el 2017⁷¹ i el 2018⁷²), l'Aragó (l'abril⁷³ i el desembre⁷⁴ del 2018) i Cantàbria⁷⁵ (el 2020).

Abans de les lleis que regulen específicament els drets de les persones LGTBI, les comunitats autònomes havien regulat les parelles no casades, incloent-hi també les unions homosexuals. En aquest sentit, la llei catalana⁷⁶, aprovada el 1998, va ser la pionera i va significar un pas legal molt important en el reconeixement de les parelles homosexuals, ja que les definia per primera

⁶⁴ Ley 8/2014, de 28 de octubre, de no discriminación por motivos de identidad de género y de reconocimiento de los derechos de las personas transexuales. *Boletín Oficial del Estado*, 281, del 20 de novembre del 2014. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-11995

⁶⁵ Ley 2/2021, de 7 de junio, de igualdad social y no discriminación por razón de identidad de género, expresión de género y características sexuales. *Boletín Oficial del Estado*, 163, del 9 de juliol del 2021. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2021-11382

⁶⁶ Ley 12/2015, de 8 de abril, de igualdad social de lesbianas, gays, bisexuales, transexuales, transgénero e intersexuales y de políticas públicas contra la discriminación por orientación sexual e identidad de género en la Comunidad Autónoma de Extremadura. *Boletín Oficial del Estado*, 108, del 6 de maig del 2015. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-5015

⁶⁷ Ley 8/2016, de 27 de mayo, de igualdad social de lesbianas, gays, bisexuales, transexuales, transgénero e intersexuales, y de políticas públicas contra la discriminación por orientación sexual e identidad de género en la Comunidad Autónoma de la Región de Murcia. *Boletín Oficial del Estado*, 153, del 25 de juny del 2016. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2016-6170

⁶⁸ Ley 8/2016, de 30 de mayo, para garantizar los derechos de lesbianas, gays, trans, bisexuales e intersexuales y para erradicar la LGTBI fobia. *Boletín Oficial del Estado*, 157, del 30 de juny del 2016. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2016-6310

⁶⁹ Ley 2/2016, de 29 de marzo, de Identidad y Expresión de Género e Igualdad Social y no Discriminación de la Comunidad de Madrid. *Boletín Oficial del Estado*, 169, del 14 de juliol del 2016. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2016-6728

⁷⁰ Ley 3/2016, de 22 de julio, de Protección Integral contra LGTBIfobia y la Discriminación por Razón de Orientación e Identidad Sexual en la Comunidad de Madrid. *Boletín Oficial del Estado*, 285, del 25 de novembre del 2016. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2016-11096

⁷¹ Ley 8/2017, de 7 de abril, integral del reconocimiento del derecho a la identidad y a la expresión de género en la Comunitat Valenciana. *Boletín Oficial del Estado*, 112, de l'11 de maig del 2017. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2017-5118

⁷² Ley 23/2018, de 29 de noviembre, de igualdad de las personas LGTBI. *Boletín Oficial del Estado*, 10, de l'11 de gener del 2019. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2019-281

⁷³ Ley 4/2018, de 19 de abril, de Identidad y Expresión de Género e Igualdad Social y no Discriminación de la Comunidad Autónoma de Aragón. *Boletín Oficial del Estado*, 131, del 30 de maig del 2018. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2018-7154

⁷⁴ Ley 18/2018, de 20 de diciembre, de igualdad y protección integral contra la discriminación por razón de orientación sexual, expresión e identidad de género en la Comunidad Autónoma de Aragón. *Boletín Oficial del Estado*, 50, del 27 de febrer del 2019. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2019-2712

⁷⁵ Ley 8/2020, de 11 de noviembre, de Garantía de Derechos de las Personas Lesbianas, Gays, Trans, Transgénero, Bisexuales e Intersexuales y No Discriminación por Razón de Orientación Sexual e Identidad de Género. *Boletín Oficial del Estado*, 322, del 10 de desembre del 2020. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2020-15880

⁷⁶ LLEI 10/1998, de 15 de juliol, d'unions estables de parella. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 2687, del 23 de juliol del 1998. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=193424

vegada com “unions estables de parelles formades per persones del mateix sexe que convisquin maritalment” i dotava de legalitat aquesta realitat⁷⁷.

En el cas de Catalunya, la nova norma generava efectes civils, igual que les de l'Aragó⁷⁸, Navarra⁷⁹, les Illes Balears⁸⁰ i el País Basc⁸¹, que són les quatre comunitats, juntament amb Catalunya, que tenen competències en matèria de Dret civil. En totes aquestes lleis s'establien un seguit de drets i deures que no equivalien als del matrimoni, però suposaven el reconeixement d'un status que es podia considerar gairebé-matrimonial. A partir de l'aprovació de la llei catalana, la parella registrada va deixar de ser una institució desconeguda en l'ordenament jurídic espanyol⁸².

El primer país europeu en legislar en matèria de parelles registrades havia sigut Dinamarca, que el 1989 va promulgar una llei que permetia a les parelles homosexuals registrar la seva unió. La llei constava de cinc preceptes que remetien a la legislació aplicable sobre el matrimoni, amb algunes excepcions. Aquest model el van adoptar a finals del segle XX Noruega, Suècia, Islàndia, Països Baixos, Bèlgica i França. El 2001 s'hi van sumar Finlàndia, Alemanya i Portugal⁸³.

2.5 Literatura acadèmica i altres estudis: focus en la legislació

La recerca plantejada en aquest TFG és rellevant perquè aporta un punt de vista original i innovador a la literatura publicada sobre la matèria. Aquest apartat pretén ser una síntesi d'articles i estudis que comparteixen l'esperit del present treball. En els últims anys, s'han fet diferents estudis comparatius entre les lleis autonòmiques de defensa dels drets de les persones

⁷⁷ Vendrell i Aubach, Elisabet (2018). “D'on venim i on som les famílies LGTBI: drets del col·lectiu i diversitat familiar”. *Eines* 32. Fundació Josep Irla. Recuperat de irla.cat/wp-content/uploads/2018/10/Eines32_connexions_Vendrell.pdf

⁷⁸ Ley 6/1999, de 26 de marzo, relativa a parejas estables no casadas. *Boletín Oficial del Estado*, 95, del 21 d'abril del 1999. Recuperat de www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1999-8874

⁷⁹ Ley Foral 6/2000, de 3 de julio, para la igualdad jurídica de las parejas estables. *Boletín Oficial del Estado*, 214, del 6 de setembre del 2000. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2000-16373

⁸⁰ Ley 18/2001, de 19 de diciembre, de Parejas Estables. *Boletín Oficial del Estado*, 14, del 16 de gener del 2002. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2002-917

⁸¹ Ley 2/2003, de 7 de mayo, reguladora de las parejas de hecho. *Boletín Oficial del Estado*, 284, del 25 de novembre del 2011. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2011-18545

⁸² González Beilfuss, Cristina (2004). *Parejas de hecho y matrimonios del mismo sexo en la Unión Europea*. Madrid: Marcial Pons

⁸³ *Ibidem*.

LGTBI amb l'objectiu d'identificar els punts en comú i les divergències en àmbits sectorials⁸⁴. També s'han publicat panoràmiques històriques que analitzen, des d'una perspectiva jurídica i constitucional, l'evolució de la protecció jurídica dels drets del col·lectiu LGTBI, per exemple, a França⁸⁵, Alemanya⁸⁶, Itàlia⁸⁷, Turquia⁸⁸, Mèxic⁸⁹, l'Argentina⁹⁰ o el Brasil⁹¹. Alhora, s'han publicat estudis sobre el règim jurídic del matrimoni homosexual⁹² a Holanda, Bèlgica, els Estats Units i el Canadà i sobre la legislació comunitària aprovada en el marc de la Unió Europea⁹³ o la legislació LGTBI arreu del món⁹⁴.

⁸⁴ Carratalá, Adolfo i Herrero-Jiménez, Beatriz (2019). “La regulación contra el discurso de odio hacia el colectivo LGTBI en los medios: análisis comparado de diez leyes autonómicas”. *Revista AE-IC*, vol 6, nº. 12, pp. 58-80. Recuperat de www.revistaeic.eu/index.php/raeic/article/view/207/174

⁸⁵ Alcaraz, Hubert (2013). “Las personas LGTB desde la perspectiva constitucional - Francia”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413664

⁸⁶ von Stritzky, Johannes (2013). “El desarrollo de la protección jurídica de las personas homosexuales, bisexuales, transexuales e intersexuales (LGBT) en Alemania”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413665

⁸⁷ Lorenzetti, Anna (2013). “La condición jurídica de las personas homosexuales en Italia: entre la anomia y una debida tutela constitucional”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413666

⁸⁸ Engin, Ceylan (2015). “LGBT in Turkey: Policies and Experiences”. *Social Science*, 4(3), pàgs. 838-858. Recuperat de www.mdpi.com/2076-0760/4/3/838

⁸⁹ Santiago Juárez, Mario (2013). “Interpretación judicial de los derechos de las personas del colectivo LGBT en México”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413667

⁹⁰ Herrera, Marisa i de la Torre, Natalia (2013). “De identidades y familias. Aportes al debate sobre el matrimonio entre personas del mismo sexo en el Derecho argentino”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413668

⁹¹ Raupp Rios, Roger (2013). “Derechos sexuales: orientacion sexual e identidad de género en el Derecho brasileño”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413669

⁹² Cañamares Arribas, Santiago (2007). *El matrimonio homosexual en derecho español y comparado*. Madrid: Iustel

⁹³ Díaz Lafuente, José (2019). “Avances en la protección de los derechos fundamentales de las personas LGBTI en la Unión Europea”. A Matia, Francisco Javier; Elvira, Ascensión; Arroyo, Antonio (ed.), *La protección de los derechos fundamentales de personas LGTBI* (pàgs. 67-100). València: Tirant lo Blanch, 2019

⁹⁴ Reynolds, Andrew (2013). “Representation and Rights: The Impact of LGBT Legislators in Comparative Perspective”. *American Political Science Review*, Vol. 107, nº 2, pàgs. 259-274. Recuperat de www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/E24FDB19C4F65129822660667C8442D2/S0003055413000051a.pdf/representation-and-rights-the-impact-of-lgbt-legislators-in-comparative-perspective.pdf

En el cas d'Espanya, s'han fet anàlisis de la situació dels drets del col·lectiu LGTBI en un moment determinat⁹⁵ i també s'ha abordat el tema fent “una mica d'Història” i recordant “les fites més rellevants assolides pel col·lectiu homosexual en la seva lluita contra la discriminació des del restabliment de la democràcia constitucional”⁹⁶. En el segon exemple, es fa una exposició desglossada temàticament, on s'aborden, entre altres aspectes, les garanties de les parelles homosexuals, la parentalitat homosexual, les garanties antidiscriminatòries per raó d'orientació sexual en l'àmbit laboral o el reconeixement de les condicions trans i intersex.

També hi ha estudis en profunditat sobre la llei del matrimoni homosexual, des d'una perspectiva jurídica i de jurisprudència, i analitzant també la tramitació parlamentària del projecte de llei que va acabar convertint-se en la Llei 13/2005⁹⁷. El relat al·ludeix a les esmenes a la totalitat i parcials que es van presentar al Congrés dels Diputats, l'informe de la ponència, el dictamen de la comissió i les esmenes que va formular el Senat, també les que van ser rebutjades⁹⁸. És una aproximació, doncs, amb certes analogies a la plantejada en aquest treball, tot i que es queda a la superfície i en un àmbit molt concret.

Fins i tot, Pilar Benavente planteja un enfocament semblant⁹⁹ al que es proposa aquí: aborda i analitza el contingut de dues proposicions de llei presentades al Congrés dels Diputats per Ciutadans i dues proposicions no de llei, una impulsada per UPyD al Congrés i una de Ciutadans a l'Assemblea de Madrid. Les quatre iniciatives, que van ser rebutjades, versaven sobre la gestació subrogada. El plantejament és el mateix que el que guia aquest treball, tot i que, en els casos mencionats, la temàtica és molt més específica (només sobre la gestació subrogada) i menciona només iniciatives del Congrés dels Diputats i de l'assemblea legislativa de Madrid. No es fa cap menció al Parlament de Catalunya.

⁹⁵ Rodríguez Córdoba, Cristina (2021). “La situación actual del Colectivo LGTBI en España. Un análisis legislativo de los derechos reconocidos y la protección de víctimas de discriminación por orientación sexual y/o identidad o expresión de género”. *Ehquidad International Welfare Policies and Social Work Journal*, nº 16, pàgs. 141-164. Recuperat de revistas.proeditio.com/ehquidad/article/view/4365/4992

⁹⁶ Díaz Crego, María (2019). “Los derechos del colectivo homosexual en España: de la despenalización de la homosexualidad al respeto de la diversidad afectivo sexual”. A Matia, Francisco Javier; Elvira, Ascensión; Arroyo, Antonio (ed.), *La protección de los derechos fundamentales de personas LGTBI* (pàgs. 237-277). València: Tirant lo Blanch, 2019. Pàgina 241.

⁹⁷ Ley 13/2005, de 1 de julio, por la que se modifica el Código Civil en materia de derecho a contraer matrimonio. *Boletín Oficial del Estado*, 157, del 2 de juliol del 2005. Recuperat de www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2005-11364

⁹⁸ Cañameres Arribas, Santiago (2007). *El matrimonio homosexual en derecho español y comparado*. Madrid: Iustel

⁹⁹ Benavente Moreda, Pilar (2019). “Registro y filiación en parejas LGBT”. A Matia, Francisco Javier; Elvira, Ascensión; Arroyo, Antonio (ed.), *La protección de los derechos fundamentales de personas LGTBI* (pàgs. 313-382). València: Tirant lo Blanch, 2019

En la mateixa línia, María Díaz Crego¹⁰⁰ menciona una proposició de llei que Unidos Podemos va presentar al Congrés el 2017 “contra la discriminació per raó d’orientació sexual, identitat o expressió de gènere i característiques sexuals, i d’igualtat social de lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals, transgènere i intersexuals”¹⁰¹. La iniciativa va ser presa en consideració per la cambra baixa, però va acabar decaient en acabar la legislatura. L’article fa una referència de no més de tres paràgrafs a aquesta proposta, així que no es pot considerar una anàlisi sistemàtica, que és la voluntat que articula aquest treball.

Sí que s’han fet estudis sobre l’evolució històrica del moviment LGTBI a Catalunya des d’una perspectiva social i de mobilització popular i de “l’evolució legal, social i política que ha possibilitat el pas de la clandestinitat al reconeixement i a l’acceptació”¹⁰². També hi ha estudis que enumeren algunes de les iniciatives que s’han aprovat al Parlament, sense abordar-les en profunditat, i mencionen mesures que ha impulsat el Govern de la Generalitat¹⁰³. Ara bé, no s’ha abordat aquesta qüestió en tota la globalitat del rol que ha tingut el poder legislatiu i no s’ha fet una radiografia tant de les iniciatives que s’han aprovat com de les que s’han rebutjat complementada amb un examen a fons de tota la tramitació parlamentària. La voluntat és contribuir a la comprensió històrica del col·lectiu LGTBI a Catalunya en aquest sentit.

De fet, un dels textos mencionats reconeix que el fet de ser un estudi basat en una anàlisi legislativa i estadístiques oficials suposa una limitació, ja que no pot entrar en contacte directe amb les persones que puguin testimoniar l’aplicació i conseqüències de la legislació¹⁰⁴. Aquest buit es vol omplir amb les entrevistes a les persones protagonistes de les iniciatives que hi ha hagut al Parlament.

¹⁰⁰ Díaz Crego, María (2019). “Los derechos del colectivo homosexual en España: de la despenalización de la homosexualidad al respeto de la diversidad afectivo sexual”. A Matia, Francisco Javier; Elvira, Ascensión; Arroyo, Antonio (ed.), *La protección de los derechos fundamentales de personas LGTBI* (pàgs. 237-277). València: Tirant lo Blanch, 2019

¹⁰¹ Congreso de los Diputados (2017). “Proposición de Ley contra la discriminación por orientación sexual, identidad o expresión de género y características sexuales, y de igualdad social de lesbianas, gais, bisexuales, transexuales, transgénero e intersexuales”. *Boletín Oficial de las Cortes Generales, 122-1*, sèrie B. Recuperat de www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/BOCG/B/BOCG-12-B-122-1.PDF

¹⁰² Vendrell i Aubach, Elisabet (2018). “D’on venim i on som les famílies LGTBI: drets del col·lectiu i diversitat familiar”. *Eines 32. Fundació Josep Irla*. Pàgina 2. Recuperat de irla.cat/wp-content/uploads/2018/10/Eines32_connexions_Vendrell.pdf

¹⁰³ Pujol Tarrés, Joan; Torres Sbarbati, Helena; i Àvila Rodríguez, Rubén (2010). “Aproximació a la situació de l’homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia a Catalunya”. *Generalitat de Catalunya. Departament d’Acció Social i Ciutadania. Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de Ciutadania*. Recuperat de dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/10lgbt/aproximacio_a_la_situacio_de_lhomofobia_lesbofobia_transfobia/aproximacio_situacio_homofobia_esbofobia_transfobia.pdf

¹⁰⁴ Rodríguez Córdoba, Cristina (2021). “La situación actual del Colectivo LGTBI en España. Un análisis legislativo de los derechos reconocidos y la protección de víctimas de discriminación por orientación sexual y/o identidad o expresión de género”. *Ehquidad International Welfare Policies and Social Work Journal*, nº 16, pàgs. 141-164. Recuperat de revistas.proeditio.com/ehquidad/article/view/4365/4992

2.6 El Parlament en l'estructura institucional de Catalunya

El Parlament de Catalunya, que té un paper vertebrador i principal en aquest TFG, és la institució que “exerceix la potestat legislativa” i “controla i impulsa l’acció política i de govern” del Govern de la Generalitat, segons resa l’article 55 de l’Estatut¹⁰⁵. El mateix precepte indica que el Parlament és “on s’expressa preferentment el pluralisme i es fa públic el debat polític”. Per aquest motiu, l’anàlisi que es planteja en aquest treball se centra en les iniciatives que s’han debatut i votat a la cambra catalana des de la restitució de la democràcia i fins al 2014, en comparació amb altres estudis que fugen d’aquesta mirada tan institucional i radiografien més aviat el context social dels drets del col·lectiu LGTBI a Catalunya i Espanya.

En aquest sentit, el TFG se centra principalment en dos tipus d’iniciatives en concret. D’una banda, s’estudiaran iniciatives que manifesten el posicionament de la Cambra sobre un tema específic: les propostes de resolució, textos “per a impulsar l’acció política de govern” i que “es poden adreçar al Govern de la Generalitat o als ciutadans”, regulades a l’article 167 del Reglament del Parlament¹⁰⁶, i les mocions, en les quals la cambra manifesta la seva posició, establertes a l’article 161 del Reglament.

D’altra banda, es radiografiaran les iniciatives legislatives sobre els drets del col·lectiu LGTBI que s’han tramitat, debatut i votat el Parlament des del 1994, quan es va presentar la primera, fins al 2014. En aquest cas, i segons regula l’article 111 del Reglament, les iniciatives legislatives poden ser projectes de llei que presenta el Govern o proposicions de llei plantejades pels grups parlamentaris i els membres del Parlament. També s’abordaran les declaracions del Parlament de Catalunya i les preguntes amb resposta oral.

Així doncs, aquest treball posa al centre l’activitat política i legislativa del Parlament, com a institució representativa puntal de les últimes dècades a Catalunya, i entra a estudiar tant aquelles iniciatives que mostraven el parer de la cambra sobre els drets del col·lectiu LGTBI en un moment on la legislació encara era molt minsca (propostes de resolució i mocions), així com les lleis que ha aprovat i rebutjat el Parlament al llarg dels últims vint anys.

¹⁰⁵ Parlament de Catalunya (2016). *Estatut d'autonomia de Catalunya*. Recuperat de www.parlament.cat/document/cataleg/48089.pdf

¹⁰⁶ Parlament de Catalunya (2016). *Reglament del Parlament de Catalunya*. Recuperat de www.parlament.cat/document/cataleg/165484.pdf

3. METODOLOGIA

3.1 Panoràmica general

Com s'ha mencionat, l'anàlisi que planteja el TFG comprèn les iniciatives parlamentàries debatudes entre el 1980, any de recuperació de les institucions d'autogovern, i el 2014, quan es va aprovar la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, que va marcar un punt d'inflexió en la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI a Catalunya. La panoràmica d'aquests 34 anys (que en realitat són 31 perquè la primera iniciativa data del 1983) permet copsar l'evolució des de la restitució de la democràcia i mostra els enormes canvis que es van produir durant aquest període.

L'estudi se centra en 39 iniciatives parlamentàries, agrupades en cinc tipologies¹⁰⁷. En primer lloc, s'estudiaran 22 iniciatives no legislatives aprovades (21 resolucions i una moció, juntament amb la interpel·lació al Govern que li va donar lloc) i tres de rebutjades. Aquests textos són els que, un cop han rebut llum verda i sense efectes jurídics, mostren el posicionament polític del Parlament.

En segon lloc, s'analitzarà la tramitació de tres lleis, així com els seus precedents i les seves posteriors reformes: la llei del 1998 d'unions estables de parella (juntament amb les quatre proposicions de llei presentades a la dècada de 1990 que van ser rebutjades i un intent de reforma posterior), la llei del 2005 que legalitzava l'adopció per parelles homosexuals i la llei del 2014 de drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. En total, són vuit iniciatives legislatives.

L'estudi també inclourà una proposta de modificació del Codi Civil espanyol en matèria de matrimoni per legalitzar el matrimoni homosexual a l'Estat a través d'una proposició de llei al Congrés dels Diputats. En quart lloc, es radiografiaran cinc declaracions del Parlament i, finalment, tres preguntes de control al Govern (una en comissió i dues al Ple).

Per tant, l'objecte d'estudi, que engloba 39 iniciatives, queda desglossat de la següent manera:

- 22 iniciatives no legislatives (19 aprovades i 3 rebutjades)
- 8 iniciatives legislatives (2 projectes de llei i 6 proposicions de llei)
- 1 proposta de resolució per presentar una proposició de llei al Congrés
- 5 declaracions del Parlament
- 3 preguntes de control al Govern

¹⁰⁷ El llistat complet de les iniciatives legislatives i no legislatives que han sigut objecte d'estudi es detalla a l'annex I, desglossat per legislatures.

Així doncs, és interessant analitzar quins van ser els primers posicionaments polítics del Parlament en les resolucions i mocions que es van aprovar a la dècada del 1980 i 1990 i el llenguatge que empraven, com a pretext per les diferents lleis que s'han anat presentant.

3.2 Pregunta de recerca i hipòtesis

La pregunta de recerca que vehicula tota la investigació és la següent: “Com ha evolucionat la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament de Catalunya des del 1980 fins al 2014?”.

Les quatre hipòtesis principals són les que figuren a continuació:

- A. Els primers posicionaments polítics del Parlament en relació amb el col·lectiu LGTBI eren genèrics i se centraven només en el col·lectiu d'homosexuals.
- B. Les reivindicacions dels drets de les persones trans són les que han aparegut més tard i amb menys força d'entre les del col·lectiu LGTBI.
- C. La correlació de forces polítiques al Parlament va condicionar l'avenç en el reconeixement dels drets del col·lectiu LGTBI.
- D. Els posicionaments del Parlament sobre el col·lectiu LGTBI han tendit a fragmentar-se a mesura que han passat els anys; amb el pas dels anys i de les legislatures es va anar perdent la unanimitat característica dels primers debats.

3.3 Tècniques d'investigació

Les tècniques d'investigació són fonamentalment qualitatives i combinen l'anàlisi de discurs de les intervencions dels diputats i dels textos presentats al Parlament amb entrevistes semiestructurades a persones presents en les principals fites de la presència del moviment LGTBI al Parlament. En aquest cas, els testimonis són una eina per entendre la realitat del moment i els resultats de la tramitació parlamentària. En total, s'han fet nou entrevistes:

Sobre les primeres iniciatives parlamentàries

- **Josep Gomis i Martí**, conseller de Governació (1988-1992), va respondre el 1990 la primera interpel·lació al Govern sobre el col·lectiu LGTBI.
- **Magda Oranich i Solagran**, diputada d'Iniciativa per Catalunya (1992-1995) i una de les impulsores el 1994 de la Proposició de llei de les parelles de fet.
- **Josep Casajuana i Pladellorens**, diputat del PSC (1999-2010) i impulsor el 2002 de la resolució sobre la condemna de l'homosexualitat a l'Aràbia Saudita i a Egipte.
- **Assumpta Baig i Torras**, diputada del PSC (1992-2006) i impulsora el 2003 de la Resolució 1709/VI, “sobre el respecte a la diversitat d'orientacions sexuals”

Impulsors de la proposta de resolució per presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats una proposició de llei de modificació del Codi Civil per legalitzar el matrimoni homosexual

- **Dolors Comas d'Argemir i Cendra**, diputada d'ICV (1999-2006) i promotora el 2002 de la Resolució 1131/VI, “sobre la situació i les necessitats socials dels homosexuals en edat avançada i llur integració en la xarxa residencial per a persones grans”.
- **Carme Porta i Abad**, diputada d'ERC (1999-2006).

Sobre la que va acabar sent la Llei 11/2014

- **Anna Simó i Castelló**, diputada d'ERC (2006-2017) i ponent de la Llei 11/2014.
- **Dolors López Aguilar**, diputada del PP (2010-2015) i ponent de la Llei 11/2014.
- **Emilio Ruiz Pérez**, president del Casal Lambda (2012-2018) i impulsor de la Llei 11/2014.

Com a complement a aquesta perspectiva, es farà una breu anàlisi quantitativa de les votacions de totes les iniciatives parlamentàries estudiades.

Per fer el rastreig, localització i selecció de les iniciatives estudiades, s'han agafat de referència les que figuren com a activitat parlamentària sobre la matèria al dossier legislatiu número 13, relatiu a la Proposició de llei de drets de les persones gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals i per l'eradicació de l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia¹⁰⁸, elaborat el Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació del Parlament.

De la cinquena a la desena legislatures, la informació disponible en aquest dossier s'ha complementat amb una cerca exhaustiva a través de la consulta d'expedients del Sistema d'Informació de l'Activitat Parlamentària (SIAP)¹⁰⁹. Per trobar les iniciatives d'interès per l'objecte d'estudi, s'han fet servir, concretament, els camps de títol de tramitació i de títol definitiu per cercar les següents paraules: LGTB, LGTBI, homosexual, homosexuals, homosexualitat, lesbianes, gais, trans, transsexuals, orientació sexual, opció sexual, homofòbia, matrimoni i parelles.

En un primer moment, el propòsit era rubricar tota aquesta radiografia amb l'anàlisi de la Proposició de llei de modificació de la Llei 11/2014, presentada per la CUP el novembre del

¹⁰⁸ Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació del Parlament de Catalunya (2014). “DL núm. 13 - Proposició de llei de drets de les persones gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals i per l'eradicació de l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia”. *parlament.cat*. Recuperat de www.parlament.cat/web/documentacio/recursos-documentals/dossier-legislatiu/sumari/index.html?p_id=DOSSIER_LEG_13

¹⁰⁹ Parlament de Catalunya (sense data). “Sistema d'Informació de l'Activitat Parlamentària (SIAP)”. *parlament.cat*. Recuperat de www.parlament.cat/web/activitat-parlamentaria/siap/index.html

2021¹¹⁰. D'aleshores ençà, la iniciativa ha seguit la seva tramitació parlamentària: el juny del 2022 el Ple va rebutjar¹¹¹ l'esmena a la totalitat presentada per Vox¹¹² per 11 vots a favor, 115 vots en contra i 2 abstencions, el setembre del 2022 es va constituir la ponència¹¹³ i entre el 2 de març i el 27 d'abril del 2023 van tenir lloc cinc sessions de la ponència per acollir dinou compareixences d'experts, representants institucionals i persones vinculades al col·lectiu LGTBI (el 2 de març¹¹⁴, el 16 de març¹¹⁵, el 30 de març¹¹⁶, el 13 d'abril¹¹⁷ i el 27 d'abril¹¹⁸). El 2 de juny del 2023 es va tornar a prorrogar el període per presentar esmenes a l'articulat¹¹⁹.

Tanmateix, a causa de l'elevat nombre d'iniciatives estudiades entre la primera i la desena legislatures i donada la lenta tramitació d'aquesta nova proposició de llei, l'anàlisi conclou amb l'aprovació de la Llei 11/2014, que va suposar una fita històrica en la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI a Catalunya.

¹¹⁰ Butlletí Oficial del Parlament (22 de novembre del 2021). *XIV Legislatura, número 163*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/229492217.pdf#page=3

¹¹¹ Diari de Sessions del Parlament (8 de juny del 2022). Sessió plenària. *XIV Legislatura, P - Núm. 65*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/275534967.pdf#page=108

¹¹² Butlletí Oficial del Parlament (26 de gener del 2022). *XIV Legislatura, número 215*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/245120810.pdf#page=13

¹¹³ Butlletí Oficial del Parlament (4 d'octubre del 2022). *XIV Legislatura, número 397*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/297452509.pdf#page=30

¹¹⁴ Parlament de Catalunya (2 de març del 2023). "Ordre del dia". *Ponència: Proposició de llei de modificació de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*. Recuperat de www.parlament.cat/web/actualitat/ordre-dia/index.html?p_od0=0124913003

¹¹⁵ Parlament de Catalunya (16 de març del 2023). "Ordre del dia". *Ponència: Proposició de llei de modificació de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*. Recuperat de www.parlament.cat/web/actualitat/ordre-dia/index.html?p_od0=0124913004

¹¹⁶ Parlament de Catalunya (30 de març del 2023). "Ordre del dia". *Ponència: Proposició de llei de modificació de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*. Recuperat de www.parlament.cat/web/actualitat/ordre-dia/index.html?p_od0=0124913005

¹¹⁷ Parlament de Catalunya (13 d'abril del 2023). "Ordre del dia". *Ponència: Proposició de llei de modificació de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*. Recuperat de www.parlament.cat/web/actualitat/ordre-dia/index.html?p_od0=0124913006

¹¹⁸ Parlament de Catalunya (27 d'abril del 2023). "Ordre del dia". *Ponència: Proposició de llei de modificació de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*. Recuperat de www.parlament.cat/web/actualitat/ordre-dia/index.html?p_od0=0124913007

¹¹⁹ Butlletí Oficial del Parlament (2 de juny del 2023). *XIV Legislatura, número 589*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/371957029.pdf#page=8

4. RECERCA I RESULTATS

4.1 El primer posicionament polític del Parlament: seguir les resolucions de l'Assemblea de parlamentaris del Consell d'Europa

La primera vegada que el Parlament es va posicionar sobre els drets del col·lectiu LGTBI va ser el 26 d'octubre del 1983, durant la I Legislatura. La Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana va debatre¹²⁰ la Proposició no de Llei sobre l'homosexualitat, presentada pel PSUC. La diputada Assumpció Sallés, impulsora de la iniciativa, va defensar que calia garantir que en àmbits com l'educació o el treball, en els quals la Generalitat sí que tenia competències, no es produís “cap discriminació” per “raó d'orientació de sexe” i va demanar que Catalunya intentés “inculcar a la societat catalana que no es pot discriminar ningú, no tan sols per raó de sexe, sinó, dintre dels sexes, per raó d'orientació d'aquest”. El PSUC va acceptar l'esmena d'ERC i el text es va aprovar per unanimitat.

Així doncs, la Resolució 117/I, sobre la no-discriminació de les persones per raons d'opció sexual¹²¹ recomanava al Govern que “en les matèries que són de la seva competència, segueixi les resolucions sobre l'homosexualitat aprovades per l'Assemblea de parlamentaris del Consell d'Europa el dia 1 d'octubre del 1981”. Entre altres aspectes, la Recomanació 924 (1981)¹²², sobre la “discriminació contra els homosexuals”, reclamava als governs dels estats membres “garantir la igualtat de tracte als homosexuals pel que fa a l'ocupació, la retribució i la seguretat laboral” i “demanar el cessament de tota acció mèdica o investigació obligatòria destinada a alterar l'orientació sexual dels adults”.

4.2 Primera vegada que el Ple es pronuncia sobre el col·lectiu LGTBI: destruir les fitxes policiaques sobre l'homosexualitat

Van haver de passar més de sis anys perquè el col·lectiu LGTBI entrés per primer cop al Ple del Parlament. Va ser el 29 de març del 1990, durant la III Legislatura, en la interpel·lació sobre la no-discriminació de gais i lesbianes a Catalunya, feta pel diputat Ignasi Riera i Gassiot, d'Iniciativa per Catalunya, al conseller de Governació, Josep Gomis i Martí¹²³.

¹²⁰ Diari de Sessions del Parlament (26 d'octubre del 1983). Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana. *I Legislatura, C - Núm. 87*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/01c087.pdf#page=2

¹²¹ Butlletí Oficial del Parlament (4 de novembre del 1983). *I Legislatura, número 160*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/01b160.pdf#page=2

¹²² Parliamentary Assembly of the Council of Europe (1 d'octubre del 1981). “Discrimination against homosexuals”. *Recommendation 924 (1981)*. Recuperat de pace.coe.int/en/files/14958/html

¹²³ Diari de Sessions del Parlament (29 de març del 1990). Sessió plenària. *III Legislatura, P - Núm. 54*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57059.pdf#page=9

Riera va denunciar que hi havia “un seguit de llistat de greuges” quant “a la presumpta discriminació de gais i lesbianes a Catalunya”. Específicament, va mencionar un document per l’elecció dels Mossos d’Esquadra en el qual es considerava que “aquells candidats de trets marcadament efeminats no poden accedir a la condició de mossos d’esquadra”. I prosseguia: “La paradoxa, en aquest cas, és que també hi ha mossos d’esquadra femenins, és a dir, si es manté aquesta norma vol dir que els mossos d’esquadra femenins han de ser d’entre els que tinguin caràcters no efeminats”. Es referia a la convocatòria de proves selectives per a l’ingrés al cos de Mossos d’Esquadra¹²⁴ (publicada al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya el març del 1990), que entre les exclusions mèdiques incloïa, en l’apartat de reconeixement psiquiàtric, “tics, hàbit espasmòdic greu o efeminament marcat”.

Com a resposta, el conseller Gomis va replicar que no existia ni havia existit “cap tipus de voluntat discriminatòria envers cap col·lectiu, i menys cap al col·lectiu de gais i de lesbianes”. En relació amb les bases dels Mossos, va al·ludir al fet que “no hi hagi trets físics singularitzables per al bon desenvolupament de la funció policíaca”.

En el seu segon torn, Ignasi Riera va insistir que en l’última dècada no hi havia hagut “una acció decidida per remoure les dificultats legals i per crear un ambient diferent en relació amb el que són els drets o les garanties de no-discriminació de gais i lesbianes” i va reclamar un canvi de mentalitat en la societat respecte als gais i les lesbianes, “no considerant-los com una aberració social, sinó considerant-los com una part integrant de la societat”.

Josep Gomis relata ara¹²⁵ que, abans de presentar la interpel·lació, Ignasi Riera li n’havia parlat i que, quan el diputat li va proposar, l’aleshores conseller de Governació l’havia animat a tirar-la endavant: “Fes-ho perquè serà la manera que jo, al Parlament, pugui contraure el compromís que quedem oberts a Governació a una oficina de recepció de qualsevol queixa o reclamació que es pugui produir en l’entorn de gais i lesbianes”, va respondre-li.

“Era el reconeixement públic i polític de quin era el pensament i la voluntat del Govern i del Parlament de Catalunya. Per tant, era una manifestació que anava molt més enllà del que podia ser una intervenció d’un diputat i el conseller, sinó que era, jo crec, unànime el criteri del Parlament”.

Josep Gomis i Martí, conseller de Governació (1988-1992)¹²⁶

¹²⁴ RESOLUCIÓ de 21 de març de 1990, de convocatòria de proves selectives per a l’ingrés al cos de mossos d’esquadra de la Generalitat de Catalunya (núm. de registre de la convocatòria 41/90). *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 1271, del 23 de març del 1990. Recuperat de dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=45812

¹²⁵ Entrevista realitzada a Josep Gomis i Martí per telèfon el dimecres 17 de maig del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l’annex II.

¹²⁶ *Ibidem*.

Sobre el context de l'època, Gomis recorda que, aproximadament un any abans, els Mossos l'havien informat de la detenció d'uns nois per una agressió a un noi gai a la Rambla. Arran d'això, s'havia produït una reunió amb el president Pujol i els consellers de Treball, de Sanitat i de Governació en la qual s'havia acordat “fer el necessari perquè no es produís cap discriminació amb gais i lesbianes” i actuar “de manera clara i neta” i que la societat veiés que “anem sumant veus perquè es rebutgin aquests fets”.

La moció conseqüència de la interpel·lació

Aquella interpel·lació va derivar en la Moció 30/III, sobre la destrucció de fitxes policiaques sobre l'homosexualitat¹²⁷, instant a l'Executiu per unanimitat a “adreçar-se al govern de l'Estat sol·licitant la destrucció de les fitxes policials que consideren l'homosexualitat un element de perillositat social”.

El text, però, va quedar descafeïnat, ja que només es va aprovar un dels quatre punts que plantejava inicialment¹²⁸; es va rebutjar instar al Govern a “presentar al Parlament, en un termini de tres mesos, un pla d'actuació interdepartamental que proposi mesures d'acció positiva per a la igualtat social de gais i lesbianes i les garanties de no-discriminació homosexual”, un redactat fruit d'una esmena del PSC¹²⁹ que Iniciativa per Catalunya va acceptar.

A més, el proponent va retirar¹³⁰ l'exhortació a proposar una modificació del Codi Penal per introduir-hi “les possibles connotacions discriminatòries per a gais i lesbianes” (al·legant que a això s'havia compromès feia poc el ministre de Justícia, Enrique Múgica) i a reformar la Llei de Successió Intestada, adquirint el compromís de proposar “noves iniciatives legislatives” sobre “la problemàtica global del reconeixement de les parelles homosexuals de fet”.

D'entre les altres intervencions, Joan Maria Abelló, del PSC, va defensar que era “evident que hi ha discriminacions d'aquests col·lectius per part de la nostra societat” i Àngel Colom, d'ERC, va retreure que, des del 1983 (quan es va aprovar la primera proposició no de llei), “s'haurien hagut de fer moltes coses que no s'han fet” i va fer una crida a impulsar una “reforma en profunditat” per adaptar els drets de les parelles de fet “a la realitat social de Catalunya”.

¹²⁷ Butlletí Oficial del Parlament (18 d'abril del 1990). *III Legislatura, número 153*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/03b153.pdf#page=4

¹²⁸ Butlletí Oficial del Parlament (2 d'abril del 1990). *III Legislatura, número 151*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/48935.pdf#page=5

¹²⁹ Butlletí Oficial del Parlament (10 d'abril del 1990). *III Legislatura, número 152*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/48936.pdf#page=38

¹³⁰ Diari de Sessions del Parlament (5 d'abril del 1990). Sessió plenària. *III Legislatura, P - Núm. 56*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/03p056.pdf#page=21

Per la seva banda, Alejo Vidal-Quadras, del PP, va justificar que el seu grup estava “a favor de la no-discriminació de qualsevol col·lectiu”, però no “a favor de la promoció de l’homosexualitat”. Arguïa que parlar “d’accions positives” podria “tenir connotacions de tipus «promoció»” i el seu grup no estava “per promocionar l’homosexualitat”.

En aquella tercera legislatura, la Comissió de Política Social també va aprovar per unanimitat la Resolució 242/III, sobre la no-discriminació de les persones per raons d’opció sexual¹³¹. El text assenyalava que el Parlament de Catalunya vetllaria perquè en tota la legislació catalana es tendís “a respectar totes les recomanacions del Consell d’Europa i del Parlament Europeu sobre la no-discriminació de les persones per raó de llur lliure opció sexual”. També instava al Govern a “contribuir en totes aquelles mesures i accions que ajudin a la prevenció de la marginació i de la discriminació per raons d’opció sexual” i a “donar suport als col·lectius i als centres associatius existents a Catalunya que treballen en el camp de l’homosexualitat, en llur acció preventiva, assistencial i educativa”.

Durant el debat en comissió¹³², Sebastià Lorente, del PP, va sostenir que hi havia metges que sabien que “hi ha opcions d’homosexualitat fisiològiques, que venen per naixement o per malaltia, i un altre tipus, que no ve precisament ni per naixement, ni per malaltia, sinó per altres intencions”. I afegia: “Igual que les persones heterosexuales no anem pel món enarborant una senyera que digui «Nosaltres no som homosexuals», tampoc ha d’anar ningú amb una senyera dient «Nosaltres som homosexuals»”.

Per la seva banda, Ignasi Riera, d’Iniciativa per Catalunya, va esmentar una carta que havia rebut de diversos col·lectius LGTBI en la qual plantejaven esmenes al text de la proposició no de llei. Una de les demandes era que consideraven “més adient l’expressió «orientació sexual» que no pas «opció sexual»”, però el canvi no es va acceptar.

Finalment, Maria Teresa Utgés, del PSC, plantejava el següent argument: “[En aquesta cambra], mai no ens havíem plantejat fins ara, estudiar si hi ha discriminacions, o no, sobre aquesta problemàtica. Sembla com si hi hagués una por que esclarint sobre aquesta qüestió pública puguem descobrir amb horror que en el fons de la nostra societat, hi batega un sentiment de rebuig cap a aquestes persones”. Utgés també va defensar que eren “necessàries altres iniciatives a més de l’aprovació d’aquesta Proposició no de Llei”. Eren necessàries, va reblar, “iniciatives governamentals”.

¹³¹ Butlletí Oficial del Parlament (17 de desembre del 1991). *III Legislatura, número 330*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/03b330.pdf#page=3

¹³² Diari de Sessions del Parlament (4 de desembre del 1991). Comissió de Política Social. *III Legislatura, C - Núm. 267*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/03c267.pdf#page=2

4.3 La primera llei, una legislació pionera: el reconeixement de les parelles de fet

La primera llei que va aprovar el Parlament de Catalunya que reconeixia drets del col·lectiu LGTBI va ser la Llei 10/1998, d'unions estables de parella¹³³. Tanmateix, els anys previs a la seva aprovació hi havia hagut altres intents de regular les parelles de fet.

El 1994, durant la IV Legislatura, Iniciativa Per Catalunya (IC) va presentar la Proposició de Llei de les parelles de fet¹³⁴, que volia reconèixer que “la parella que hagi conviscut en unió estable durant un temps mínim de tres anys ininterrompudament o durant un temps inferior si existeixen fills comuns, constitueix una família no matrimonial”. En la mateixa línia, el PSC va impulsar la Proposició de Llei reguladora de les parelles de fet¹³⁵, que rebaixava el temps de convivència a un “període mínim de dos anys”.

Les dues iniciatives es van debatre conjuntament al Ple¹³⁶ i, en la seva defensa, el diputat socialista Joan Maria Abelló i Alfonso va argumentar que el Grup Socialista estava legislant “sense distinció de sexe, independentment de l'orientació sexual de les persones” i va argüir que aquest era “un aspecte essencial a l'hora de regular les parelles de fet”. Volia establir “un marc de drets idèntics als que es deriven de contraure matrimoni”.

Per part d'IC, l'encarregada de justificar la proposta va ser l'aleshores diputada Magda Oranich. Trenta anys després explica¹³⁷ que va impulsar aquesta iniciativa perquè “feia anys que lluitava per això” i perquè considera que era “un mínim de justícia” i que “un país democràtic no podia discriminar a part de la població”. En aquell moment, va estar en contacte amb entitats del col·lectiu homosexual (recorda que aleshores la denominació encara no era LGTBI) i considera que en pocs anys l'evolució va ser “brutal”.

Tanmateix, la cambra catalana no va prendre en consideració aquestes proposicions de llei, amb els vots en contra de CiU. El PP va donar suport a la seva tramitació, però el diputat que va intervenir, Simon Pujol i Folcrà, va voler deixar clar que “la parella de fet que per al Grup Parlamentari Popular pot ser objecte de regulació és sempre la parella heterosexual”.

¹³³ LLEI 10/1998, de 15 de juliol, d'unions estables de parella. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 2687, del 23 de juliol del 1998. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=193424

¹³⁴ Butlletí Oficial del Parlament (16 de maig del 1994). *IV Legislatura*, número 228. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49351.pdf#page=18

¹³⁵ Butlletí Oficial del Parlament (27 de setembre del 1994). *IV Legislatura*, número 260. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49383.pdf#page=7

¹³⁶ Diari de Sessions del Parlament (5 d'octubre del 1994). Sessió plenària. *IV Legislatura*, P - Núm. 100. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57224.pdf#page=21

¹³⁷ Entrevista realitzada a Magda Oranich i Solagran per telèfon el divendres 9 de juny del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l'annex III.

Un any després d'aquest primer intent frustrat, en arribar la V Legislatura, Iniciativa per Catalunya-Els Verds (IC-V) va tornar a intentar-ho. El desembre del 1995 va recuperar el redactat de la Proposició de Llei de protecció de les parelles de fet¹³⁸, però el Govern va acordar no prendre-la en consideració argumentant que implicava un “augment de crèdits en el pressupost en curs”, cosa que va fer que no donés “conformitat a la seva tramitació”¹³⁹.

Un mes més tard, IC-V va presentar una nova versió de la proposició de llei¹⁴⁰, reajustant la previsió de despeses pel següent any. Tanmateix, igual que 1994, el Ple va tornar a rebutjar la presa en consideració, en aquest cas amb els vots a favor d'ICV i el PSC, els vots en contra de CiU i el PP i l'abstenció d'ERC¹⁴¹.

Davant d'aquest nou fracàs, encara a la V Legislatura, el PSC, IC-V i ERC van intentar-ho a través d'una altra fórmula: el desembre del 1996 van registrar una proposició no de llei que demanava acordar la constitució d'una ponència per redactar una Proposició no de Llei que oferís “un marc jurídic a les parelles d'homosexuals que desitgin legalitzar la seva unió, amb efectes similars als vigents per a la institució del matrimoni”¹⁴². Ara bé, igual que en els intents previs, la iniciativa va fracassar; en aquest cas, la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana la va rebutjar amb 9 vots a favor, 12 en contra i 3 abstencions¹⁴³.

Finalment, el 1997, el Govern de Jordi Pujol, a través de la consellera de Justícia, Núria de Gispert, va presentar el Projecte de Llei sobre relacions de convivència diferents del matrimoni¹⁴⁴, amb quatre capítols que regulaven, respectivament, la unió estable heterosexual, la unió estable homosexual, les situacions convivencials d'ajuda mútua i l'acolliment de persones grans. Vist aquest text, el PSC, IC-V i ERC van presentar esmenes a la totalitat¹⁴⁵.

¹³⁸ Butlletí Oficial del Parlament (28 de desembre del 1995). 202-00003/05. *V Legislatura, número 2*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49489.pdf#page=9

¹³⁹ Butlletí Oficial del Parlament (25 de gener del 1996). *V Legislatura, número 6*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49493.pdf#page=22

¹⁴⁰ Butlletí Oficial del Parlament (29 de gener del 1996). 202-00019/05. *V Legislatura, número 8*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49495.pdf#page=19

¹⁴¹ Diari de Sessions del Parlament (13 de març del 1996). Sessió plenària. *V Legislatura, P - Núm. 8*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57261.pdf#page=18

¹⁴² Butlletí Oficial del Parlament (10 de desembre del 1996). 250-00540/05. *V Legislatura, número 122*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49610.pdf#page=16

¹⁴³ Diari de Sessions del Parlament (13 de febrer del 1997). Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana. *V Legislatura, C - Núm. 135*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/53599.pdf#page=27

¹⁴⁴ Butlletí Oficial del Parlament (30 de desembre del 1997). 200-00042/05. *V Legislatura, número 242*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49735.pdf#page=7

¹⁴⁵ Butlletí Oficial del Parlament (24 de març del 1998). 200-00042/05. *V Legislatura, número 268*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49761.pdf#page=21862#page=10

Superada la tramitació en ponència¹⁴⁶ i a la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana¹⁴⁷, el Ple va aprovar la llei el juny del 1998¹⁴⁸: després de molts anys i moltes propostes frustrades, la Llei 10/1998 d'unions estables de parella¹⁴⁹ naixia amb 100 vots a favor i 12 en contra.

“Aquesta Llei reconeix jurídicament la situació i la realitat de les unions estables, tant heterosexuals com homosexuals, i els atribueix uns efectes inspirats en els principis d'equitat, justícia i responsabilitat, que entenc que han de ser tutelats, i ho fa mitjançant una regulació necessària, innovadora, prudent i meditada. Necessària perquè era necessari, d'acord amb el que estava plantejant la societat catalana, preparar una regulació com aquesta; innovadora, perquè serà la primera a tot l'Estat espanyol; prudent i meditada, perquè no hem volgut estar al mateix sostre que altres països europeus que fa més de deu anys que ho han legislat”.

Núria de Gispert, consellera de Justícia, al Ple del Parlament del 30 de juny del 1998

El preàmbul de la llei reconeixia que la societat catalana presentava “altres formes d'unió en convivència de caràcter estable”: les formades per parelles heterosexuals “que, tot i que poden contreure matrimoni, s'abstenen de fer-ho” i les integrades per persones del mateix sexe, “que constitucionalment tenen barrat el pas a aquesta institució”. I afegia que “la parella heterosexual que viu maritalment, si no es casa, és per voluntat pròpia”, mentre que “la parella homosexual no es pot casar encara que ho desitgi”.

Durant el seu pas per la cambra catalana, la norma es va reestructurar i en van quedar només els capítols referents a les unions estables heterosexual i homosexual (amb el contingut que es va suprimir d'aquella norma, mesos més tard es van aprovar les lleis sobre situacions convencionals d'ajuda mútua¹⁵⁰ i d'acolliment de persones grans¹⁵¹).

El capítol II era el referent a les unions homosexuals, “formades per persones del mateix sexe que convisquin maritalment i manifestin la voluntat d'acollir-s'hi en la forma que s'hi preveu”, segons definia l'article 19. La nova norma incloïa els requisits personals per constituir una unió

¹⁴⁶ Butlletí Oficial del Parlament (11 de juny del 1998). V *Legislatura*, número 299. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49792.pdf#page=180

¹⁴⁷ Butlletí Oficial del Parlament (19 de juny del 1998). V *Legislatura*, número 302. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49795.pdf#page=52

¹⁴⁸ Diari de Sessions del Parlament (30 de juny del 1998). Sessió plenària. V *Legislatura*, P - Núm. 85. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57338.pdf#page=24

¹⁴⁹ LLEI 10/1998, de 15 de juliol, d'unions estables de parella. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 2687, del 23 de juliol del 1998. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=193424

¹⁵⁰ LLEI 10/1998, de 15 de juliol, d'unions estables de parella. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 2801, del 8 de gener del 1999. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=193424

¹⁵¹ LLEI 19/1998, de 28 de desembre, sobre situacions convencionals d'ajuda mútua. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 3304, del 12 de gener de 2001. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=247925

estable, l'acreditació, la regulació de la convivència, els efectes de la ruptura i l'exercici de diferents drets.

Magda Oranich ja no era diputada del Parlament, però recorda que el col·lectiu també reclamava “no només ser parella de fet, que ja era un avenç extraordinari”, sinó també “entrar dins el Codi de Família”¹⁵². En aquest sentit, el preàmbul del vigent llibre segon del Codi Civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família, reconeix que “per raons diverses, algunes institucions van quedar fora” del Codi de Família aprovat el 1998 i cita, com a exemple, “les unions estables de parella”¹⁵³. De fet, el Codi de família i la Llei 10/1998 es van aprovar en la mateixa sessió del Ple del Parlament, el 30 de juny del 1998.

Sobre les lleis de defensa del col·lectiu LGTBI, Magda Oranich sosté que “és més fàcil fer lleis que canviar mentalitats” i que “sense la llei no fem res, però només amb la llei tampoc”. En comparació amb l'actualitat, “avui en dia la lluita no és tant per més drets, sinó contra l'homofòbia”.

A la VI Legislatura, gairebé dos anys després de l'aprovació de la llei, Esquerra va presentar una nova proposició de llei de modificació¹⁵⁴ amb l'única voluntat de reformar l'article 33, que recollia els drets del supervivent en cas de defunció d'un dels membres de la parella homosexual (s'inclouïa al capítol II). La finalitat era “aprofundir en la seva coherència interna”, segons resava l'exposició de motius, i “donar solució a una de les llacunes” que presentava: “El dret a ésser alimentat amb càrrec de l'herència no ha estat recollit explícitament en el text literal de la llei d'Unions Estables a favor del convivent supervivent d'una unió estable de parella homosexual, però sí a favor de l'heterosexual supervivent”, segons resava el preàmbul.

La proposta volia incorporar que el supervivent també tenia dret “a ésser alimentat amb càrrec al patrimoni del premort” i a “viure a l'habitatge comú”, dos drets que es volien reconèixer “amb la mateixa extensió i condicions” que els establerts a favor del convivent supervivent d'una unió estable de parella heterosexual a l'article 18.2. Tanmateix, la iniciativa va decaure al cap de vint dies per finiment de la legislatura.

¹⁵² Entrevista realitzada a Magda Oranich i Solagran per telèfon el divendres 9 de juny del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l'annex III.

¹⁵³ LLEI 25/2010, del 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 5686, del 5 d'agost del 2010. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=544979

¹⁵⁴ Butlletí Oficial del Parlament (12 de setembre del 2000). 202-00074/06. *VI Legislatura, número 90*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/06b090.pdf#page=13

4.4 La legalització de l'adopció de les parelles homosexuals: la llei del 2005

Va passar el temps i, sis anys després de la seva aprovació, la Llei d'unions estables de parella continuava a l'agenda política i continuava portant els drets del col·lectiu LGTBI al Parlament. “La Llei es mantingué en les mateixes coordenades que el Codi de Família i limità l'adopció conjunta, i la del fill o filla del convivent, al matrimoni i a les parelles d'home i dona”, lamentava l'exposició de motius d'un nou projecte de llei presentat el setembre del 2004 per resoldre una de les grans mancances de la històrica Llei d'unions estables de parella: permetia les unions de parelles homosexuals, però continuava restringint l'adopció a les unions heterosexuals. Així quedava palès a l'article 6 de la llei, que reconeixia que només “poden adoptar en forma conjunta” els membres de la parella heterosexual estable.

Per remeiar-ho, el Govern va presentar el Projecte de llei de modificació de la Llei 9/1998, del Codi de família, de la Llei 10/1998, d'unions estables de parella, i de la Llei 40/1991, del Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya, en matèria d'adopció i tutela¹⁵⁵, que va acabar sent la Llei 3/2005¹⁵⁶. L'objectiu era eliminar la “restricció legal a l'adopció per parelles homosexuals” emmarcant-se en el que disposen la Resolució del Parlament Europeu del 8 de febrer de 1994¹⁵⁷ i la Resolució del 4 de setembre de 2003 sobre la situació dels drets fonamentals a la Unió Europea¹⁵⁸, que demanava, “una vegada més”, que els estats membres fessin “desaparèixer totes les formes de discriminació, legislativa o de facto, de la qual encara són víctimes els homosexuals, en particular en matèria de dret a contraure matrimoni i adopció de nens”.

“La present Llei parteix de la base que allò que és millor per a l'interès del menor només es pot determinar acuradament quan es proposa una adopció concreta i que no s'ha de fer dependre, apriorísticament, de quina sigui l'orientació sexual dels sol·licitants”

Preàmbul de la Llei 3/2005

¹⁵⁵ Butlletí Oficial del Parlament (7 de setembre del 2004). 200-00010/07. VII Legislatura, número 89. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50496.pdf#page=9

¹⁵⁶ LLEI 3/2005, de 8 d'abril, de modificació de la Llei 9/ 1998, del Codi de Família, de la Llei 10/1998, d'unions estables de parella, i de la Llei 40/1991, del Codi de Successions per causa de mort en el Dret Civil de Catalunya, en matèria d'adopció i tutela. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 4366, del 19 d'abril del 2005. Recuperat de dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=362701

¹⁵⁷ Resolución sobre la igualdad de derechos de las personas homosexuales en la CE. *Diario Oficial de las Comunidades Europeas*, núm. C 313, del 12 d'octubre del 1998. Recuperat de eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:51998IP0824&from=ES

¹⁵⁸ Resolución del Parlamento Europeo sobre la situación de los derechos fundamentales en la Unión Europea. *Diario Oficial de las Comunidades Europeas*, del 25 d'agost del 2003. Recuperat de www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-5-2003-0376_ES.pdf

La iniciativa citava països europeus i comunitats autònomes que havien aprovat normes que admetien aquestes adopcions: Holanda, Suècia i Anglaterra (l'adopció conjunta), Dinamarca, Islàndia i Noruega (la circumscriuen als fills de l'altre convivent) i Navarra, el País Basc i l'Aragó.

Durant els anys 80 i 90, les adopcions es van regular a Catalunya a través de les lleis de protecció de menors¹⁵⁹ i sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció¹⁶⁰, que no preveïen l'adopció per part d'una parella homosexual. En el segon cas, només preveïa l'adopció pels dos cònjuges “o per una parella d'home i dona que convisqui maritalment amb caràcter estable”.

La nova llei del 2005, de la qual van ser-ne corresponsables el conseller de Justícia, Josep Maria Vallès, i la consellera de Benestar i Família, Anna Simó, possibilitava, d'una banda, l'adopció del fill o filla de l'altre membre de la parella homosexual i, d'altra banda, l'adopció conjunta de menors aliens. En el primer cas, segons argumentava l'exposició de motius¹⁶¹, es plantejava com “la millor manera de reconèixer el vincle que hi ha amb el menor i al mateix temps com un instrument adequat perquè, en el seu interès, es puguin fer efectius les responsabilitats i drets legals”; era la manera de “donar cobertura legal a una realitat emocional”. En el segon cas, subratllava que “el millor camí per satisfer el superior interès del menor és, normalment, que convisqui, quan abans millor, en una llar idònia”.

El Partit Popular va presentar una esmena a la totalitat¹⁶² a la proposició de llei, però va ser rebutjada per la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana el 16 de novembre del 2004. Tanmateix, “d'acord amb les normes de publicació del Diari de Sessions”, el debat corresponent a aquest punt de l'ordre del dia no es va transcriure¹⁶³ i, per tant, no es poden recuperar les intervencions ni conèixer el nombre de vots que van permetre que la iniciativa continués el seu

¹⁵⁹ LLEI 11/1985, de 13 de juny, de protecció de menors. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 556, del 28 de juny del 1985. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=239494&traceability=01

¹⁶⁰ LLEI 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 1542, del 17 de gener del 1992. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=76343&traceability=01

¹⁶¹ Butlletí Oficial del Parlament (7 de setembre del 2004). *VII Legislatura, número 89*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50496.pdf#page=9

¹⁶² Butlletí Oficial del Parlament (8 de novembre del 2004). *VII Legislatura, número 107*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50514.pdf#page=10

¹⁶³ Diari de Sessions del Parlament (16 de novembre del 2004). Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana. *VII Legislatura, C - Núm. 112*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/54624.pdf#page=4

camí parlamentari. Respecte a la proposta inicial, el dictamen de la comissió¹⁶⁴ va fer canvis lleus, sobretot lèxics i de redactat.

Les principals novetats de la proposició de llei des de l'òptica dels drets LGTBI van ser quatre modificacions del Codi de Família. D'entrada, a l'article 115.2, es va passar d'admetre l'adopció per més d'una persona només "en el cas dels cònjuges o de la parella d'home i dona que convisquin maritalment amb caràcter estable" a admetre-la "en el cas dels cònjuges o de les parelles que convisquin amb caràcter estable". De la mateixa manera, a l'article 117.1, sobre quins menors no emancipats poden ser adoptats, es va passar dels "fills del cònjuge o de la persona de sexe diferent amb qui l'adoptant conviu maritalment amb caràcter estable" als "fills o filles del cònjuge o de la persona amb qui l'adoptant conviu en relació de parella amb caràcter estable".

D'altra banda, a l'article 128.1 es va afegir la previsió que "si els adoptants són del mateix sexe, l'ordre dels cognoms [de l'adoptat o adoptada] serà el que elegeixin de comú acord". Finalment, es va afegir un apartat 2 a l'article 132 que fixava que "si les persones a qui s'ha assignat la potestat són del mateix sexe, es designen les mares dels fills menors, si són dones, o els pares, si són homes". Alhora, es van reformar altres preceptes per coherència normativa i per eliminar les distincions del "caràcter heterosexual de la parella de fet". A més, es va derogar l'article 6 de la Llei d'unions estables de parella per eliminar que només podien "adoptar en forma conjunta" els membres de la parella heterosexual estable.

Després d'un dictamen del Consell Consultiu¹⁶⁵, el març del 2005 el Ple va aprovar la llei per 88 vots a favor, 37 vots en contra i 5 abstencions¹⁶⁶. La norma va comptar amb el suport dels partits de Govern (PSC, ERC i Iniciativa Verds-Esquerra Alternativa), el rebuig del PP i disparitat de vots en el grup de CiU¹⁶⁷. El redactat final va suposar una llei de parelles de màxims i va incorporar algunes de les esmenes que havia proposat l'Associació de Famílies LGTBI¹⁶⁸.

¹⁶⁴ Butlletí Oficial del Parlament (2 de desembre del 2004). *VII Legislatura, número 121*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50529.pdf#page=64

¹⁶⁵ Butlletí Oficial del Parlament (17 de gener del 2005). 200-00010/07. *VII Legislatura, número 136*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50544.pdf#page=42

¹⁶⁶ Diari de Sessions del Parlament (31 de març del 2005). Sessió plenària. *VII Legislatura, P - Núm. 41*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspscp/57547.pdf#page=5

¹⁶⁷ 324 (30 de març del 2005). "El Parlament aprova la llei que reconeix el dret a l'adopció a les parelles homosexuals". *324.cat*. recuperat de www.ccma.cat/324/el-parlament-aprova-la-lllei-que-reconeix-el-dret-a-ladopcio-a-les-parelles-homosexuals/noticia/88218/

¹⁶⁸ Vendrell i Aubach, Elisabet (2018). "D'on venim i on som les famílies LGTBI: drets del col·lectiu i diversitat familiar". *Eines 32. Fundació Josep Irla*. Recuperat de irla.cat/wp-content/uploads/2018/10/Eines32_connexions_Vendrell.pdf

Recordant aquell avenç, Carme Porta posa èmfasi¹⁶⁹ en el fet que aquesta llei no es va aprovar “fins que no va entrar el govern catalanista i d’esquerres”, ja que amb el Govern de CiU hi havia “clarament una concepció de família i una concepció moral que va aturar les coses”, mentre que amb el Govern Tripartit “es va demostrar que en poc temps es podien fer coses”. Porta destaca que a partir del 2004 “van començar a engegar-se realment les polítiques LGTBI”, gràcies al Pacte del Tinell¹⁷⁰, en el qual s’havia acordat, entre altres coses, “fer polítiques LGTBI”, que “era una necessitat evident”. De fet, “des del moviment es reclamava començar a fer polítiques” i van arribar gràcies “a la possibilitat de tenir un programa lligat en l’àmbit executiu”.

4.5 Petició rebutjada de demanar al Congrés dels Diputats la modificació del Codi Civil en matèria de matrimoni

Tornant a la legislatura anterior, la VI, gairebé tres anys després d’aprovar la Llei 10/1998, el PSC, Esquerra Republicana i Iniciativa per Catalunya-Els Verds (IC-V) van impulsar una iniciativa per fer una passa més. Van presentar una proposta de resolució per presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats una Proposició de llei de modificació del Codi Civil en matèria de matrimoni amb l’objectiu de legalitzar el matrimoni homosexual al conjunt de l’Estat¹⁷¹. Ho van fer emparats en l’article 87.2 de la Constitució, que preveu que les assemblees de les comunitats autònomes poden “remetre a la Mesa del Congrés una proposició de llei”¹⁷² i donat que l’Estat té competència exclusiva en relacions jurídic-civils relatives a les formes de matrimoni¹⁷³. Tanmateix, CiU i el PP van votar en contra de la presa en consideració i la iniciativa va ser rebutjada.

L’exposició de motius argumentava que “malgrat l’existència de lleis de parelles estables”, les persones homosexuals continuaven “privades del seu dret a contraure matrimoni i institucionalitzar una família”. I assenyalava que “la dignitat de les persones”, en termes

¹⁶⁹ Entrevista realitzada a Carme Porta i Abad per videotrucada el divendres 2 de juny del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l’annex IV.

¹⁷⁰ PSC, ERC i ICV-EUiA (14 de desembre del 2003). “Acord per a un Govern catalanista i d’esquerres a la Generalitat de Catalunya”. *psc.cat*. Recuperat de arxiupsc.files.wordpress.com/2019/10/acordefi.pdf#page=43

¹⁷¹ Butlletí Oficial del Parlament (23 d’abril del 2001). 270-00041/06. *VI Legislatura, número 175*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50108.pdf#page=50

¹⁷² Constitución Española. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 311, 29 de desembre del 1978. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229#a87

¹⁷³ Constitución Española. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 311, 29 de desembre del 1978. Article 149.1.8. Recuperat de www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229#a87

“d’igualtat i llibertat”, exigia que les dones i els homes homosexuals tinguessin “el dret a contraure matrimoni amb les seves parelles”.

Com va explicar al Ple la diputada d’ICV Dolors Comas d’Argemir i Cendra, es tractava de modificar tres articles del Codi Civil “tot substituint aquells termes que fan referència a la dimensió heterosexual del matrimoni per un tipus de termes que no impliquin, necessàriament, l’opció sexual”¹⁷⁴. Comas també demanava a CiU i al PP que “les creences d’uns no impedeixin les llibertats dels altres”.

Dolors Comas destaca ara¹⁷⁵ que volien mostrar que “hi havia un posicionament d’esquerres al Parlament que, també en temes de llibertats personals, contrastava amb la posició de Convergència i Unió” i reconeix que, després de l’aprovació de la Llei de parelles de fet, veien “una escletxa”: des del punt de vista social, “hi havia aquesta acceptació”, i des del punt de vista polític, s’havia fet “un reconeixement que hi havia parelles homosexuals, i era una manera de donar-los cobertura”.

Per part d’ERC, Carme Porta i Abad destacava en aquella època que es tractava d’una novetat “a nivell legislatiu, donada la poca legislació internacional” que existia sobre el tema. Assenyalava que només Holanda havia legislat recentment en aquest sentit, un país al qual se li havia sumat també Bèlgica. Porta també denunciava que restringir el matrimoni als homosexuals era “una actitud de menyspreu social” i sostenia que el Parlament no podia “permetre una ciutadania de segona categoria”. Deixava clar que “el reconeixement del dret al matrimoni és el reconeixement d’una sèrie de drets vetats”, entre els quals hi havia el dret d’adopció, el dret de filiació dels fills propis o el dret a la nacionalitat.

Avui en dia, Carme Porta reconeix¹⁷⁶ que entre els tres grups proponents tenien “molt bona entesa” i que “hi havia una certa amistat entre els diputats”, que treballaven molts temes i ho acabaven “fent per afinitat personal”. Pensaven que “era molt important que el Parlament de Catalunya es manifestés a favor d’un dret que era un clam, amb totes les contradiccions” i volien que “la veu del Parlament de Catalunya se sentís al costat del moviment LGTBI que el reclamava”.

¹⁷⁴ Diari de Sessions del Parlament (27 de juny del 2001). Sessió plenària. *VI Legislatura, P - Núm. 58*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57436.pdf#page=58

¹⁷⁵ Entrevista realitzada a Dolors Comas d’Argemir i Cendra per videotrucada el dimarts 16 de maig del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l’annex V.

¹⁷⁶ Entrevista realitzada a Carme Porta i Abad per videotrucada el divendres 2 de juny del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l’annex IV.

“Possiblement, hi havia molta gent que no estàvem a favor del matrimoni, però sí a favor que la gent el pogués exercir en igualtat de condicions. En aquest sentit, és el que pensàvem que s’havia de fer: tot i que nosaltres no teníem capacitat legislativa sobre el tema de matrimonis, sí que s’havien fet moltes coses al Parlament de Catalunya i hi havia tota una sèrie de diputats i diputades que pensàvem que era important donar-hi sortida i visibilitat i que hi havia la possibilitat de fer-ho”.

Carme Porta, diputada d’ERC (1999-2006)¹⁷⁷

Des del PSC, Miquel Iceta i Llorens agafava de referència dues enquestes publicades en aquelles dates per justificar que era “una realitat social acceptada” i afegia que “el dret ha de fer justícia i no pot perpetuar discriminacions que no tenen cap raó de ser en un sistema democràtic avançat”. Arguïa que la proposta estava “sorgida del moviment dels gais i les lesbianes i d’entitats i associacions que promouen els drets humans” i que, per tant, el resultat de la votació no es podia “interpretar com la victòria o la derrota d’un o altre partit”.

Les dues formacions que es van oposar a la presa en consideració de la proposta de resolució van ser Convergència i Unió i el Partit Popular. Per part de CiU, el grup que donava suport al Govern, Marcel Riera i Bou va justificar que s’estava “lluny” de les “èpoques en què la realitat social i la legislació apartaven i discriminaven els ciutadans segons la seva orientació sexual”. Argumentava que CiU no considerava que aquesta iniciativa fos el pas adequat de cara a la “progressiva igualació” que propugnaven, ja que consideraven que era “precipitada”. Concloïa que no tenia sentit plantejar el Congrés una proposició de llei de modificació del Codi Civil en matèria de matrimoni adreçada a l’homologació de les parelles homosexuals quan encara no s’havia fet el pas previ d’aprovar una nova legislació estatal equivalent a la catalana sobre les unions civils, un projecte de llei amb el qual el govern espanyol deia que estava treballant.

La votació es va perdre per la mínima: 66 vots a favor (dels tres partits proposants) i 68 en contra (de CiU i el PP). Ara bé, en la seva intervenció Carme Porta va voler fer públic que diputats de CiU els havien expressat que hi donarien suport si el seu grup deixés llibertat de vot. 22 anys més tard, Dolors Comas relata¹⁷⁸ que el rebuig de CiU i del PP el van viure “amb ambivalència”, perquè pensaven que podia haver-hi la possibilitat que fos aprovada, però al mateix temps no eren “ingenus”. A més, la situació política, amb l’aliança entre CiU i el PP al Parlament i al Congrés dels Diputats “no era favorable que tirés endavant”.

¹⁷⁷ *Ibidem.*

¹⁷⁸ Entrevista realitzada a Dolors Comas d’Argemir i Cendra per videotrucada el dimarts 16 de maig del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l’annex V.

4.6 Cinc pronunciaments de caràcter genèric en la V Legislatura

Al llarg de la V Legislatura, el Parlament va donar llum verda a cinc iniciatives no legislatives amb un contingut genèric. La Resolució 182/V, sobre la no-discriminació de les persones per raó de llur orientació sexual¹⁷⁹, impulsada per ERC¹⁸⁰ i aprovada per unanimitat, tornava a demanar el compliment de les resolucions de l'Assemblea de Parlamentaris del Consell d'Europa i del Parlament Europeu. També instava a contribuir “a la tasca de prevenció de la marginació i la discriminació per raó de l'orientació sexual”, però va eliminar l'apunt que s'havia de fer “amb tots els mitjans possibles”, fruit d'una esmena de CiU¹⁸¹, que va al·legar que tenia “un contingut econòmic i podria crear unes expectatives que potser no es podrien garantir”.

A més, instava el Govern a “vetllar per l'equiparació efectiva dels drets laborals i socials dels treballadors i les treballadores homosexuals de les institucions pròpies de l'autogovern de Catalunya” i a “continuar donant suport als col·lectius i als centres associatius existents a Catalunya que treballen en el camp de l'homosexualitat, pel que fa a l'acció sanitària, l'educativa i l'assistencial”. Per les entitats, aquest va ser un pronunciament de molt pes. Tot i això, en els dos casos, feia esment només al col·lectiu homosexual.

En la seva intervenció, Joan Ridao, diputat d'ERC, va intervenir per defensar la iniciativa: va lamentar que encara persistien “situacions molt dramàtiques i que, al mateix temps, obstaculitzen el lliure desenvolupament de moltes persones” i a va referir-se, “concretament, als lamentables incidents ocorreguts a la ciutat de Sitges”¹⁸².

En una línia semblant, la Resolució 142/V, sobre l'adopció de polítiques actives per la igualtat social en el marc de la reforma dels tractats de la Unió Europea¹⁸³, impulsada per XX¹⁸⁴ i aprovada per unanimitat¹⁸⁵, demanava “traslladar al Govern de l'Estat la necessitat de defensar

¹⁷⁹ Butlletí Oficial del Parlament (21 d'octubre del 1996). 250-00335/05. *V Legislatura, número 102*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49591.pdf#page=6

¹⁸⁰ Butlletí Oficial del Parlament (17 de juny del 1996). *V Legislatura, número 64*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49552.pdf#page=32

¹⁸¹ Butlletí Oficial del Parlament (27 de setembre del 1996). *V Legislatura, número 93*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49581.pdf#page=14

¹⁸² Diari de Sessions del Parlament (10 d'octubre del 1996). Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana. *V Legislatura, C - Núm. 95*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/53559.pdf#page=3

¹⁸³ Butlletí Oficial del Parlament (27 de setembre del 1996). 250-00336/05. *V Legislatura, número 93*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/05b093.pdf#page=8

¹⁸⁴ Butlletí Oficial del Parlament (17 de juny del 1996). *V Legislatura, número 64*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49552.pdf#page=32

¹⁸⁵ Diari de Sessions del Parlament (18 de setembre del 1996). Comissió de Política Social. *V Legislatura, C - Núm. 80*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/05c080.pdf#page=16

en els furs i els organismes en què s'està debatent la modificació del Tractat de la Unió Europea l'exigència de la Unió Europea d'adoptar polítiques actives en favor de la igualtat de tracte", amb independència, entre altres aspectes, de l'orientació sexual i "de crear un organisme encarregat de vetllar pel compliment d'aquestes polítiques".

En tercer lloc, la Resolució 214/V, sobre l'adopció de mesures que garanteixin que no es discrimini l'accés als locals oberts al públic per motius de raça, creença, sexe o orientació sexual, aprovada per unanimitat amb la incorporació d'una esmena de CiU, instava el Govern a "continuar garantint que en els locals o els recintes oberts al públic i en les activitats adreçades al públic no es discrimini l'accés de cap persona per motius de raça, creença, sexe o orientació sexual" i a "persistir en el seu capteniment respecte a la normativa vigent", que "estableix la sanció econòmica, el tancament provisional i, fins i tot, la clausura dels locals que incompleixin els principis esmentats"¹⁸⁶. La iniciativa¹⁸⁷ argumentava que "les recents, encara que puntuals, mostres de discriminació i intolerància" que havien tingut lloc havien "d'alertar sobre tot un seguit de fenòmens que podrien enterbolir la nostra cohesió social". A la comissió¹⁸⁸, Joan Ferran i Serafini, del PSC, impulsor de la iniciativa, va mencionar, igual que ho havia fet dos mesos abans Joan Ridaó, "una situació d'intolerància amb els diaris, els mitjans de comunicació plens dels casos produïts a la ciutat de Sitges".

Finalment, arran dels debats sobre l'orientació política general del Consell Executiu del 1996 i el 1998, es van aprovar dues resolucions que mencionaven el col·lectiu LGTBI. D'una banda, la Resolució 184/V¹⁸⁹ manifestava la condemna i rebuig del Parlament de Catalunya a "tota manifestació de discriminació de les persones per raó de llur orientació sexual" i instava el Govern "a vetllar per la salvaguarda de llurs drets". D'altra banda, i en la mateixa línia, la Resolució 679/V¹⁹⁰ feia palès que la cambra catalana "condemna i rebutja tota manifestació" de "discriminació per raó de sexe" i instava "el Govern a intensificar els esforços per a lluitar contra la discriminació social en tots els àmbits i per a garantir la igualtat de drets entre totes les persones que viuen i treballen a Catalunya".

¹⁸⁶ Butlletí Oficial del Parlament (20 de gener del 1997). 250-00445/05. *V Legislatura, número 132*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49620.pdf#page=6

¹⁸⁷ Butlletí Oficial del Parlament (14 d'octubre del 1996). *V Legislatura, número 99*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49587.pdf#page=47

¹⁸⁸ Diari de Sessions del Parlament (4 de desembre del 1996). Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana. *V Legislatura, C - Núm. 119*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/53583.pdf#page=21

¹⁸⁹ Butlletí Oficial del Parlament (28 d'octubre del 1996). 255-00004/05. *V Legislatura, número 104*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/05b104.pdf#page=8

¹⁹⁰ Butlletí Oficial del Parlament (13 d'octubre del 1998). 255-00013/05. *V Legislatura, número 327*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/05b327.pdf#page=16

4.7 Preguntes orals sobre contractació i processos d'adopció

La primera pregunta oral sobre el col·lectiu LGTBI que es va plantejar al Parlament va arribar a la V Legislatura i va ser el setembre del 1996 a la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana¹⁹¹. La va plantejar Ignasi Riera i Gassiot, diputat d'Iniciativa per Catalunya-Els Verds, que va interrogar la consellera de Justícia, Núria de Gispert, sobre “el control de la contractació de persones en funció de la seva orientació sexual pels ajuntaments”.

Riera, tot recordant que el Parlament havia estat “capdavanter en les seves manifestacions a favor de la igualtat de drets per raó de l'orientació sexual”, va demanar a la consellera el seu parer sobre “els referents jurídics” d'un eslògan turístic difós per l'Ajuntament de Sitges i que exclamava: «Volem un turisme normal i no un monocultiu gai».

De Gispert va respondre que el Departament de Justícia no havia pres “cap tipus d'actuació en relació amb aquesta qüestió del control i el fitxatge de les persones per la seva orientació sexual”, donat que entenia que corresponia a la Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (que, segons constava a la consellera, havia “iniciat les seves investigacions”) i, si esqueia, “als òrgans judicials”. A més, va recordar que “el control i fitxatge municipal de les persones no poden ser realitzats amb motiu de l'orientació sexual, ja que la Constitució prohibeix expressament la discriminació per qualsevol condició o circumstància personal”.

Per trobar la següent pregunta, la primera que es va substanciar al Ple, va caldre esperar fins a la VIII Legislatura: el febrer del 2010, Laura Massana Mas, d'ICV-EUiA, va preguntar a la consellera d'Acció Social i Ciutadania, Carme Capdevila i Palau, “sobre els processos d'adopció per part de parelles homosexuals”¹⁹².

Massana va repassar les millores que havien experimentat les parelles homosexuals en relació amb l'adopció i amb l'equiparació a les parelles heterosexuales i va demanar a la consellera que valorés “l'aplicació efectiva del dret i si aquesta situació legal, per nova”, estava comportant o no “dificultats en les adopcions”.

En la seva resposta, la consellera Capdevila va fer un repàs de les dades d'adopcions entre el 2006 (any de la primera adopció per una parella homosexual) i el 2010 i va reconèixer que havia calgut un treball que s'havia fet, “no només amb tots els professionals, recordant aquesta modificació de les lleis que equiparen totes les modalitats de les famílies”, sinó també un

¹⁹¹ Diari de Sessions del Parlament (26 de setembre del 1996). 311-00230/05. Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana. V Legislatura, C - Núm. 86. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/53548.pdf#page=32

¹⁹² Diari de Sessions del Parlament (10 de febrer del 2010). 310-00384/08. Sessió plenària. VIII Legislatura, P - Núm. 108. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57694.pdf#page=42

“treball conjuntament amb l’Associació de Famílies de Gais, Lesbianes, Bisexuals i Transsexuals, per anar llimant totes aquelles dificultats” que havien pogut sortir.

4.8 Els posicionaments de la VI Legislatura: transsexuals, homosexuals d’edat avançada, educació, diversitat i perspectiva internacional

De la VI legislatura, cal destacar la primera vegada que el Parlament va posar el focus sobre el col·lectiu trans: va ser el 22 de març del 2001 a la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana¹⁹³. Joan Ridao, diputat d’ERC i impulsor del text¹⁹⁴, va descriure el col·lectiu trans com “un dels sectors de la nostra societat tradicionalment més oblidat pels poders públics i, segurament, dels més incompresos socialment”. Els transsexuals, va prosseguir, “són aquells conciutadans nostres que se senten, viuen i volen ser reconeguts socialment i jurídicament com a membres d’un sexe que no és el seu, d’un sexe contrari”.

El Parlament de Catalunya, doncs, es pronunciava sobre el col·lectiu trans 12 anys després d’una resolució del Parlament Europeu, aprovada el 1989, en la qual, entre altres coses, demanava als estats membres que aprovessin “disposicions sobre el dret dels transsexuals a un canvi de sexe” i “la prohibició de la seva discriminació”¹⁹⁵.

Tornant al Parlament, per part del PP, Daniel Sirera, va al·ludir a “diferents fets i actituds discriminatòries envers persones transsexuals”, com impedir-los “l’accés a diferents activitats socials i de tipus esportiu” i va defensar que calia “arbitrar mesures que impedeixin aquesta discriminació en el conjunt de les activitats humanes”.

Des d’ERC, Àlex Masllorens i Escubós va sostenir que el primer pas hauria de ser “que en el Registre Civil pogués fer-se d’una manera molt més senzilla el canvi de sexe, sense que, com passa en aquest moment, prèviament es demani que s’hagi efectuat l’operació quirúrgica de canvi de sexe”. El diputat republicà va convidar la resta de grups a “signar una iniciativa per portar a Madrid”.

Al final, la Resolució 573/VI, sobre el tractament social i jurídic dels transsexuals¹⁹⁶, aprovada per unanimitat després d’acceptar-se l’esmena de CiU, instava el Govern a “fer campanyes

¹⁹³ Diari de Sessions del Parlament (22 de març del 2001). Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana. VI Legislatura, C - Núm. 155. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/54189.pdf#page=9

¹⁹⁴ Butlletí Oficial del Parlament (23 de novembre del 2000). 250-01131/06. VI Legislatura, número 115. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50047.pdf#page=70

¹⁹⁵ Resolución sobre la discriminación de los transexuales. *Diario Oficial de las Comunidades Europeas*, núm. 256/33, del 9 d’octubre del 1989. Recuperat de eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1989:256:FULL&from=GA#page=40

¹⁹⁶ Butlletí Oficial del Parlament (2 d’abril del 2001). VI Legislatura, número 167. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50100.pdf#page=33

d'informació als professionals sobre els drets i els problemes dels transsexuals, i incloure-les dins les activitats de l'Escola de Policia de Catalunya” (per fer una “formació específica i adequada als nous efectius” de la policia local i els Mossos, segons va argumentar Joan Ridaó), i a “continuar aplicant programes de tractament individualitzat als ciutadans privats de llibertat que manifestin que estan en procés de reassignació de gènere, i donar-los les destinacions més adequades”.

Uns mesos abans, des d'una perspectiva més global, el Parlament havia instat el Govern, per unanimitat i en una proposició no de llei presentada conjuntament per tots els grups parlamentaris a instàncies del Casal Lambda¹⁹⁷, a seguir les “exigències del Tractat d'Amsterdam”¹⁹⁸, a “posar en funcionament mecanismes d'informació, atenció i assessorament de gais i lesbianes”, a “vetllar perquè en els materials didàctics no es faci cap tipus de discriminació per raó de l'orientació sexual” i a “elaborar i difondre campanyes específiques de sensibilització en el respecte a la normalitat de l'opció homosexual i en la defensa dels drets dels qui l'han presa”. Va ser la Resolució 243/VI, de defensa de la no-discriminació per motiu d'opció sexual¹⁹⁹.

En la seva defensa a la Comissió de Política Social²⁰⁰, Josep Rull i Andreu, de CiU, va reconèixer que els gais i lesbianes començaven a “perdre la por a fer pública la seva orientació sexual”, tot i que encara existia “molta desinformació”. Per la seva banda, Roberto Labandera Ganachipi, del PSC, va reivindicar, des del punt de vista d'una persona que portava “vint-i-tres anys amb parella homosexual”, el “dret a la felicitat” i “la garantia de poder desenvolupar” la personalitat i va lamentar que al segle XXI fes falta “impulsar polítiques de discriminació positiva” vers el col·lectiu LGTBI. Finalment, Carme Porta i Abad, d'ERC, va assenyalar que aquella iniciativa evidenciava “que la normalització social del fet homosexual” era “una assignatura pendent” i va subratllar que el fet d'eliminar “tabús sexuals” podia ajudar “moltes persones a reconèixer-se i, per tant, a no viure una doble moral i una doble vida que provoca el rebuig de l'entorn i la manca d'estima per a un mateix”.

¹⁹⁷ Butlletí Oficial del Parlament (10 d'abril del 2000). 250-00509/06. VI Legislatura, número 42. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/49971.pdf#page=42

¹⁹⁸ Diario Oficial de las Comunidades Europeas (10 de novembre del 1997). 97/C 340/01. Recuperat de eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT#page=26

¹⁹⁹ Butlletí Oficial del Parlament (7 de novembre del 2000). 250-00509/06. VI Legislatura, número 107. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/06b107.pdf#page=16

²⁰⁰ Diari de Sessions del Parlament (11 d'octubre del 2000). Comissió de Política Social. VI Legislatura, C - Núm. 78. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/06c078.pdf#page=29

Un any i mig després d'aquella aprovació, la Comissió va debatre el compliment de la resolució²⁰¹. Per una majoria de 14 a 13, amb els vots a favor de CiU i el PP, es va considerar que s'havia complert, tot i que hi va haver discursos molt crítics: Roberto Labandera Ganachipi, del PSC, va considerar que aquella resolució “va significar un pas importantíssim”, però va lamentar que no li constava “realment, de forma clara, que en realitat” s'hagués fet palesa “aquesta constància de la incorporació efectiva d'aquests objectius en l'acció de Govern” i Dolors Comas d'Argemir, d'ICV, va retreure un incompliment des del punt de vista que les actuacions que s'havien fet eren “insuficients” o no arribaven “a donar compliment a allò que s'havia acordat”.

La mateixa Comissió de Política Social va debatre i posicionar-se sobre les persones homosexuals en edat avançada. Ho va fer en la Resolució 1131/VI, sobre la situació i les necessitats socials dels homosexuals en edat avançada i llur integració en la xarxa residencial per a persones grans²⁰², resultat d'una transaccional entre dues proposicions no de llei impulsades, separadament, pel PSC²⁰³ i IC-V²⁰⁴ que compartien el mateix objecte. En el text final, el Parlament demanava, per unanimitat, analitzar “la situació i les necessitats socials dels homosexuals d'edat avançada amb dependència i establir les mesures necessàries en els serveis socials perquè es faci efectiu llur dret a la igualtat en relació amb la població heterosexual” i facilitar la seva “integració normalitzada en els recursos d'oferta pública existents”.

Durant el debat a la comissió²⁰⁵, Catalina Mieras i Barceló, del PSC, va recordar la vida dels gais de la tercera edat havia “estat marcada per la persecució pública, la mofa social i la clandestinitat” i que tenien “una situació social molt més complicada que poden tenir la gent més jove”. A més, va al·ludir a casos de seropositius que s'havien hagut de refugiar “a centres psiquiàtrics, perquè allí es troben millor i tenen una mínima assistència personal millor que en un centre de residència de gent gran”. Des d'Esquerra, Carme Porta i Abad lamentava que el Parlament feia “tard”, ja que se'ls havia “seguit estigmatitzant i discriminant pel simple fet d'estimar una persona del seu mateix sexe”.

²⁰¹ Diari de Sessions del Parlament (20 de febrer del 2002). Comissió de Política Social. VI Legislatura, C - Núm. 288. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/54319.pdf#page=37

²⁰² Butlletí Oficial del Parlament (4 de març del 2002). VI Legislatura, número 268. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50202.pdf#page=17

²⁰³ Butlletí Oficial del Parlament (12 de novembre del 2001). 250-02147/06. VI Legislatura, número 231. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50164.pdf#page=63

²⁰⁴ Butlletí Oficial del Parlament (17 de desembre del 2001). 250-02308/06. VI Legislatura, número 249. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50183.pdf#page=44

²⁰⁵ Diari de Sessions del Parlament (20 de febrer del 2002). Comissió de Política Social. VI Legislatura, C - Núm. 288. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/54319.pdf#page=34

Finalment, Dolors Comas d'Argemir, d'Iniciativa per Catalunya-Els Verds, també mencionava “una història que els ha marginat” i al·ludia al “context de negació” en el que havien hagut de viure i al fet que, “en ser considerat delictes, l'homosexualitat s'havia d'ocultar” i que “les mateixes institucions polítiques estaven avalant amb les seves actuacions el rebuig social existent”.

Comas d'Argemir recorda ara²⁰⁶ la gènesi d'aquella iniciativa: “Soc antropòloga i em constava que hi havia dificultats per part de persones homosexuals a l'hora d'entrar en una residència”. A la major part de residències les habitacions eren compartides i les persones homosexuals havien de tornar-se a posar a l'armari perquè compartien habitació i “això generava un retrocés en la vida d'aquella persona, que en els últims anys de la seva vida no es podia sentir còmoda i havia de tornar a amagar la seva condició d'homosexual”. I “no pel fet de complir anys deixes de tenir drets, tot i que, de fet, es perdien aquests drets”, sentència Comas. Per tant, aquella proposició no de llei va ser “un convenciment personal” seu perquè estava “molt sensibilitzada pels temes relacionats amb la cura de qualsevol persona”.

“És important visibilitzar les coses. Més enllà de la repercussió social, que finalment la té, el pitjor que pot passar en qualsevol tipus de situació és la invisibilitat, que no se'n parli, que no es reconegui. Aleshores, jo crec que la mateixa existència d'aquestes diferents iniciatives, impliquen donar visibilitat a una realitat i, en donar-li visibilitat, normalitzar-la també. Jo crec que té un element simbòlic, però que aquest element simbòlic té conseqüències socials i polítiques”.

Dolors Comas d'Argemir, diputada d'ICV (1999-2006)²⁰⁷

Un any més tard, la Comissió de Política Cultural va posar el focus en el jovent LGTBI i va aprovar²⁰⁸ la Resolució 1709/VI, sobre el respecte a la diversitat d'orientacions sexuals²⁰⁹, impulsada per Assumpta Baig i Torras²¹⁰, diputada del PSC.

Fent memòria d'aquella iniciativa, Baig assenyala²¹¹ que va trobar en una revista el *Manifest sobre família i diversitat sexual* de l'Associació de Pares i Mares de Gais i Lesbianes i a ella, que és del món de l'educació, li va interessar el tema i va pensar “que havia de fer alguna cosa

²⁰⁶ Entrevista realitzada a Dolors Comas d'Argemir i Cendra per videotrucada el dimarts 16 de maig del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l'annex V.

²⁰⁷ *Ibidem*.

²⁰⁸ Diari de Sessions del Parlament (20 de febrer del 2003). Comissió de Política Cultural. *VI Legislatura, C - Núm. 429*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/54460.pdf#page=24

²⁰⁹ Butlletí Oficial del Parlament (3 de març del 2003). 250-02770/06. *VI Legislatura, número 398*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50337.pdf#page=20

²¹⁰ Butlletí Oficial del Parlament (27 de maig del 2002). *VI Legislatura, número 302*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50236.pdf#page=65

²¹¹ Entrevista realitzada a Assumpta Baig i Torras per telèfon el dimarts 9 de maig del 2023.

al Parlament”: va fer una proposició no de llei i va contactar amb aquesta associació. Des que la diputada socialista va presentar la iniciativa fins que es va debatre va passar un temps, i Baig recorda que l’associació li va proposar fer una compareixença a la cambra catalana i que, com que amb Joan Boada d’ICV i amb Josep Bargalló d’ERC treballaven “moltes coses conjuntament”, van dir que això els interessaria que sortís “amb el màxim consens”.

D’aquesta manera, el juliol del 2002 els cinc grups de la cambra catalana (també CiU i el PP) van sol·licitar la compareixença de l’Associació de Pares i Mares de Gais i Lesbianes per informar “de la seva reflexió i coneixement d’accions educatives d’altres països europeus per al lliure desenvolupament de la personalitat dels nois i noies”²¹² i el febrer del 2003 Esther Nolla i Miró va comparèixer a la Comissió de Política Cultural²¹³.

Respecte a la Resolució 1709/VI, el primer punt, aprovat per unanimitat, instava al Govern a “donar suport a la creació d’un grup de recerca interuniversitari” que elaborés “un informe sobre la problemàtica social que pot afectar els adolescents i joves homosexuals” amb l’objectiu de “dissenyar programes de matèries optatives dels currículums universitaris”, preparar professorat especialista i establir “les línies bàsiques d’intervenció politicopedagògica”.

La resta de punts, que van comptar amb 17 vots a favor i l’abstenció del PP, demanaven, entre altres assumptes, introduir als currículums escolars “el coneixement de la diversitat d’orientacions sexuals i la seva consideració des del respecte i la solidaritat”, formar “els mestres i els professors” i tractar “la diversitat sexual com un fet real i legítim”.

“Recordo que vam incidir molt en aquell moment en què es fes material, com contes, perquè els nens i les nenes veiessin que no sempre hi havia un rei i una reina, sinó que es podien casar un rei amb un rei o una reina amb una reina i es van treure contes en aquest sentit”.

Assumpta Baig i Torras, diputada del PSC (1992-2006)

Per Assumpta Baig²¹⁴, aquesta resolució, “com totes les coses que es feien en aquell moment, potser no va sorgir cap efecte immediat de les coses que es deien, però sí que va ajudar a sacsejar també a la societat en aquest tema”.

En aquesta mateixa línia, Iniciativa per Catalunya-Els Verds havia presentat una Proposició no de llei sobre la normalització de la diversitat sexual i que també posava el focus en els

²¹² Butlletí Oficial del Parlament (10 de juliol del 2002). 356-00534/06. VI Legislatura, número 322. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50257.pdf#page=66

²¹³ Diari de Sessions del Parlament (20 de febrer del 2003). Comissió de Política Cultural. VI Legislatura, C - Núm. 429. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/54460.pdf#page=4

²¹⁴ Entrevista realitzada a Assumpta Baig i Torras per telèfon el dimarts 9 de maig del 2023.

adolescents i joves homosexuals, els currículums i el professorat²¹⁵. Durant la seva tramitació, CiU va presentar dues esmenes²¹⁶, però Dolors Comas d'Argemir i Cendra va anunciar que la seva formació retirava la proposta donat que havia estat aprovada a la darrera Comissió de Cultura: “La van votar tots els grups, amb unes transaccions que es van fer en el seu moment, i, per tant, no té sentit tornar-la a debatre aquí”²¹⁷. Es referia, en efecte, a la Resolució 1709/VI. Aquella mateixa legislatura, la cambra catalana es va posicionar sobre els drets del col·lectiu LGTBI a l'estranger a través de dues resolucions aprovades per la Comissió sobre la Unió Europea i d'Actuacions Exteriors, Cooperació i Solidaritat. D'una banda, a instàncies del PP i per unanimitat²¹⁸, la Resolució 87/VI, sobre la no-incorporació a la Unió Europea dels països que no han despenalitzat l'homosexualitat²¹⁹, demanava impedir “la incorporació al si de la Unió Europea dels països que no hagin despenalitzat completament l'homosexualitat”. Daniel Sirera, del PP, va denunciar que hi havia països de la UE que encara penalitzaven l'homosexualitat.

D'altra banda, la Resolució 1531/VI, sobre la condemna de l'homosexualitat a l'Aràbia Saudita i a Egipte²²⁰, aprovada per unanimitat amb una esmena de CiU, protestava “per la violació flagrant dels drets fonamentals que comporta la condemna de les persones homosexuals en aquests dos països” i sol·licitava que no es produïssin més execucions a l'Aràbia Saudita i que es deixés sense efecte la sentència condemnatòria de 23 joves acusats de pràctiques homosexuals. També instava al govern espanyol a dirigir-se a les institucions europees i l'alt comissariat de l'ONU pels Drets Humans per “lluitar pel respecte als drets humans i la defensa dels drets fonamentals a la vida, a la dignitat, a la igualtat i a la llibertat personal”.

La iniciativa va estar impulsada pel PSC, IC-V i ERC²²¹ i Josep Casajuana i Pladellorens va explicar que feia referència a uns fets del 14 de novembre del 2021 “en què el Tribunal de

²¹⁵ Butlletí Oficial del Parlament (30 de juliol del 2002). 250-02973/06. VI Legislatura, número 329. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50264.pdf#page=56

²¹⁶ Butlletí Oficial del Parlament (25 de novembre del 2002). VI Legislatura, número 361. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50297.pdf#page=66

²¹⁷ Diari de Sessions del Parlament (5 de març del 2003). Comissió de Política Social. VI Legislatura, C - Núm. 435. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/54466.pdf#page=26

²¹⁸ Diari de Sessions del Parlament (17 de maig del 2000). Comissió sobre la Unió Europea i d'Actuacions Exteriors, Cooperació i Solidaritat. VI Legislatura, C - Núm. 34. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/06c034.pdf#page=17

²¹⁹ Butlletí Oficial del Parlament (8 de juny del 2000). 250-00407/06. VI Legislatura, número 68. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/06b068.pdf#page=14

²²⁰ Butlletí Oficial del Parlament (5 de novembre del 2002). 250-02665/06. VI Legislatura, número 349. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/06b349.pdf#page=23

²²¹ Butlletí Oficial del Parlament (29 d'abril del 2002). VI Legislatura, número 288. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50222.pdf#page=19

Seguretat d'Egipte va condemnar 23 joves a penes de fins a cinc anys de presó i treballs forçats acusant-los de practicar la immoralitat sexual i denigrar la religió, i per altra banda, tres ciutadans saudites van ser declarats culpables d'homosexualitat i van ser decapitats l'1 de gener d'enguany a l'Àrabia Saudita”²²².

Avui dia, Josep Casajuana recorda que aquests dos “fets frapants”²²³ van portar als tres grups d'esquerres, que ja estaven “treballant una major sintonia que cristal·litzaria en la següent legislatura amb la presentació d'un nou projecte d'Estatut”, a impulsar aquesta iniciativa. Hi va haver “un anhel d'anar explorant una presència de la Generalitat per disposar de major acció exterior” i “la preocupació, com a nació petita, però amb una tradició de drets i llibertats i un esperit europeista” de projectar-se “més enllà de Principat”. Els proposants van acceptar una esmena de CiU que demanava que s'ampliés a tots els casos que fan referència a la llibertat sexual per “no repetir reiteradament diferents proposicions no de llei”. Als proposants els “va semblar que era raonable” i la van acceptar.

Finalment, la Comissió d'Organització i Administració de la Generalitat i Govern Local va donar llum verda²²⁴ a la Resolució 1206/VI, sobre l'eliminació dels antecedents policials generats en funció de l'orientació sexual²²⁵, que, a proposta d'IC-V, instava el Govern a “fer les gestions pertinents davant el Govern de l'Estat perquè es faci efectiu el compliment de les normes que estableixen l'eliminació de qualsevol antecedent policial generat per les lleis «de vagos y maleantes» i «de peligrosidad y rehabilitación social» o per qualsevol altra llei discriminatòria per raó de l'orientació sexual”. Aquesta petició es va aprovar per unanimitat, mentre que les demandes que es traslladessin aquests documents “als arxius històrics, restant sota la Ley de Patrimonio Histórico” i que el govern estatal iniciés “els tràmits oportuns per a la indemnització de les persones homosexuals perseguides i condemnades per la seva orientació sexual”²²⁶ van ser rebutjades per 11 vots a favor i 13 en contra. En la següent legislatura es faria un pas més en aquest sentit.

²²² Diari de Sessions del Parlament (22 d'octubre del 2002). Comissió Permanent de Legislatura sobre la Unió Europea i d'Actuacions Exteriors, Cooperació i Solidaritat. *VI Legislatura, C - Núm. 380*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/06c380.pdf#page=21

²²³ Entrevista realitzada a Josep Casajuana i Pladellorens per telèfon el dimarts 9 de maig del 2023.

²²⁴ Diari de Sessions del Parlament (6 de març del 2002). Comissió d'Organització i Administració de la Generalitat i Govern Local. *VI Legislatura, C - Núm. 298*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/06c298.pdf#page=27

²²⁵ Butlletí Oficial del Parlament (22 d'abril del 2002). 250-01910/06. *VI Legislatura, número 286*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/06b286.pdf#page=19

²²⁶ Butlletí Oficial del Parlament (30 de juliol del 2001). *VI Legislatura, número 210*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50143.pdf#page=55

4.9 Tres resolucions sectorials durant la VII Legislatura

Al llarg de la VII Legislatura, el Parlament va donar llum verda en comissió a tres resolucions per unanimitat. En primer lloc, va reclamar la prohibició de “les concentracions feixistes, com ara les que es produeixen el 12 d’octubre, i les que facin apologia de la violència, la xenofòbia i l’homofòbia” en la Resolució 133/VII²²⁷, impulsada per tots els grups menys el PP²²⁸ i aprovada a la Comissió d’Organització i Administració de la Generalitat i Govern Local²²⁹.

En segon lloc, a través de la Resolució 191/VII, sobre el reconeixement de les víctimes de la Llei 16/1970, de perillositat i rehabilitació social, per raó de llur orientació sexual²³⁰, promoguda per CiU²³¹ i aprovada a la Comissió de Política Social, va demanar “organitzar un acte de reconeixement de les víctimes de la dictadura amb motiu de l’aplicació de la Llei 16/1970” i “elaborar un estudi sobre l’estat de la qüestió” amb vista a “la reparació moral social i econòmica dels danys ocasionats a les persones perseguides i condemnades per raó de llur orientació sexual”.

Aquesta segona petició tenia molt a veure amb la Resolució 1206/VI, aprovada en l’anterior legislatura, i així ho va fer palès Dolors Comas d’Argemir en la seva intervenció: “Incorpora alguns punts que ja havien sigut presentats en aquest Parlament, però que en l’anterior legislatura van tenir el vot en contra de Convergència i Unió i el Partit Popular i no van poder tirar endavant, i, en canvi, ara potser sí que tiraran endavant”²³². Per la seva banda, Josep Rull i Andreu, de CiU, impulsor del text, va definir la proposició no de llei com un element “de memòria històrica i de dignitat de les persones perseguides, empresonades, torturades o assassinades per motius simplement de la seva orientació sexual durant la dictadura i posteriorment durant els primers anys de la transició a un sistema democràtic”.

²²⁷ Butlletí Oficial del Parlament (3 de novembre del 2004). 250-00299/07. VII Legislatura, número 106. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/07b106.pdf#page=11

²²⁸ Butlletí Oficial del Parlament (27 de setembre del 2004). VII Legislatura, número 95. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50502.pdf#page=25

²²⁹ Diari de Sessions del Parlament (21 d’octubre del 2004). Comissió d’Organització i Administració de la Generalitat i Govern Local. VII Legislatura, C - Núm. 94. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/07c094.pdf#page=18

²³⁰ Butlletí Oficial del Parlament (21 de març del 2005). 250-00374/07. VII Legislatura, número 164. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/07b164.pdf#page=12

²³¹ Butlletí Oficial del Parlament (15 de novembre del 2004). VII Legislatura, número 112. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50520.pdf#page=41

²³² Diari de Sessions del Parlament (22 de febrer del 2005). Comissió de Política Social. VII Legislatura, C - Núm. 142. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/07c142.pdf#page=10

La Comissió de Política Social va tornar a abordar els drets del col·lectiu LGTBI un any i mig després²³³. Josep Rull i Andreu, de CiU, va lamentar que encara hi havia persones que havien de continuar “amagant o dissimulant la seva vida familiar i personal com si estiguessin fent una cosa dolenta o il·lícita”, que els convenis col·lectius en molt poques ocasions preveien algun tipus de mesura pal·liativa i que les polítiques actives en relació amb la discriminació per orientació sexual en l'àmbit laboral eren pràcticament inexistents.

El text signat per tots els grups parlamentaris²³⁴ tenia com a objectiu que les persones LGTBI poguessin “viure de manera natural la seva orientació sexual, també en l'àmbit laboral” i aconseguir “entorns de treball lliures de qualsevol tipus de discriminació –directa o indirecta, explícita o implícita– i assetjament –verbal, físic o psicològic–, per raó d'orientació sexual”. Denunciava que a l'any 2006 encara calgués “substanciar una proposta de resolució d'aquestes característiques”.

En unes línies molt semblants, Toni Comín Oliveres, del PSC, va reconèixer que a nivell legal hi havia “una igualtat completa”, però encara faltava “fer tota la feina per a la igualtat real”, i Dolors Comas d'Argemir i Cendra, d'ICV-EUiA, va insistir que “malgrat que es reconeix la igualtat legal entre totes les persones”, l'orientació sexual continuava “funcionant com un element que genera desigualtats reals”. Per la seva banda, Carme Porta i Abad, d'ERC, va abanderar que les persones gais i lesbianes del Parlament es poguessin (incloent-s'hi) “mostrar amb una certa normalitat” i poguessin ser “referents per a totes aquelles persones que estan en una altra situació, o que no han gosat, allò que es diu col·loquialment, «sortir de l'armari», o de «darrere de la persiana»”. “Jo era l'única dona, això sí que crec que és un tema important: no hi ha referents polítics de dones lesbianes” i la discriminació cap a les dones “no és la mateixa” que envers els homes, lamenta 15 anys després Carme Porta²³⁵.

Així doncs, la Resolució 446/VII, sobre les mesures per a garantir la no-discriminació per raó de l'orientació sexual en l'àmbit laboral²³⁶, reclamava “estudiar, en col·laboració amb els agents interessats, les normes i les lleis necessàries” per “assegurar que en la negociació col·lectiva s'abordi l'equiparació de drets de les persones GLBT (gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals)”

²³³ Diari de Sessions del Parlament (11 de juliol del 2006). Comissió de Política Social. *VII Legislatura, C - Núm. 381*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/07c381.pdf#page=3

²³⁴ Butlletí Oficial del Parlament (3 de juliol del 2006). 250-01200/07. *VII Legislatura, número 360*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/50793.pdf#page=46

²³⁵ Entrevista realitzada a Carme Porta i Abad per videotrucada el divendres 2 de juny del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l'annex IV.

²³⁶ Butlletí Oficial del Parlament (31 de juliol del 2006). *VII Legislatura, número 371*. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/07b371.pdf#page=6

i “impulsar polítiques d’igualtat que tinguin en compte la situació de les persones GLBT a la feina, i facilitar que aquestes persones puguin adoptar una actitud desinhibida i natural respecte a la pròpia orientació sexual” i “no es vegin obligades a invisibilitzar-la”.

Les següents legislatures estarien marcades per l’acció legislativa del Parlament. D’entre les iniciatives no legislatives, destaca una proposta de resolució sobre el Pla interdepartamental per a la no-discriminació de les persones homosexuals i transsexuals, debatuda en la IX Legislatura a proposta d’ERC. Volia instar el Govern a “elaborar, debatre i aprovar el Pla interdepartamental per a la no-discriminació de persones homosexuals i transsexuals 2011-2014”²³⁷. Tanmateix, la Comissió d’Igualtat de les Persones la va rebutjar²³⁸.

Programa per al col·lectiu gai, lesbià i transsexual del 2005

El Govern de la Generalitat ja havia creat, el juny del 2005, el Programa per al col·lectiu gai, lesbià i transsexual amb l’objectiu de treballar per la plena normalitat i visibilitat del fet homosexual, transsexual i bisexual²³⁹, que havia conduït a l’elaboració del primer Pla interdepartamental per a la no-discriminació d’homosexuals i transsexuals²⁴⁰, ja previst al Pla de Govern 2004-2007²⁴¹. Per Carme Porta, diputada d’ERC entre el 1999 i el 2006, “el fet que l’any 2004 es creés el programa per al col·lectiu LGTBI, que va poder desenvolupar el primer pla interdepartamental, va ser fonamental per poder implementar coses que ara semblen molt normals, però que van costar molts anys d’aconseguir”²⁴². Ara bé, amb l’arribada de CiU al Govern, l’aleshores conseller de Benestar Social i Família, Josep Lluís Cleries i González, va suprimir el Programa per al col·lectiu gai, lesbià i transsexual²⁴³.

²³⁷ Butlletí Oficial del Parlament (21 de març del 2011). 250-00191/09. *IX Legislatura, número 40*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/51695.pdf#page=31

²³⁸ Diari de Sessions del Parlament (13 de juliol del 2011). Comissió d’Igualtat de les Persones. *IX Legislatura, C - Núm. 121*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/55932.pdf#page=4

²³⁹ Generalitat de Catalunya (sense data). “El Moviment en imatges. El moviment gai, lesbià i transsexual a Catalunya”. *Departament d’Acció Social i Ciutadania*. Recuperat de igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/LGBTI/publicacions/moviment_imatges/movimentimatges.pdf#page=28

²⁴⁰ Govern de la Generalitat (17 de desembre del 2015). “Pla Interdepartamental de polítiques públiques LGBTI”. *Departament d’Igualtat i Feminismes*. Recuperat de igualtat.gencat.cat/ca/ambits-dactuacio/lgbti/politiques-publicues-lgbti/pla-interdepartamental-de-politiques-publicues-lgbti/

²⁴¹ Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència (2004). “Pla de Govern 2004-2007”. *gencat.cat*. Recuperat de https://presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/pla_govern/2004-2007/Pla-de-Govern_2004-2007.pdf#page=64

²⁴² Entrevista realitzada a Carme Porta i Abad per videotrucada el divendres 2 de juny del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l’annex IV.

²⁴³ DECRET 332/2011, de 3 de maig, de reestructuració del Departament de Benestar Social i Família. Disposició Addicional Segona. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 5872*, del 5 de maig del 2011. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=579405&validity=1373814

Lligat a aquest Programa, el juny del 2007²⁴⁴ es va crear el Consell Nacional de lesbianes, gais i homes i dones bisexuals i transsexuals²⁴⁵, que el gener del 2008 va celebrar el seu primer Ple²⁴⁶. L'òrgan va ser substituït pel Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals, constituït per la futura Llei 11/2014, en ple funcionament des de l'octubre del 2018²⁴⁷ i encara vigent.

4.10 El 2006 arriba la primera declaració institucional sobre els drets LGTBI

En els primers 34 anys de democràcia, el Parlament va aprovar quatre declaracions institucionals en defensa dels drets del col·lectiu LGTBI, les quatre en motiu del Dia Internacional contra l'LGTBI-fòbia, que se celebra el 17 de maig, ja que aquell dia de 1990, l'Assemblea de l'Organització Mundial de la Salut va suprimir l'homosexualitat de la llista de les malalties mentals.

“La progressiva consecució de la igualtat en drets civils obre vies de llibertat al conjunt de ciutadans i ciutadanes de diversos països, però cal no oblidar la persistència d'actituds homòfobes i de legislacions contràries als drets humans en molts països on els actes homosexuals són condemnats per la Llei”. Així començava la primera que es va aprovar, el 2006, durant la VII Legislatura²⁴⁸. Concloïa que “una societat plenament lliure i democràtica ha d'estar lliure d'homofòbia i transfòbia i ha de garantir a tothom la plena igualtat, tant legal com social”.

Sis anys més tard, a la IX Legislatura, el Parlament lamentava que encara es cometien “actes contra persones per llur orientació afectiva i sexual” i es produïen “situacions greus de desconeixement i, fins i tot, de discriminació”²⁴⁹. A més, constatava que no s'havia d'oblidar

²⁴⁴ Govern de la Generalitat (15 de juny del 2007). “Constitució del Consell Nacional de Lesbianes, Gais, homes i dones Transsexuals i Bisexuals”. *govern.cat*. Recuperat de govern.cat/salaprensa/notes-prensa/74301/constitucio-del-consell-nacional-lesbianes-gais-homes-dones-transsexuals-bisexuals

²⁴⁵ DECRET 141/2007, de 26 de juny, de creació del Consell Nacional de lesbianes, gais i homes i dones bisexuals i transsexuals (LGBT). *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 4914, del 28 de juny del 2007. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=451035

²⁴⁶ Govern de la Generalitat (21 de gener del 2008). “Es celebra el primer Ple del Consell Nacional de Lesbianes, Gais, homes i dones Transsexuals i Bisexuals”. *govern.cat*. Recuperat de govern.cat/salaprensa/convocatories/554/celebra-ple-del-consell-nacional-lesbianes-gais-homes-dones-transsexuals-bisexuals

²⁴⁷ DECRET 219/2018, de 9 d'octubre, del Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 7724, de l'11 d'octubre del 2018. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=828295

²⁴⁸ Diari de Sessions del Parlament (22 de juny del 2006). Sessió plenària. 401-00028/07. VII Legislatura, P - Núm. 78. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/07p078.pdf#page=39

²⁴⁹ Diari de Sessions del Parlament (6 de juny del 2012). Sessió plenària. 401-00033/09. IX Legislatura, P - Núm. 57. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/09p057.pdf#page=26

que la transsexualitat encara figurava en el Catàleg de malalties mentals de l'Organització Mundial de la Salut.

A partir d'aquell any, els pronunciaments van arribar en anys consecutius. El 2013, a la X Legislatura, “els representants del poble de Catalunya” subratllaven “la responsabilitat de recordar i reivindicar el camí recorregut –en el qual Catalunya és un referent capdavanter en l'àmbit internacional– i, també, el camí que cal recórrer encara per a afrontar tantes situacions de desconeixement, de discriminació i de violència”²⁵⁰. I anaven més enllà: “Hom espera poder dotar Catalunya, en un futur ben pròxim, d'un marc legal que reforci els drets del col·lectiu de gais, lesbianes, transsexuals i bisexuals”.

L'any següent, les demandes van seguir el mateix plantejament i el Parlament lamentava que “les persones LGTBI han estat i estan mancades de referents en el seu entorn que els permetin créixer com a persones de ple dret” i reclamava “visibilitzar i aprovar els drets legals i els instruments normatius adequats amb els quals es puguin sentir i es vegin reconeguts [les persones LGTBI] perquè puguin créixer i desenvolupar-se com tothom”²⁵¹. A més, la declaració institucional apel·lava “a una bona col·laboració entre els poders públics, agents socials i la societat civil”.

4.11 La Llei per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia

La gran fita de la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI a Catalunya va arribar durant la X Legislatura, l'octubre del 2014, amb l'aprovació de la Llei per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia²⁵².

A la legislatura anterior, la Comissió d'Igualtat de Persones havia rebutjat una proposta de resolució presentada per Carme Capdevila, diputada d'ERC i exconsellera, que volia demanar el Govern que agilitzés “els tràmits per l'aprovació de la llei contra l'Homofòbia, i a presentar-la al Parlament de Catalunya el primer semestre del 2012”²⁵³. CiU va presentar una esmena que

²⁵⁰ Diari de Sessions del Parlament (22 de maig del 2013). Sessió plenària. 401-00005/10. X Legislatura, P - Núm. 17. Recuperat de www.parlament.cat/document/nom/10p017.pdf#page=25

²⁵¹ Diari de Sessions del Parlament (8 de maig del 2014). Sessió plenària. 401-00014/10. X Legislatura, P - Núm. 61. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57867.pdf#page=43

²⁵² LLEI 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 6730, del 17 d'octubre del 2014. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=672704

²⁵³ Butlletí Oficial del Parlament (5 de desembre del 2011). 250-00751/09. IX Legislatura, número 196. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/51851.pdf#page=44

instés a l'Executiu a “seguir treballant”²⁵⁴ en l'elaboració d'una norma legal per “combatre les principals formes de discriminació i promoure la igualtat”, de manera genèrica.

Carme Capdevila argumentava en aquell moment que l'absència d'una norma en aquest sentit era “una de les mancances” que tenia Catalunya i concebia la llei com una resposta de la “demanda històrica que ha estat liderada durant molts anys per les persones LGTBI”²⁵⁵. Demanava que es donés compliment a “un compromís ja adquirit en seu parlamentària de la presentació de la llei contra l'homofòbia, una llei, un text que ja estava redactat”.

El compromís parlamentari al qual al·ludia l'havia adquirit, precisament, ella mateixa en la seva etapa com a consellera d'Acció Social i Ciutadania; el març del 2007 va plantejar en una compareixença a la Comissió de Benestar i Immigració que una línia d'actuació del seu Departament era “aprovar el projecte de llei contra l'homofòbia que defensi els drets de ciutadania per a gais, lesbianes i transsexuals”²⁵⁶. A més, segons va recollir la premsa de l'època²⁵⁷, l'aleshores secretària de Polítiques Familiars i Drets de Ciutadania, Carme Porta, va considerar bàsic que la llei partís del consens i anés acompanyada de sancions. De fet, el Pla de Govern 2007-2010²⁵⁸ ja mencionava l'aprovació d'una llei contra l'homofòbia.

Tornant al 2012, per justificar la seva oposició, el diputat de CiU Jaume Domingo sostenia que el tema s'havia d'enfrontar, però va lamentar que “allò que no s'ha fet en set anys és difícil fer-ho en sis mesos”, mentre que la diputada del PP Sonia Esplugas va considerar que era “massa poc temps per portar endavant una llei, una bona llei, amb el consens de tothom”. ERC no va acceptar l'esmena de CiU i la proposta de resolució es va rebutjar el febrer de 2012 per 6 vots a favor, 8 en contra i 2 abstencions.

²⁵⁴ Butlletí Oficial del Parlament (13 de febrer del 2012). 250-00751/09. *X Legislatura, número 250*. Recuperat de <https://www.parlament.cat/document/bopc/51904.pdf#page=25>

²⁵⁵ Diari de Sessions del Parlament (8 de febrer del 2012). Comissió d'Igualtat de Persones. *IX Legislatura, C - Núm. 233*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/56046.pdf#page=3

²⁵⁶ Diari de Sessions del Parlament (7 de març del 2007). Comissió de Benestar i Immigració. *VIII Legislatura, C - Núm. 49*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/54945.pdf#page=14

²⁵⁷ Pau, Sònia (8 de març del 2007). “Catalunya tindrà una llei contra l'homofòbia”. *El Punt Avui*. Recuperat de pandora.girona.cat/viewer.vm?id=911516&lang=ca&page=35

²⁵⁸ Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència (2007). “Pla de Govern 2007-2010”. *gencat.cat*. Recuperat de presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/pla_govern/2004-2007/Pla-de-Govern_2007-2010.pdf#page=24

La gestació de la proposició de llei

El punt d'inflexió va ser el maig del 2013, quan el PSC, ERC, ICV-EUiA i la CUP van registrar una proposició de llei en aquest sentit²⁵⁹. Ara bé, aquesta iniciativa s'havia estat gestant des de feia mesos. El 12 novembre del 2012, la Coordinadora de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals de Catalunya, el Casal Lambda, les Famílies Lesbianes i Gais i el Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC) havien demanat el compromís polític dels partits per aprovar la Llei contra l'Homofòbia el primer any de la nova legislatura que sorgiria de les eleccions convocades pel 25 de novembre²⁶⁰. Tres dies abans dels comicis, les entitats LGTBI havien presentat els suports polítics signats per Neus Munté (CiU), Pere Navarro (PSC), Joan Herrera (ICV), Oriol Junqueras (ERC), Alfons Lòpez-Tena (SI) i David Fernández (CUP)²⁶¹. Mesos després de les eleccions, l'abril del 2013, a la reunió del Consell Nacional de Lesbianes, Gais, i homes i dones Bisexuals i Transsexuals, s'havia presentat el primer esborrany de les bases per una Llei sobre no-discriminació²⁶². I així es va arribar al mes de maig, quan els partits d'esquerres van registrar la proposició de llei al Parlament i una vintena d'entitats LGTBI²⁶³, que donaven suport a aquesta iniciativa, es van adherir a un manifest que alertava que aquesta llei específica contra l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia no podia ser substituïda per una Llei sobre no discriminació com volia el Govern²⁶⁴.

La proposició de llei conjunta de les esquerres i l'esmena a la totalitat del PP

El primer debat que es va produir al Parlament sobre la proposició de llei presentada pel PSC, ERC, ICV-EUiA i la CUP es va produir el 17 de juliol del 2013²⁶⁵, arran de l'esmena a la totalitat que va presentar el PP. Per defensar la proposició de llei, Anna Simó, d'ERC, va

²⁵⁹ Butlletí Oficial del Parlament (21 de maig del 2013). 202-00035/10. *X Legislatura, número 83*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/52155.pdf#page=25

²⁶⁰ Casal Lambda (12 de novembre del 2012). "Les entitats LGTB exigeixen el compromís electoral dels partits polítics per aprovar la Llei contra la Homofòbia el primer any de la nova legislatura". *lambda.cat*. Recuperat de www.lambda.cat/Recursos/121112-compromiselectoralhomofobia.pdf

²⁶¹ Casal Lambda (22 de novembre del 2012). "Pere Navarro, Joan Herrera, Oriol Junqueras, Alfons Lòpez-Tena i David Fernández de les CUP es comprometen a aprovar la Llei contra l'Homofòbia el primer any de la nova legislatura". *lambda.cat*. www.lambda.cat/Recursos/121122-suports_contrahomofobia%2002web.pdf

²⁶² Generalitat de Catalunya (11 d'abril del 2013). "Neus Munté: «Catalunya no compta amb cap llei sobre no-discriminació i tinc interès i il·lusió per tirar-la endavant»". *govern.cat*. Recuperat de govern.cat/salaprensa/notes-premsa/193228/neus-munte-catalunya-no-compta-cap-llei-sobre-no-discriminacio-interes-illusio-tirar-la-endavant

²⁶³ Pau, S. (18 de maig del 2013). "Les entitats de LGTB reclamen una llei contra l'homofòbia". *El Punt Avui*. Recuperat de pandora.girona.cat/viewer.vm?id=425649&lang=ca&page=25

²⁶⁴ Badell, Pepa (23 de maig del 2013). "Presentació de la Plataforma d'Entitats LGTB de Catalunya". *La Independent*. Recuperat de laindependent.cat/presentacio-de-la-plataforma-dentitats-lgtb-de-catalunya/

²⁶⁵ Diari de Sessions del Parlament (17 de juliol del 2013). Sessió plenària. *X Legislatura, P - Núm. 25*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57813.pdf#page=58

presumir que Catalunya havia estat “un país pioner a Europa en polítiques LGBT” impulsades des de les institucions. Tanmateix, donat que “els avenços i el canvi de visió social” que hi havia hagut al llarg dels anys no havien eliminat “els elements subjacents en el tracte quotidià”, va sostenir que una llei era “una peça clau que faltava per desenvolupar totes les actuacions iniciades, per emparar totes aquestes actuacions iniciades i per evitar qualsevol ombra d’inseguretat jurídica”.

“Un moment que ha estat una demanda històrica del col·lectiu LGTB de tenir una llei específica de drets i contra la discriminació. Són molts anys de perseguir-ho, molts anys de compromisos, però massa anys sense fer-se realitat. I avui comencem a caminar”.

Anna Simó, diputada d’ERC, al Ple del Parlament del 17 de juliol del 2013

D’entre la resta d’impulsors de la iniciativa, Jaume Collboni i Cuadrado, del PSC, va destacar “la visibilitat portada a la llei” i va voler subratllar que la norma feia “especial referència a les persones transsexuals, segurament les grans oblidades de les reformes legislatives”.

A l’altre extrem, Dolors López Aguilar, del PP, va defensar que “la condició sexual forma part de la intimitat de la persona” i que la llei podia “estigmatitzar el col·lectiu”. Va criticar “una llei molt intervencionista” i va considerar que els drets del col·lectiu LGTBI no quedaven “garantits amb aquesta llei”. A més, va confessar que alguns dirigents d’Unió Democràtica de Catalunya els havien demanat “insistentment” que presentessin l’esmena a la totalitat “per poder pressionar Convergència”.

A tot això, Laura Massana, d’ICV-EUiA, va replicar que “no es poden fer, com alguns pretenen, les mateixes polítiques per atacar discriminacions de tipus i orígens molt diferents” i va destacar que es fixava “l’obligació de dotació pressupostària”, ja que “si no és així, es podria convertir en paper mullat”. Per la seva banda, David Fernández, de la CUP, va assenyalar l’oportunitat que tenia Catalunya “de ser un país pioner” i legislar “de forma integral”. “El fet que incorpori la participació ciutadana directa dels moviments socials implicats i dels activistes, que es reconegui la imprescindible coordinació transversal de les polítiques públiques i de l’acció de govern, i que obri les portes a un servei d’atenció integral és imprescindible”, argumentava.

Finalment, Mercè Jou i Torras, de CiU, va reconèixer que havien tingut “un debat molt intens de quin era el millor camí” davant d’aquella iniciativa, ja que alguns consideraven que el que calia era “elaborar una llei genèrica de no-discriminació”. De fet, fins al dia abans de la votació no estava garantit el suport de CiU a la iniciativa; finalment, les converses de dos mesos entre la formació i representants de les associacions de gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals van convèncer els convergents de posar-se al costat d’una llei a la qual inicialment no donaven

suport²⁶⁶. El diputat Jordi Turull va subratllar que la negociació havia posat de manifest els punts en comú entre el partit i les entitats i les associacions van destacar que aconseguir l'entesa no havia sigut fàcil.

Al Ple, Mercè Jou també va avançar que tenien “la voluntat d’esmenar bastants articles de la proposició de llei”, com els que feien referència “a la creació del servei d’atenció integral adreçat a les persones LGTB” o a “l’òrgan rector i coordinador de les polítiques LGTB”. Finalment, l’esmena a la totalitat del PP va quedar rebutjada per 17 vots a favor i 110 en contra. Ara que es compleixen deu anys de l’inici de la tramitació de la llei, Anna Simó confessa²⁶⁷ que “al principi no era optimista al respecte, pels jocs de majories i minories i pel recel de Convergència i Unió”. Sobre els elements primordials de la llei, recorda que “el punt de més discrepància va ser el règim sancionador”, ja que “hi havia grups parlamentaris que no en volien sentir a parlar, i era un punt clau per fer efectiva la llei” i que “les limitacions competencials, especialment per la falta de competències en matèria laboral, van ser un escull i continuen sent-ho per poder regular globalment en favor dels drets de les persones LGBTI”.

La tramitació al Parlament i els canvis que es van introduir

Durant la tramitació, els grups parlamentaris van presentar 167 esmenes a l’articulat²⁶⁸ i els principals representants del col·lectiu LGTBI van comparèixer a la cambra catalana. Els treballs parlamentaris van donar lloc a la introducció d’alguns canvis, entre els quals destaquen la incorporació de la inversió de la càrrega i la inclusió del fenomen de la intersexualitat²⁶⁹, a través de successives esmenes dels grups proposants que canviaven el títol de la llei i introduïen la intersexualitat en tot el redactat.

El maig del 2014, un any després de la seva presentació, les entitats LGTBI van fer un crit d’alerta i van tornar a exigir l’aprovació de la llei²⁷⁰ i, finalment, el juliol del 2014 la ponència

²⁶⁶ Bernal, Mauricio (16 de juliol del 2013). “CiU rectifica y apoya la ley antihomofobia”. *El Periódico de Catalunya*. www.elperiodico.com/es/sociedad/20130716/debate-ley-contra-homofobia-2511115

²⁶⁷ Entrevista realitzada a Anna Simó i Castelló per escrit i rebuda per correu electrònic el dijous 18 de maig del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l’annex VI.

²⁶⁸ Butlletí Oficial del Parlament (29 de maig del 2014). *X Legislatura, número 325*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/52395.pdf#page=3

²⁶⁹ González Beilfuss, Markus (2015). “El reconocimiento jurídico de la diversidad sexual en la España de las autonomías: la Ley 11/2014 del Parlamento de Cataluña”. *Istituzioni del federalismo: rivista di studi giuridici e politici*, 1.2015, núm. 1, pàgs: 1995-221. Recuperat de www.regione.emilia-romagna.it/affari_ist/Rivista_1_2015/Beilfuss.pdf

²⁷⁰ www.lavanguardia.com/vida/20140526/54408373850/el-colectivo-lgtb-vuelve-a-exigir-una-ley-contra-la-homofobia-en-el-parlament.html

va culminar els seus treballs amb la publicació de l'informe²⁷¹. Entre altres qüestions, no es va acceptar una esmena d'addició d'ERC, el PSC, ICV-EUiA i la CUP per crear “l'Oficina per a la No Discriminació de les Persones de les Persones Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transsexuals i Intersexuals”, que havia de ser un òrgan independent, amb personalitat jurídica pròpia, plena capacitat d'obrar per al compliment dels seus fins, plena autonomia orgànica i funcional i adscrit al Parlament de Catalunya. Segons apuntava l'esmena 28 de les quatre formacions, el seu objectiu havia de ser “garantir, millorar i promoure el dret de les persones LGBTI a no ser objecte de discriminació” i implementar la llei.

El mateix mes de juliol, la Comissió de Benestar, Família i Immigració va aprovar el dictamen de la proposició de llei²⁷². Respecte al redactat original, la principal novetat del dictamen de la Comissió²⁷³ era la incorporació de la inversió de la càrrega de la prova (a l'article 26 bis). Implicava que “quan la part actora o l'interessat al·leguin discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere i n'aportin indicis fonamentats, correspon a la part demandada o a qui s'imputi la situació discriminatòria, l'aportació d'una justificació objectiva i raonable, suficientment provada, de les mesures adoptades i de llur proporcionalitat”.

D'altra banda, incorporava (a l'article 4, referent a les definicions) els conceptes de “discriminació per associació”, “discriminació per error” i “discriminació múltiple”, complementava els principis orientadors de l'actuació dels poders públics (a l'article 6), creava el Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transsexuals i Intersexuals com “un espai de participació ciutadana superior” (que substituïa el Decret 141/2007²⁷⁴), modificava l'article 16 per garantir, entre altres aspectes, que les dones lesbianes tinguessin “igualtat d'accés a les tècniques de reproducció assistida”, esmenava l'article 28 sobre el concepte d'infracció i el 33 sobre la competència per incoar els expedients administratius del règim sancionador i eliminava la promoció de “mesures directes de foment de la contractació de persones transsexuals en risc d'exclusió” (previst a l'article 22.4).

²⁷¹ Butlletí Oficial del Parlament (14 de juliol de 2014). *X Legislatura, número 360*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/52431.pdf#page=3

²⁷² Diari de Sessions del Parlament (8 de juliol del 2014). Comissió de Benestar, Família i Immigració. *X Legislatura, C - Núm. 456*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/56657.pdf#page=6

²⁷³ Butlletí Oficial del Parlament (15 de juliol del 2014). *X Legislatura, número 363*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/52432.pdf#page=3

²⁷⁴ DECRET 141/2007, de 26 de juny, de creació del Consell Nacional de lesbianes, gais i homes i dones bisexuals i transsexuals (LGBT). *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 4914*, del 28 de juny del 2007. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=451035

Respecte al dret a la igualtat de les persones LGTBI, també incorporava un nou article 22 bis sobre la tutela judicial i administrativa i un 22 ter sobre la legitimació per a la defensa, així com un 32 bis sobre els responsables de les infraccions i quatre disposicions addicionals referents a la coordinació interdepartamental, l'impacte social de la llei, la cooperació entre institucions i l'aprovació d'una llei per a la no-discriminació. A més, fixava en un any el termini per al desplegament reglamentari.

“El procés de redacció i tramitació de la llei va ser complex, de molts equilibris polítics, amb una plataforma d'entitats molt vigorosa i amb una persona clau per desllorigar jurídicament la llei: Francesc Jaurena, jurista membre de la Coordinadora LGTBI d'Esquerra i membre de la Comissió per a la Igualació dels Nous Models de Família del Col·legi d'Advocats, que va guanyar-se la confiança de tothom. A ell, que va morir el febrer de 2018, li devem la llei més que a ningú, com a jurista especialitat en matèria LGTBI, va jugar un paper cabdal com a redactor i «pare» de la llei”.

Anna Simó, diputada d'ERC (2006-2017)²⁷⁵

El paper de les entitats LGTBI en la confecció de la llei

Mirant enrere a tota la tramitació de la llei, Emilio Ruiz Pérez, aleshores president del Casal Lamba, posa de manifest²⁷⁶ que l'Eugeni Rodríguez, portaveu de l'Observatori contra l'Homofòbia, i ell mateix van ser “els impulsors que les coses correguessin”, ja que si no s'empeny, “les coses queden aturades”. Si no hagués sigut per ells, està convençut que “la llei s'hauria quedat estancada”. Recorda que vam decidir reunir-se amb tots els partits, també Alicia Sánchez-Camacho, del PP, i considera que “tots els punts importants es van incloure en la llei”. “Estic molt orgullós que la llei s'arribés a aprovar i que s'aprovés amb el suport de totes les entitats”, confessa. Destaca que si no es va aprovar abans una llei d'aquestes característiques va ser “perquè les entitats no empenyien”, subratlla que “Catalunya sempre ha anat amb la torxa al davant” en defensa dels drets del col·lectiu LGTBI i exposa que “realment, els partits van assumir el que deien les entitats”.

En aquesta línia, Anna Simó subratlla²⁷⁷ que “les entitats van fer-ne el seguiment” i van instar els partits “a complir-ho en reiterades ocasions i reunions”. “Ens hi vam reunir i destripar el

²⁷⁵ Entrevista realitzada a Anna Simó i Castelló per escrit i rebuda per correu electrònic el dijous 18 de maig del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l'annex VI.

²⁷⁶ Entrevista realitzada a Emilio Ruiz presencialment a Boadilla del Monte (Madrid) el 2 de juny del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l'annex VIII.

²⁷⁷ Entrevista realitzada a Anna Simó i Castelló per escrit i rebuda per correu electrònic el dijous 18 de maig del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l'annex VI.

text de la llei tant com va caldre, la plataforma va vigilar en tot moment que fos una llei efectiva”, exclama.

“Si no l’haguéssim impulsat nosaltres, la llei s’hauria aturat. Si vam aconseguir aprovar la llei, va ser perquè nosaltres vam posar els instruments perquè es pogués aprovar la llei. Si no haguéssim estat empenyent contínuament perquè la llei s’aprovés, no s’hauria aprovat. D’això poso la mà al foc”.

Emilio Ruiz, president del Casal Lambda (2012-2018)

Des d’un altre punt de vista, Dolors López Aguilar, diputada del PP en aquella època, recorda ara²⁷⁸ que la llei “es va fer per aconseguir aquestes entitats LGTBI”, que “van tenir un paper molt important”, ja que van ser “d’alguna manera, les que, des de l’ombra, dirigien tota la qüestió”. Tanmateix, López considera que “aquestes entitats no representen ni molt menys a tot el col·lectiu” i explica que durant l’elaboració de la llei van parlar amb moltes persones homosexuals perquè els assessoressin i moltes d’elles “no se sentien representades en aquest col·lectiu i no estaven d’acord que es fes aquesta llei perquè consideraven que els podia estigmatitzar”.

L’aprovació definitiva al Ple

En el debat final al Ple del Parlament²⁷⁹, els grups parlamentaris van insistir en els arguments que havien plantejat en el debat de totalitat. Per part del PP, Dolors López va reiterar que no es podia fer “una llei per a tots i cadascun dels col·lectius susceptibles de vulneració dels seus drets” i va recordar que el marc normatiu “ja obliga els poders públics a vetllar per la no-discriminació”. Va lamentar que “l’intervencionisme impregna tota la llei” i va argumentar que la llei concedia a les persones LGTB “un sistema de protecció extraordinari del que no gaudeixen altres col·lectius”, segurament perquè “no tenen un grup de pressió al darrere”.

Ara que han passat gairebé deu anys des d’aquell Ple, Dolors López relata²⁸⁰ que algunes de les esmenes del PP es van aprovar, però “les que van ser acceptades no modificaven en absolut” el cor de la llei, sinó que “eren més aviat qüestions menors, semàntiques”. Les qüestions importants no tenen la seva empremta. Sobre si s’haurien pogut sumar a la llei, raona que “si s’hagués suavitzat” alguna de les qüestions centrals (l’intervencionisme, la discriminació

²⁷⁸ Entrevista realitzada a Dolors López Aguilar per telèfon el dijous 18 de maig del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l’annex VII.

²⁷⁹ Diari de Sessions del Parlament (2 d’octubre del 2014). Sessió plenària. X Legislatura, P - Núm. 79. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57885.pdf#page=15

²⁸⁰ Entrevista realitzada a Dolors López Aguilar per telèfon el dijous 18 de maig del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l’annex VII.

positiva i les sancions), possiblement haurien “pogut arribar a l’abstenció”. Sigui com sigui, no creu que aquesta llei sigui la causa de l’evolució dels drets del col·lectiu LGTBI, malgrat que reconeix que, a poc a poc, aquest col·lectiu està cada vegada més normalitzat.

Des de les formacions que van donar suport a la llei, Anna Simó, d’ERC, va recordar durant el Ple que la llei havia tingut “un recorregut de més de quatre anys” i va assenyalar que el “puntal clau” era el règim sancionador, ja que “sense règim sancionador ni garanties per a uns drets”, la llei seria una mera “declaració d’intencions”. La finalitat prioritària era “dissuadir, no multar o penalitzar”; és a dir, “evitar que es produeixi la discriminació, no treure diners després o ves a saber què quan ja s’ha produït la discriminació”.

En aquest sentit, Violant Cervera, de Convergència, va reconèixer que el seu grup tenia “una certa recança sobre si incorporar o no incorporar un règim de sancions” i des d’Unió, Mercè Jou i Torras va anunciar que la seva formació votaria en contra, precisament, del règim de tramitacions i sancions (el capítol IV), ja que consideraven que “aquest règim d’infraccions i sancions hauria d’estar a la llei integral i no en aquesta”, de la inversió de la càrrega de la prova (l’article 26.bis), que comportava “girar el principi de la presumpció d’innocència”, i d’allò referent a l’educació (l’article 12).

Tornant a les paraules d’Anna Simó, la diputada republicana també va destacar que tot això estava avalat pel Consell de Garanties Estatutàries²⁸¹, que va determinar que els articles 26 bis, 30, 31 i 32, i la resta de preceptes del capítol IV del títol IV no eren contraris a la Constitució, tot i que va formular unes recomanacions de tècnica jurídica sobre les quals els grups impulsors van presentar esmenes tècniques²⁸².

Des d’ICV-EUiA, David Companyon i Costa, va lamentar que la llei arribava “uns quants anys tard” i va desmentir “rotundament” que la llei fos “un privilegi per al col·lectiu gai”. A més, en els seus discursos, Simó i Companyon van mencionar la resolució Lunacek²⁸³, sobre el full de ruta de la UE contra l’homofòbia i la discriminació per motius d’orientació sexual i identitat de

²⁸¹ Butlletí Oficial del Parlament (21 d’agost del 2014). *X Legislatura, número 381*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/52451.pdf#page=19

²⁸² Butlletí Oficial del Parlament (15 de setembre del 2014). *X Legislatura, número 388*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/52458.pdf#page=12

²⁸³ Informe sobre la hoja de ruta de la UE contra la homofobia y la discriminación por motivos de orientación sexual e identidad de género (7 de gener del 2014). 2013/2183(INI). *Parlament Europeu*. Recuperat de www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-7-2014-0009_ES.html

gènere, i una resolució aprovada per Nacions Unides el 26 de setembre en la qual s'instava els estats a aprovar legislacions específiques en matèria LGTBI²⁸⁴.

Per la seva banda, Miquel Iceta i Llorens, del PSC, va posar en valor que la llei “no existiria sense el moviment LGTBI”.

“Hi ha qui diu que aquesta llei no calia, i sento ràbia quan algú sembla negar o menystenir la discriminació que patim, hem patit o correm el risc de patir els gais, les lesbianes i les persones bisexuals i transgènere”.

Miquel Iceta i Llorens, diputat del PSC, al Ple del Parlament del 2 d'octubre del 2014

Per la seva banda, David Fernández i Ramos, de la CUP, va subratllar que es tractava d'una “lleï global i holística”, va insistir que la llei havia nascut feia “molt de temps a la societat, de baix a dalt, amb un potentíssim teixit social” que havia fet tota la feina i es va congratular que va sortir “sense retallades”.

Per part de Ciutadans, Inés Arrimadas García va esgrimir que “el col·lectiu LGTB té una particularitat”: que “moltes vegades pateixen el rebuig en el seu propi àmbit familiar” i va fer referència, implícitament, a la interseccionalitat, argüint que “hi ha persones que són discriminades per ser gais, però també per pertànyer a una raça diferent de la blanca”. Va recordar que el règim que hi havia al text inicial “era inviable” i va replicar les crítiques del PP i Unió: “La redacció de la llei potser pot donar a entendre que al nostre país de sobte ha saltat pels aires el principi de presumpció d'innocència, però no és així, perquè insistim que preval l'àmbit penal, on està perfectament garantit principi de presumpció d'innocència”.

La llei, que va ser aprovada per 112 vots a favor i 18 en contra, va convertir-se en “la més avançada i la primera a incorporar un catàleg d'infraccions i sancions”²⁸⁵. Tanmateix, malgrat les ambicions del legislador, expressades pels diputats que havien pres la paraula, des d'una perspectiva jurídica, la norma catalana (igual que la resta de lleis autonòmiques) no va constituir una llei integral i transversal que reconegués i garantís completament i efectiva tots els drets del col·lectiu LGTBI²⁸⁶.

²⁸⁴ Human Rights Watch (26 de setembre del 2014). “ONU: Resolución histórica en defensa de los homosexuales”. *hrw.org*. Recuperat de www.hrw.org/es/news/2014/09/26/onu-resolucion-historica-en-defensa-de-los-homosexuales

²⁸⁵ González Beilfuss, Markus (2015). “El reconocimiento jurídico de la diversidad sexual en la España de las autonomías: la Ley 11/2014 del Parlamento de Cataluña”. *Istituzioni del federalismo: rivista di studi giuridici e politici*, 1.2015, núm. 1, pàgs: 195-221. Pàgina 198. Recuperat de www.regione.emilia-romagna.it/affari_ist/Rivista_1_2015/Beilfuss.pdf

²⁸⁶ *Ibidem*.

La llei ampliava “l’abast dels diferents procediments administratius, que ara inclouen també la possibilitat de sancionar per discriminació LGBTI”, però presentava una “peculiar tipificació de les infraccions” i una “indefinició dels criteris sobre la base dels quals una conducta pot considerar-se o no discriminatòria”²⁸⁷. Si no s’adopten mesures d’aplicació efectiva, la proclamació dels principis només implica uns efectes didàctics i de recordatori de la discriminació²⁸⁸. Malgrat aquestes mancances, la llei es va concebre també per contribuir a nivell social i polític a la visibilització del col·lectiu LGTBI i a la sensibilització de la societat respecte de les seves necessitats.

Els mesos posteriors a l’aprovació de la llei

Tres mesos després de l’aprovació de la llei, en una sessió de control al Govern el gener del 2015²⁸⁹, David Companyon i Costa, diputat d’ICV-EUiA, va preguntar a la consellera de Benestar Social i Família, Neus Munté i Fernández, com havia “notat la ciutadania” l’aplicació de la nova llei²⁹⁰. La consellera Munté va contestar que l’Executiu estava treballant en el desplegament reglamentari de la norma i ja havia iniciat “tot un seguit d’actuacions, pel que fa al seu desplegament en diferents línies i àmbits d’actuació”. Tanmateix, Companyon li va reclamar lideratge i va lamentar que les entitats LGTBI encara havien “de reivindicar al Govern que s’apliqui la llei i que hagin de canalitzar les denúncies”.

Un mesos més tard, el maig del 2015, la Junta de Portaveus va fer una declaració amb motiu del Dia contra l’LGTBI-fòbia, el 17 de maig. Va ser una declaració de la Junta de Portaveus i no institucional per la negativa del Partit Popular. El text presentava la Llei 11/2014 com una norma “d’un ampli consens i un intens diàleg entre la societat civil i les forces polítiques”, considerava que constituïa un “marc regulador clau per a fer realment efectius els drets de totes les persones sense discriminació per raó d’orientació sexual i identitat de gènere” i, amb ella, situava “Catalunya com a país capdavanter en el reconeixement i la defensa dels drets de les persones en una de les esferes humanes més essencials i bàsiques”²⁹¹. Finalment, feia palesa la

²⁸⁷ CEPS Projectes Socials (sense data). “Primera radiografia de la LGBTIfòbia a Catalunya 5 anys de Llei: denúncies i accions”. Pàgines 27 i 28. *Generalitat de Catalunya*. Recuperat de govern.cat/govern/docs/2021/06/08/12/35/803af855-5a4a-48a9-ba40-def0f729890a.pdf

²⁸⁸ Cuesta Aguado, Paz M. de la (2021). “Sexo, igualdad, diversidad y leyes LGTBI”. *Eunómia. Revista en Cultura de la Legalidad*, 20, pàgs. 141-154. Recuperat de e-revistas.uc3m.es/index.php/EUNOM/article/view/6066/4411

²⁸⁹ Butlletí Oficial del Parlament (27 de gener del 2015). 310-00435/10. *X Legislatura, número 483*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/52553.pdf#page=25

²⁹⁰ Diari de Sessions del Parlament (21 de gener del 2015). Sessió plenària. *X Legislatura, P - Núm. 92*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57898.pdf#page=9

²⁹¹ Butlletí Oficial del Parlament (28 de maig del 2015). 401-00035/10. *X Legislatura, número 586*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/57898.pdf#page=9

necessitat de “donar a conèixer a tot el territori el conjunt d’aquesta llei, que ofereix una eina molt potent, com és el deure del personal de les administracions públiques d’intervenir davant de fets homòfobs i la possibilitat de denunciar-los”.

De fet, Anna Simó recorda²⁹² que en la campanya electoral de les eleccions del setembre del 2015, les entitats van instar als partits desplegar la Llei 11/2014, especialment els articles 12, referent a l’educació, i del 31 al 38 de la llei, que recullen el règim d’infraccions i sancions.

La disposició addicional quarta: la llei integral per la no-discriminació

Una de les demandes que es van repetir durant el debat de la Llei 11/2014 va ser la d’impulsar una llei integral per la no-discriminació. De fet, va quedar palès a la disposició addicional quarta de la Llei 11/2014, que fixava que el Govern havia de “trametre al Parlament un projecte de llei per a la no-discriminació” en el termini de vuit mesos. La llei havia de regular “des d’una perspectiva integral i transversal, mesures destinades a prevenir, eliminar i corregir les diverses formes de discriminació en el sector públic i privat, d’acord amb les competències que la Generalitat té reconegudes”.

La voluntat d’aprovar una llei contra la discriminació ja figurava al Pla de Govern de la X Legislatura, publicat el 2013²⁹³, que recollia, entre les mesures legislatives, una “Llei per a la no discriminació”. Com que la Llei 11/2014 es va publicar al DOGC el 17 d’octubre, el termini que tenia el Govern s’exhauria a mitjan juny del 2015. Tanmateix, el mes de gener el president Artur Mas havia anunciat que anticiparia les eleccions per convertir-les en plebiscitàries²⁹⁴ i a principis d’agost va dissoldre el Parlament²⁹⁵. Tretze dies abans dels comicis, el Govern va aprovar el Projecte de llei per a la igualtat de tracte²⁹⁶, que “equiparava Catalunya amb els estats més avançats en la lluita contra la discriminació”²⁹⁷. Ara bé, mai va arribar al Parlament.

²⁹² Entrevista realitzada a Anna Simó i Castelló per escrit i rebuda per correu electrònic el dijous 18 de maig del 2023. La transcripció completa es pot consultar a l’annex VI.

²⁹³ Generalitat de Catalunya (11 de juny del 2013). “Pla de Govern 2013-2016”. *gencat.cat*. Recuperat de presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/pla_govern/2013-2016/Pla-de-Govern_2013-2016.pdf#page=23

²⁹⁴ March, Oriol i Vicens, Laia (14 de gener del 2015). “27 de setembre: eleccions plebiscitàries amb full de ruta compartit i llistes separades”. *Ara*. Recuperat de www.ara.cat/politica/artur-mas-eleccions-plebiscitaries-erc-oriol-junqueras_1_1960252.html

²⁹⁵ DECRET 174/2015, de 3 d’agost, de convocatòria d’eleccions al Parlament de Catalunya i de la seva dissolució. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 6927, del 4 d’agost del 2015. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=699914

²⁹⁶ Govern de la Generalitat (15 de setembre del 2015). “Avantprojecte de llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació”. *Govern Obert*. Recuperat de <https://governobert.gencat.cat/web/shared/Transparencia/normativa-en-tramit/IGU/finalitzats/lleis/llei-19-2020-no-discriminacio/TEXT-DL-25-15-aprovat-pel-Govern.pdf>

²⁹⁷ Govern de la Generalitat (15 de setembre del 2015). “El Govern aprova el Projecte de llei per a la igualtat de tracte, que equipara Catalunya amb els estats més avançats en la lluita contra la discriminació”. *govern.cat*.

Amb la nova legislatura, la XI, el Pla de Govern²⁹⁸, publicat el 2016, també recollia una “Llei per garantir la igualtat de tracte i la no-discriminació”. El gener del 2017, l’Executiu va aprovar el Projecte de llei per fer efectiu el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació de les persones²⁹⁹ i el va presentar al Parlament³⁰⁰. A l’agost es van publicar les esmenes presentades pels grups³⁰¹, però a finals d’octubre la iniciativa va decaure per finiment de la legislatura³⁰². Novament, el següent Govern va incloure al Pla de Govern³⁰³ l’objectiu d’elaborar la Llei d’igualtat de tracte i no discriminació i la va aprovar l’octubre del 2018³⁰⁴ i la va portar al Parlament el novembre³⁰⁵. Després de diverses pròrrogues per presentar esmenes a la totalitat, de superar el debat de totalitat³⁰⁶, de successives pròrrogues per proposar compareixences i d’acordar el procediment d’urgència l’abril del 2019³⁰⁷, les esmenes a l’articulat es van publicar el juny del 2020³⁰⁸. El 7 de desembre es va publicar l’informe de la ponència³⁰⁹, el 9 de desembre la Comissió va emetre el dictamen³¹⁰ i, finalment, després dels intents previs frustrats,

Recuperat de govern.cat/salaprensa/notes-premsa/287784/govern-aprova-projecte-lllei-igualtat-tracte-que-equipara-catalunya-estats-mes-avancats-lluita-contra-discriminacio

²⁹⁸ Generalitat de Catalunya (abril del 2016). “Pla de Govern XI Legislatura”. *gencat.cat*. Recuperat de presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/pla_govern/XI_Legislatura/Pla-de-Govern_XI-legislatura.pdf#page=17

²⁹⁹ Govern de la Generalitat (10 de gener del 2017). “El Govern aprova el Projecte de llei per fer efectiu el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació de les persones”. *govern.cat*. Recuperat de govern.cat/salaprensa/acords-govern/7061/govern-aprova-projecte-lllei-efectiu-dret-igualtat-tracte-no-discriminacio-persones

³⁰⁰ Butlletí Oficial del Parlament (19 de gener del 2017). 200-00023/11. *XI Legislatura, número 305*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/184439.pdf#page=19

³⁰¹ Butlletí Oficial del Parlament (3 d’agost del 2017). *XI Legislatura, número 409*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/231126.pdf#page=7

³⁰² Parlament de Catalunya (7 de novembre del 2017). “El Parlament de l’onzena legislatura ha aprovat 26 lleis, 13 decrets llei, 46 resolucions i 158 mocions en 44 plens”. *parlament.cat*. Recuperat de www.parlament.cat/web/actualitat/noticies/index.html?p_format=D&p_id=270290449

³⁰³ Generalitat de Catalunya (setembre del 2018). “Pla de Govern XII Legislatura”. *gencat.cat*. Recuperat de presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/pla_govern/XII_legislatura/XII_PdG.pdf#page=106

³⁰⁴ Govern de la Generalitat (30 d’octubre del 2018). “El Govern aprova el Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació”. *govern.cat*. Recuperat de govern.cat/salaprensa/acords-govern/8241/govern-aprova-projecte-lllei-ordenacio-del-litoral

³⁰⁵ Butlletí Oficial del Parlament (15 de novembre del 2018). 200-00006/12. *XII Legislatura, número 200*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/282706.pdf#page=13

³⁰⁶ Diari de Sessions del Parlament (20 de març del 2019). Sessió plenària. *XII Legislatura, P - Núm. 44*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcp/306357.pdf#page=32

³⁰⁷ Butlletí Oficial del Parlament (29 d’abril del 2019). *XII Legislatura, número 320*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/321574.pdf#page=12

³⁰⁸ Butlletí Oficial del Parlament (16 de juny del 2020). *XII Legislatura, número 625*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/78182636.pdf#page=18

³⁰⁹ Butlletí Oficial del Parlament (7 de desembre del 2020). *XII Legislatura, número 752*. Recuperat de www.parlament.cat/document/bopc/139058816.pdf#page=3

³¹⁰ Diari de Sessions del Parlament (9 de desembre del 2020). Comissió de Treball, Afers Socials i Famílies. *XII Legislatura, C - Núm. 653*. Recuperat de www.parlament.cat/document/dspcc/228119786.pdf#page=47

el 18 de desembre, en l'últim ple de la XII Legislatura, el Parlament va donar llum verda a la Llei d'igualtat de tracte i no-discriminació, en gran part per unanimitat, però amb les abstencions o vots en contra de Ciutadans i el PPC en alguns punts³¹¹.

El 31 de desembre el DOGC va publicar la Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació³¹². Havien passat sis anys, dos mesos i catorze dies des de la publicació de la Llei 11/2014, que fixava un termini de vuit mesos.

³¹¹ Parlament de Catalunya (18 de desembre del 2020). “El Parlament aprova les últimes cinc lleis de la legislatura, en reclama una per l'amnistia a les Corts espanyoles i acorda el nou mandat marc de l'audiovisual”. *parlament.cat*. Recuperat de www.parlament.cat/web/actualitat/noticies/index.html?p_format=D&p_id=270408337

³¹² LLEI 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 8307, del 13 de desembre del 2020. Recuperat de portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=890227

5. CONCLUSIONS

5.1 L'evolució de la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament

La radiografia històrica que es presenta al llarg d'aquest estudi permet respondre la pregunta d'investigació sobre com ha evolucionat la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament de Catalunya des del 1980 fins al 2014 i fa palesa una progressió desigual i a diferents ritmes. Fins a la cinquena legislatura (1995-1999), els pronunciaments de la cambra catalana en defensa de les persones LGTBI (sense oblidar el context de l'època) havien sigut testimonials, generals i poc ambiciosos; entre el 1980 i el 1996, el Parlament havia manifestat la voluntat de seguir les recomanacions de l'Assemblea de parlamentaris del Consell d'Europa i del Parlament Europeu, la petició de destruir fitxes policiaques sobre l'homosexualitat, la defensa genèrica del col·lectiu homosexual i el suport als col·lectius i centres associatius que treballen en el camp de l'homosexualitat. Aquest darrer pronunciament va ser cabdal en aquella època.

A finals del segle XX, primer en la IV Legislatura i posteriorment en la V, les parelles de fet van centrar el debat sobre el col·lectiu LGTBI i la regulació aprovada al Parlament va convertir Catalunya en pionera en matèria de reconeixement de les parelles homosexuals. De fet, malgrat la lentitud observada en aquell primer període, que cal emmarcar en un context social molt diferent de l'actual i que no ens ha de fer caure en una concepció *presentista*, des de la recuperació de la democràcia, Catalunya ha capitanejat la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI a través de l'acció del Parlament. Mostra d'això és que la Llei de parelles de fet (amb una gestació dilatada que es va allargar quatre anys arran de l'oposició inicial de Convergència i Unió) va ser la primera de l'Estat i que tres grups parlamentaris van intentar portar al Congrés la legalització del matrimoni homosexual tres anys abans de la seva aprovació.

Pel que fa al desplegament legislatiu de protecció de drets del col·lectiu LGTBI, les altres dues dates clau són el 2005, amb la legalització de l'adopció per part de les parelles homosexuals, i el 2014, amb la llei integral de defensa de gais, lesbianes, transgènere, bisexuals i intersexuals que va suposar un punt d'inflexió arreu de l'Estat.

Quant a les iniciatives no legislatives, es posa de manifest que el 2001 es va aprovar la primera defensa del col·lectiu transsexual (gairebé vint anys després del primer pronunciament de la cambra) i que no va ser fins al 2006 que va aparèixer una menció explícita als bisexuals, emmarcada en una resolució sobre tot el col·lectiu. El 2006 també es va aprovar la primera declaració institucional del Parlament sobre els drets de les persones LGTBI. A més, convé subratllar que hi ha hagut diferents textos que han plantejat consignes lligades a la

interseccionalitat³¹³, que evidencia que diferents eixos d'opressió s'interrelacionen; va ser el cas, per exemple, de les resolucions sobre gent jove o gent gran.

Així doncs, si bé queda demostrat que Catalunya ha estat pionera en la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI, no és menys cert que al Parlament s'ha hagut de treballar molt en aquesta línia i ha calgut la insistència dels grups parlamentaris, la configuració de majories favorables i la pressió de les entitats per assolir les principals fites. El 1998 es va aprovar la primera llei que reconeixia les parelles de fet a l'Estat, però havien calgut quatre intents previs frustrats abans que el Govern fes el pas per donar-li suport. En aquella llei, que no va quedar emmarcada al Codi de Família, es va deixar al marge explícitament les adopcions, que no es van reconèixer fins al 2005 després de l'acord entre el PSC, ERC i ICV-EUiA. Finalment, la llei 11/2014, ambiciosa i encara clau en l'actualitat, va suposar un punt i a part a Catalunya i al conjunt de l'Estat, però el primer compromís en seu parlamentària havia sigut el 2007 i van caldre dues eleccions, set anys i molta pressió de les entitats perquè fos possible.

5.2 Refutació o validació de les quatre hipòtesis

A. Els primers posicionaments polítics del Parlament en relació amb el col·lectiu LGTBI eren genèrics i se centraven només en el col·lectiu d'homosexuals.

En efecte, les primeres iniciatives que es van debatre al Parlament es referien de manera genèrica als homosexuals. Els dos primers textos parlaven només de “l'homosexualitat” i no va ser fins al 1996 que van aparèixer les referències a “gais i lesbianes”. A més, els pronunciaments no abordaven la problemàtica en el seu conjunt, ni anaven a l'arrel de la manca de drets i de les discriminacions, sinó que feien proclames globals, al·ludint a resolucions d'organismes internacionals.

B. Les reivindicacions dels drets de les persones trans són les que han aparegut més tard i amb menys força d'entre les del col·lectiu LGTBI.

En aquest cas, la realitat desmenteix la hipòtesi inicial. La primera declaració de protecció del col·lectiu transsexual va arribar al Parlament el 2001 amb la Resolució 573/VI, que abordava “el tractament social i jurídic dels transsexuals”. Va aprovar-se, doncs, gairebé vint anys després del primer pronunciament de la cambra catalana.

Tanmateix, les persones bisexuals no van ser tingudes en compte fins al 2006 a la Resolució 446/VII, que feia referència als “drets de les persones GLBT”, especificant que es tractava de

³¹³ Maria Rodó-Zárate (14 de novembre del 2022). “Interseccionalitat: conceptualització, aplicació i reptes”. *Idees*. Recuperat de revistaidées.cat/interseccionalitat-conceptualitzacio-aplicacio-i-reptes/

“gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals”. En aquest cas, era una declaració que englobava i incloïa tot el col·lectiu, mentre que les persones transsexuals havien rebut un abordatge específic que les persones bisexuals no van tenir entre el 1983 i el 2014, cosa que va contribuir encara més a la seva invisibilització. Per tant, les reivindicacions que van trigar més a aparèixer i que ho van fer amb menys força van ser les de les persones bisexuals.

C. La correlació de forces polítiques al Parlament va condicionar l’avenç en el reconeixement dels drets del col·lectiu LGTBI.

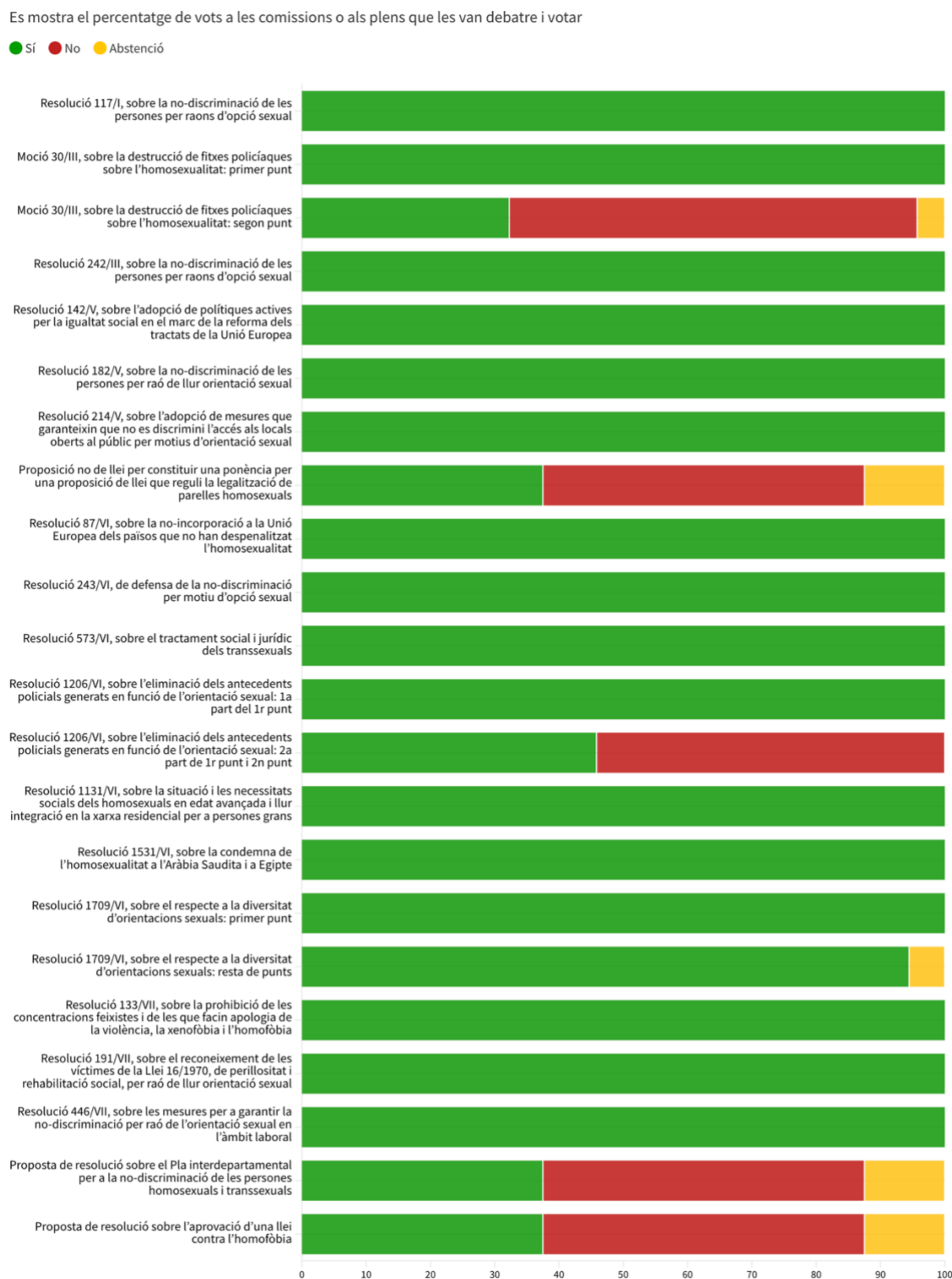
Hem de diferenciar tres casos, un dels quals sí que dona validesa a la hipòtesi plantejada. En primer lloc, la Llei de parelles de fet va arribar després de quatre intents frustrats. CiU la rebutjava inicialment fins que, al final, es va avenir a aprovar-la; la majoria, per tant, existia, però el partit de Govern havia denegat les iniciatives prèvies abans que es presentés el projecte de llei del 1998. En segon lloc, i en una línia semblant, la tardança en l’aprovació de la Llei 11/2014 no va ser causa d’una manca de majoria perquè l’anunci inicial es va fer el 2007, quan el Govern Tripartit tenia majoria absoluta. Finalment, es va aprovar majoritàriament amb vots dels partits d’esquerres i de CiU, així que si s’hagués treballat amb més celeritat, hauria rebut llum verda abans. En aquests dos casos, el context social de l’època i les reticències de certs sectors van ser el que va dificultar legislar més de pressa.

Ara bé, una radiografia diferent podem fer en el cas de la llei que va legalitzar l’adopció per a parelles homosexuals, una llacuna que havia quedat pendent de la llei aprovada el 1998. Des d’aleshores fins al 2003, amb un govern de CiU, havia sigut impossible modificar la llei, malgrat que hi havia voluntat de les esquerres i només calia sumar-hi el partit de Govern. Amb el canvi a la Generalitat i l’arribada del Tripartit, amb pocs mesos es va reformar la llei. Per tant, el cas de l’adopció és l’únic en el qual la correlació de forces sí que va frenar l’avenç del reconeixement de drets pel col·lectiu LGTBI.

D. Els posicionaments del Parlament sobre el col·lectiu LGTBI han tendit a fragmentar-se a mesura que han passat els anys; amb el pas dels anys i de les legislatures es va anar perdent la unanimitat característica dels primers debats.

Aquesta última hipòtesi queda refutada per les votacions fetes a la cambra catalana. D’una banda, les iniciatives no legislatives van comptar, en general, amb un suport majoritari, en molts casos unànime, que es va mantenir força estable al llarg dels anys. Per tant, no podem parlar d’una major fragmentació a mesura que van passar els anys.

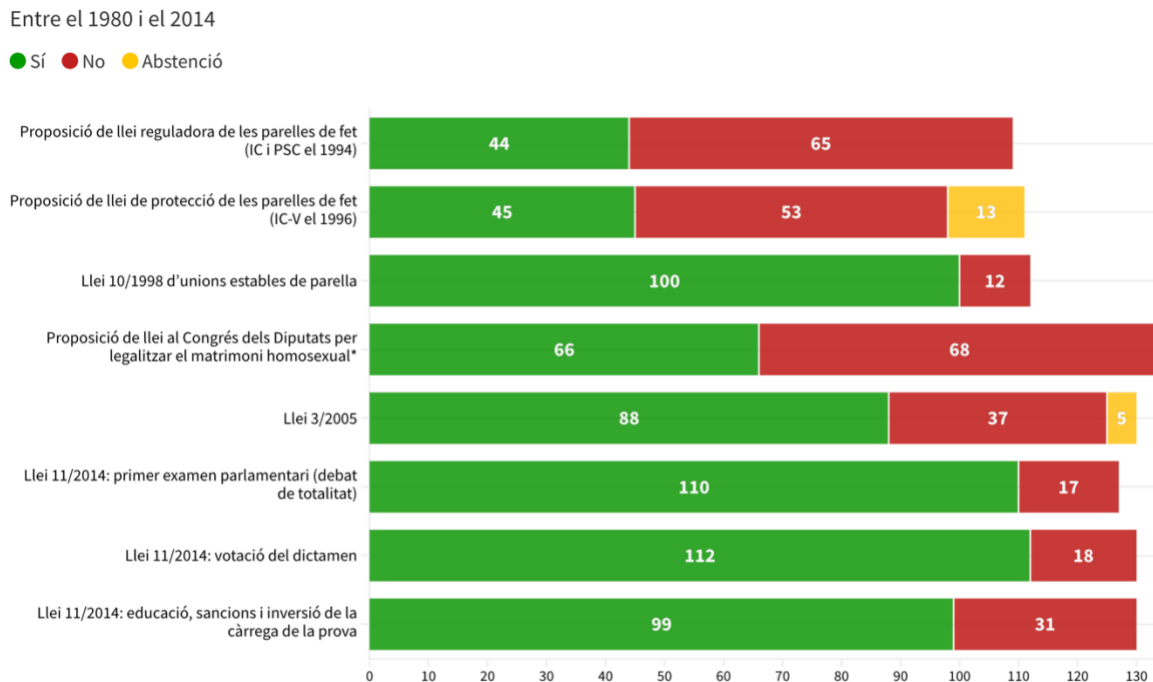
Figura 1. Votacions de les iniciatives no legislatives sobre els drets del col·lectiu LGTBI al Parlament de Catalunya

Elaboració | Martí Odriozola i Marcé (Universitat Pompeu Fabra - 2023)

D'altra banda, si bé la llei que legalitzava l'adopció per parelles homosexuals (88 vots a favor) va comptar amb menys suports que la que regulava les parelles de fet (100 a favor), el conjunt de la Llei 11/2014 (excepte els punts als quals es va oposar Unió, que van tenir tan sols un 'sí' menys que la Llei de parelles de fet) va tenir més vots afirmatius que les dues anteriors (112). Així doncs, lluny de fragmentar-se, la defensa i garantia efectiva dels drets del col·lectiu LGTBI es va consolidar amb la llei del 2014, que va sortir del Parlament més reforçada que les seves antecessores.

Figura 2. Votacions de les iniciatives legislatives sobre els drets del col·lectiu LGTBI al Parlament de Catalunya

Elaboració | Martí Odriozola i Marcé (Universitat Pompeu Fabra - 2023)

* Malgrat que aquesta proposta era, formalment, una iniciativa no legislativa (una proposta de resolució), s'ha inclòs en aquest gràfic a efectes compartius i considerant que, en cas d'haver-se aprovat, s'hauria traslladat al Congrés com a proposició de llei.

5.3 L'aritmètica de les votacions sobre els drets del col·lectiu LGTBI

Com s'ha comentat, els suports que van rebre les iniciatives no legislatives va ser molt més elevat a nivell general que les proposicions de llei que es van presentar al Parlament; va costar molt bé aprovar lleis que aprovar resolucions (declaracions sense vinculació legal ni conseqüències jurídiques).

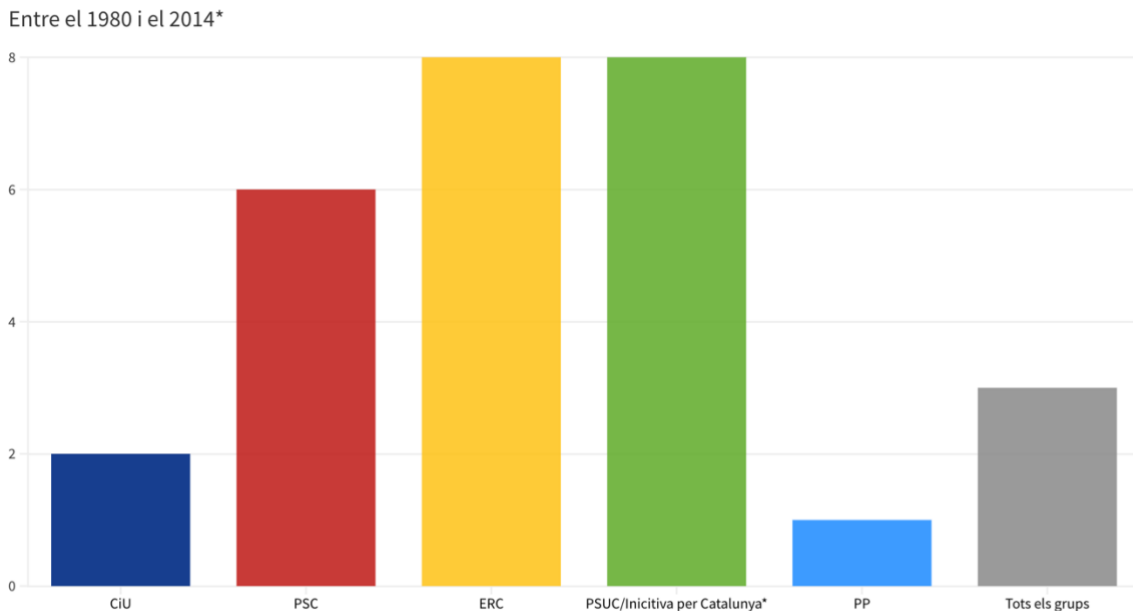
Sent això cert, també és veritat que les tres grans lleis que es van aprovar entre el 1983 i el 2014 van comptar amb un suport molt majoritari de la cambra catalana: el rebuig del PP en els tres casos, vots dispersos de CiU en l'adopció de parelles homosexuals i el vot contrari d'Unió en alguns apartats de la Llei 11/2014.

Aquests tres escenaris contrasten clarament amb l'aprovació de la Llei Trans (la Llei 4/2023) al Congrés dels Diputats el passat mes de febrer, que va comptar amb un suport de poc més de la meitat dels diputats³¹⁴, un llindar molt inferior, per exemple, al 75% dels diputats que van votar a favor de la Llei 11/2014. Les dades avalen, per tant, que els avenços en drets de la comunitat LGTBI a Catalunya es van fer amb més consens, més suport i més treball conjunt entre les forces polítiques.

Si posem la lupa en qui presentava les iniciatives no legislatives sobre drets del col·lectiu LGTBI, es fa meridianament palès que els tres grups d'esquerres (ERC, el PSUC o Iniciativa i el PSC) són els que més propostes van dur a la cambra catalana per defensar el col·lectiu LGTBI. Val a dir que algunes d'aquestes propostes van ser conjuntes. Per la seva banda, CiU en va presentar dues i el PP tan sols una. També és remarcable que tres iniciatives van rebre la signatura de tots els grups.

De fet, només hi ha tres iniciatives que no comptessin amb la signatura dels grups d'esquerres. Queda clar, doncs, que van ser aquests partits els que impulsaven el Parlament a alinear-se amb els drets del col·lectiu LGTBI. Tanmateix, en moltes ocasions, el paper que jugava CiU en la tramitació de les iniciatives era el de presentar esmenes per atenuar els textos originals i intentar rebaixar l'ambició o l'exigència de certes propostes.

Figura 3. Qui ha presentat les iniciatives no legislatives sobre els drets del col·lectiu LGTBI al Parlament de Catalunya?

Elaboració | Martí Odriozola i Marcé (Universitat Pompeu Fabra - 2023)

* La suma total de les iniciatives presentades pels grups és superior al total d'iniciatives estudiades perquè hi va haver iniciatives presentades conjuntament.

³¹⁴ Valdés, Isabel (16 de febrer del 2023). "El Congreso aprueba la 'ley trans' y la reforma del aborto". *El País*. Recuperat de elpais.com/sociedad/2023-02-16/el-congreso-aprueba-la-ley-trans-y-la-reforma-del-aborto.html

5.4 Per a futures investigacions i actualitzacions

Feta la radiografia i vistos els resultats, per a futurs estudis hi ha elements en els quals es podria aprofundir per ampliar el recorregut i l'abast de les conclusions. En primer lloc, com s'ha comentat, en l'actualitat està en marxa una possible modificació de la Llei 11/2014 presentada pel Grup Parlamentari de la CUP-Un Nou Cicle per Guanyar amb el suport de l'Observatori Contra l'Homofòbia. Quan acabi la tramitació parlamentària, i en funció de quin sigui el resultat i el seu recorregut, es podrà comparar la dimensió de la reforma, els àmbits que inclou, els treballs de la cambra catalana i les sinergies que es creen entre partits i entitats amb la realitat que hi va haver el 2014. Seria la segona part de l'anàlisi feta aquí sobre la tramitació i gestació de la Llei 11/2014.

D'altra banda, hi ha un seguit d'elements que es volien introduir inicialment en aquesta investigació i que, per falta material d'espai i d'extensió, s'han hagut de descartar. Possibles treballs poden abordar-les per complementar la perspectiva aquí anunciada. Es tracta, per exemple, de les compareixences fetes al Parlament per part de representants de les entitats del col·lectiu LGTBI, incloent-hi totes les que es van produir durant la tramitació de la Llei 11/2014, que permeten copsar específicament les inquietuds del col·lectiu i la resposta que van rebre per part dels grups parlamentaris.

En tercer lloc, per seguir el fil d'aquest treball, totes les iniciatives legislatives i no legislatives impulsades a partir del 2014 (després de l'aprovació de la Llei 11/2014) han quedat fora de l'objecte d'estudi. Per tant, es pot replicar la metodologia i la forma de l'anàlisi plantejada aquí per completar tota la cronologia de la història democràtica recent de Catalunya.

En quart lloc, a causa del seu caràcter secundari i a les limitacions espacials, no s'han analitzat les preguntes amb resposta escrita, un tipus d'iniciatives que es podrien estudiar en un futur.

Finalment, i per completar la perspectiva del col·lectiu LGTBI a l'Estat, seria d'alt interès comparar la gènesi de la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI a tots els parlaments autonòmics i al Congrés dels Diputats (posant el focus en les iniciatives no legislatives, donat que les lleis s'han estudiat a bastament) per veure si van seguir trajectòries paral·leles o si van compartir les mateixes problemàtiques que les que es van abordar a Catalunya.

BIBLIOGRAFIA

- Alcaraz, Hubert (2013). “Las personas LGTB desde la perspectiva constitucional - Francia”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, n° 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413664
- Alises, Charo (2018). “Guía de Delitos de Odio LGTBI”. 2a edició. *Junta de Andalucía. Consejería de Igualdad, Políticas Sociales i Conciliación*. Recuperat de www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/publicacion/19/01/GuiadelitosodioLGTBI2ed.pdf
- Álvarez Rodríguez, Ignacio (2019). “Caminante, se hace camino al andar. Comunidad LGTBI, derechos humanos y Naciones Unidas”. *Estudios de Deusto* 67, n.º 1: pàgs. 127-163. Pàgina 131. Recuperat de [dx.doi.org/10.18543/ed-67\(1\)-2019pp127-163](https://dx.doi.org/10.18543/ed-67(1)-2019pp127-163)
- Benavente Moreda, Pilar (2019). “Registro y filiación en parejas LGBT”. A Matia, Francisco Javier; Elvira, Ascensión; Arroyo, Antonio (ed.), *La protección de los derechos fundamentales de personas LGTBI* (pàgs. 313-382). València: Tirant lo Blanch, 2019
- Biosca Rubia, Anna (9 de juny del 2021). “Roig i marica: repàs a la història del col·lectiu LGTBI a Espanya fins el matrimoni igualitari”. *Revista Mirall*. Recuperat de www.revistamirall.com/2021/06/09/roig-i-marica-repas-a-la-historia-del-collectiu-lgtbi-a-espanya-fins-el-matrimoni-igualitari/
- Cañamares Arribas, Santiago (2007). *El matrimonio homosexual en derecho español y comparado*. Madrid: Iustel
- Carratalá, Adolfo i Herrero-Jiménez, Beatriz (2019). “La regulación contra el discurso de odio hacia el colectivo LGTBI en los medios: análisis comparado de diez leyes autonómicas”. *Revista AE-IC*, vol 6, n.º. 12, pp. 58-80. Recuperat de www.revistaieic.eu/index.php/raeic/article/view/207/174
- CEPS Projectes Socials (sense data). “Primera radiografia de la LGBTIfòbia a Catalunya 5 anys de Llei: denúncies i accions”. *Generalitat de Catalunya*. Recuperat de www.govern.cat/govern/docs/2021/06/08/12/35/803af855-5a4a-48a9-ba40-def0f729890a.pdf
- Cuesta Aguado, Paz M. de la (2021). “Sexo, igualdad, diversidad y leyes LGTBI”. *Eunomía. Revista en Cultura de la Legalidad*, 20, pàgs. 141-154. Recuperat de e-revistas.uc3m.es/index.php/EUNOM/article/view/6066/4411
- Departament d'Igualtat i Feminismes (2021). “Informe sobre les denúncies i incidències per LGTBI-fòbia a Catalunya”. *Generalitat de Catalunya*. Recuperat de www.igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/LGBTI/publicacions/Informe-sobre-les-denuncies-i-incidencies-per-LGTBI-fobia-a-Catalunya-2021.pdf
- Díaz Crego, María (2019). “Los derechos del colectivo homosexual en España: de la despenalización de la homosexualidad al respeto de la diversidad afectivo sexual”. A Matia, Francisco Javier; Elvira, Ascensión; Arroyo, Antonio (ed.), *La protección de los derechos fundamentales de personas LGTBI* (pàgs. 237-277). València: Tirant lo Blanch, 2019
- Díaz Lafuente, José (2019). “Avances en la protección de los derechos fundamentales de las personas LGBTI en la Unión Europea”. A Matia, Francisco Javier; Elvira, Ascensión; Arroyo, Antonio (ed.), *La*

protección de los derechos fundamentales de personas LGTBI (pàgs. 67-100). València: Tirant lo Blanch, 2019

Engin, Ceylan (2015). “LGBT in Turkey: Policies and Experiences”. *Social Science*, 4(3), pàgs. 838-858. Recuperat de www.mdpi.com/2076-0760/4/3/838

França, João i Rodríguez Castelló, Adrià (2020). “La lluita LGTB en la dècada dels 70 a Barcelona: La formació d’un moviment, el difícil encaix de la diversitat més enllà del fet gai i l’atzucac de la legalització”. A *Mobilitzacions socials i esquerra radical: Actes del II Congrés. Les altres protagonistes de la transició*, pàgs. 221-247. Recuperat de www.ddd.uab.cat/pub/caplli/2020/266300/20191011_II_Congres_Les_Altres_Protagonistes_digitalp221.pdf

González Beilfuss, Cristina (2004). *Parejas de hecho y matrimonios del mismo sexo en la Unión Europea*. Madrid: Marcial Pons

González Beilfuss, Markus (2015). “El reconocimiento jurídico de la diversidad sexual en la España de las autonomías: la Ley 11/2014 del Parlamento de Cataluña”. *Istituzioni del federalismo: rivista di studi giuridici e politici*, 1.2015, núm. 1, pàgs. 199-221. Recuperat de www.regione.emilia-romagna.it/affari_ist/Rivista_1_2015/Beilfuss.pdf

Herrera, Marisa i de la Torre, Natalia (2013). “De identidades y familias. Aportes al debate sobre el matrimonio entre personas del mismo sexo en el Derecho argentino”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413668

Lorenzetti, Anna (2013). “La condición jurídica de las personas homosexuales en Italia: entre la anomia y una debida tutela constitucional”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413666

Macías González, Liberto i Vives Barceló, Marga (2019). “Les persones grans LGTBI. Una mirada actual”. *Anuari de l’envelliment. Illes Balears*. Recuperat de www.ibdigital.uib.es/greenstone/collect/anuariEnvelliment/index/assoc/2019_anuari_envelliment_p275.dir/2019_anuari_envelliment_p275.pdf

Observatori Contra l’Homofòbia (2021). “L’estat de l’LGTBI-fòbia a Catalunya”. *och.cat*. Recuperat de www.och.cat/wp-content/uploads/2022/06/informe-anual-2021-interactiu.pdf

Oficina de lucha contra los delitos de odio (2021). “Informe sobre la evolución de los delitos de odio en España”. *Ministerio del interior. Secretaría de Estado de Seguridad. Dirección General de Coordinación y Estudios*. Recuperat de www.interior.gob.es/opencms/pdf/archivos-y-documentacion/documentacion-y-publicaciones/publicaciones-descargables/publicaciones-periodicas/informe-sobre-la-evolucion-de-los-delitos-de-odio-en-Espana/Informe_evolucion_delitos_odio_Espana_2021_126200207.pdf

Pujol Tarrés, Joan; Torres Sbarbati, Helena; i Àvila Rodríguez, Rubén (2010). “Aproximació a la situació de l’homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia a Catalunya”. *Generalitat de Catalunya. Departament d’Acció Social i Ciutadania. Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de Ciutadania*.

Recuperat de

www.dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/10lgbt/aproximacio_a_la_situacio_de_lhomofobia_lesbofobia_transfobia/aproximacio_situacio_homofobia_esbofia_transfobia.pdf

Ramos Hernández, Pablo (2020). *Legislación sobre diversidad LGTBI+*. Colex: A Coruña

Raupp Rios, Roger (2013). “Derechos sexuales: orientacion sexual e identidad de género en el Derecho brasileño”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413669

Reynolds, Andrew (2013). “Representation and Rights: The Impact of LGBT Legislators in Comparative Perspective”. *American Political Science Review*, Vol. 107, nº 2, pàgs. 259-274. Recuperat de www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/E24FDB19C4F65129822660667C8442D2/S0003055413000051a.pdf/representation-and-rights-the-impact-of-lgbt-legislators-in-comparative-perspective.pdf

Rodríguez Córdoba, Cristina (2021). “La situación actual del Colectivo LGTBI en España. Un análisis legislativo de los derechos reconocidos y la protección de víctimas de discriminación por orientación sexual y/o identidad o expresión de género”. *Ehquidad International Welfare Policies and Social Work Journal*, nº 16, pàgs. 141-164. Recuperat de www.revistas.proeditio.com/ehquidad/article/view/4365/4992

Santiago Juárez, Mario (2013). “Interpretación judicial de los derechos de las personas del colectivo LGBT en México”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413667

Síndic de Gregues (2017). “Dos anys de vigència de la Llei 11/2014 pels drets LGTBI: les actuacions del Síndic”. *sindic.cat*. Recuperat de www.sindic.cat/site/unitFiles/4347/Informe%20LGTBI_catala_def.pdf

Vendrell i Aubach, Elisabet (2018). “D’on venim i on som les famílies LGTBI: drets del col·lectiu i diversitat familiar”. *Eines 32. Fundació Josep Irla*. Recuperat de www.irla.cat/wp-content/uploads/2018/10/Eines32_connexions_Vendrell.pdf

Vilà i Lanao, Enric (2016). “40 anys d’història del Casal Lambda dins del moviment LGBTI de Catalunya”. *Lambda*, núm. 82, pàgs. 4-7. Barcelona: Casal Lambda. Recuperat de www.salutsexual.sidastudi.org/resources/inmagic-img/DD66841.pdf

von Stritzky, Johannes (2013). “El desarrollo de la protección jurídica de las personas homosexuales, bisexuales, transexuales e intersexuales (LGBT) en Alemania”. A Elvira Perales, Ascensión; Javier Matia, Francisco; i Arroyo Gil, Antonio (ed.), *El movimiento LGTB en perspectiva constitucional. Revista General de Derecho Constitucional*, nº 17. Recuperat de www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413665

ANNEXOS

*La defensa dels drets del col·lectiu LGTBI al
Parlament de Catalunya:
del primer posicionament polític el 1983
a l'aprovació de la Llei 11/2014*

Martí Odriozola i Marcé

ANNEXOS

<i>I. INICIATIVES ESTUDIADADES</i>	<i>iii</i>
I Legislatura (1980-1984).....	iii
III Legislatura (1988-1992).....	iii
IV Legislatura (1992-1995).....	iii
V Legislatura (1995-1999).....	iii
VI Legislatura (1999-2003).....	iv
VII Legislatura (2003-2006).....	iv
VIII Legislatura (2006-2010).....	v
IX Legislatura (2010-2012).....	v
X Legislatura (2012-2015).....	v
<i>II. ENTREVISTA A JOSEP GOMIS I MARTÍ</i>	<i>vi</i>
<i>III. ENTREVISTA A MAGDA ORANICH I SOLAGRAN</i>	<i>ix</i>
<i>IV. ENTREVISTA A CARMEN PORTA I ABAD</i>	<i>xiv</i>
<i>V. ENTREVISTA A DOLORS COMAS D'ARGEMIR I CENDRA</i>	<i>xxii</i>
<i>VI. ENTREVISTA A ANNA SIMÓ I CASTELLÓ</i>	<i>xxviii</i>
<i>VII. ENTREVISTA A DOLORS LÓPEZ AGUILAR</i>	<i>xxxii</i>
<i>VIII. ENTREVISTA A EMILIO RUIZ PÉREZ</i>	<i>xxxvi</i>

I. INICIATIVES ESTUDIADADES

I Legislatura (1980-1984)

1. Resolució 117/I, sobre la no-discriminació de les persones per raons d'opció sexual

III Legislatura (1988-1992)

2. Moció 30/III, sobre la destrucció de fitxes policiaques sobre l'homosexualitat
3. Resolució 242/III, sobre la no-discriminació de les persones per raons d'opció sexual

IV Legislatura (1992-1995)

4. Proposició de llei de les parelles de fet
5. Proposició de llei reguladora de les parelles de fet

V Legislatura (1995-1999)

6. Proposició de llei de protecció de les parelles de fet (202-00003/05)
7. Proposició de llei de protecció de les parelles de fet (202-00019/05)
8. Projecte de llei sobre relacions de convivència diferents del matrimoni: Llei 10/1998 d'unions estables de parella (200-00042/05)
9. Resolució 182/V del Parlament de Catalunya, sobre la no-discriminació de les persones per raó de llur orientació sexual (250-00335/05)
10. Resolució 142/V del Parlament de Catalunya, sobre l'adopció de polítiques actives per la igualtat social en el marc de la reforma dels tractats de la Unió Europea (250-00336/05)
11. Resolució 214/V del Parlament de Catalunya, sobre l'adopció de mesures que garanteixin que no es discrimini l'accés als locals oberts al públic per motius de raça, creença, sexe o orientació sexual (250-00445/05)
12. Proposició no de llei per la qual s'acorda la constitució d'una ponència per a elaborar el text d'una proposició de llei que reguli la legalització de parelles homosexuals, i que garanteixi un tracte no discriminatori per a les parelles de fet (250-00540/05)
13. Resolució 184/V, sobre l'orientació política general del Consell Executiu (255-00004/05)
14. Resolució 679/V, sobre l'orientació política general del Consell Executiu (255-00013/05)
15. Pregunta al Consell Executiu a respondre oralment en comissió sobre el control de la contractació de persones en funció de la seva orientació sexual pels ajuntaments (311-00230/05)

VI Legislatura (1999-2003)

16. Proposició de llei de modificació de la Llei 10/1998, de 15 de juliol, d'unions estables de parella (202-00074/06)
17. Proposta de resolució per la qual s'acorda de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de llei de modificació del Codi civil en matèria de matrimoni (270-00041/06)
18. Resolució 87/VI del Parlament de Catalunya, sobre la no-incorporació a la Unió Europea dels països que no han despenalitzat l'homosexualitat (250-00407/06)
19. Resolució 243/VI del Parlament de Catalunya, de defensa de la no-discriminació per motiu d'opció sexual (250-00509/06)
20. Resolució 573/VI del Parlament de Catalunya, sobre el tractament social i jurídic dels transsexuals (250-01131/06)
21. Resolució 1206/VI del Parlament de Catalunya, sobre l'eliminació dels antecedents policials generats en funció de l'orientació sexual (250-01910/06)
22. Resolució 1131/VI del Parlament de Catalunya, sobre la situació i les necessitats socials dels homosexuals en edat avançada i llur integració en la xarxa residencial per a persones grans (250-02147/06 i 250-02308/06)
23. Resolució 1531/VI del Parlament de Catalunya, sobre la condemna de l'homosexualitat a l'Aràbia Saudita i a Egipte (250-02665/06)
24. Resolució 1709/VI del Parlament de Catalunya, sobre el respecte a la diversitat d'orientacions sexuals (250-02770/06)

VII Legislatura (2003-2006)

25. Projecte de llei de modificació de la Llei 9/1998, del Codi de família, de la Llei 10/1998, d'unions estables de parella, i de la Llei 40/1991, del Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya, en matèria d'adopció i tutela: Llei 3/2005 (200-00010/07)
26. Resolució 133/VII del Parlament de Catalunya, sobre la prohibició de les concentracions feixistes i de les que facin apologia de la violència, la xenofòbia i l'homofòbia (250-00299/07)
27. Resolució 191/VII del Parlament de Catalunya, sobre el reconeixement de les víctimes de la Llei 16/1970, de perillositat i rehabilitació social, per raó de llur orientació sexual (250-00374/07)
28. Resolució 446/VII del Parlament de Catalunya, sobre les mesures per a garantir la no-discriminació per raó de l'orientació sexual en l'àmbit laboral (250-01200/07)

29. Declaració institucional de suport al Dia Internacional de Lluita contra l'Homofòbia i la Transfòbia (401-00028/07)

VIII Legislatura (2006-2010)

30. Pregunta al Govern a respondre oralment en el Ple sobre els processos d'adopció per part de parelles homosexuals (310-00384/08)

IX Legislatura (2010-2012)

31. Proposició de llei per a una nova ciutadania i per a la igualtat efectiva de dones i homes (200-00099/08)
32. Proposta de resolució sobre el Pla interdepartamental per a la no-discriminació de les persones homosexuals i transsexuals (250-00191/09)
33. Proposta de resolució sobre l'aprovació d'una llei contra l'homofòbia (250-00751/09)
34. Declaració del Parlament de Catalunya contra l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia (401-00033/09)

X Legislatura (2012-2015)

35. Proposició de llei de drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia: Llei 11/2014 (202-00035/10)
36. Pregunta al Govern a respondre oralment en el Ple sobre l'aplicació de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia (310-00435/10)
37. Declaració del Parlament de Catalunya amb motiu del dia internacional contra l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia (401-00005/10)
38. Declaració del Parlament de Catalunya amb motiu del Dia Internacional contra l'Homofòbia (401-00014/10)
39. Declaració de la Junta de Portaveus del Parlament de Catalunya contra l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia, amb motiu del Dia Internacional contra l'Homofòbia (401-00035/10)

II. ENTREVISTA A JOSEP GOMIS I MARTÍ

Conseller de Governació (1988-1992), va respondre el 1990 la primera interpel·lació al Govern sobre el col·lectiu LGTBI

Entrevista realitzada per telèfon el dimecres 17 de maig del 2023.

Què recordes la interpel·lació al Consell Executiu sobre la no-discriminació de gais i lesbianes a Catalunya que, com a conseller de Governació, et va fer el diputat Ignasi Riera, del PSUC, l'any 1990?

He recordat després perfectament que, amb l'Ignasi Riera, n'havíem parlat perquè hi havia hagut alguna queixa d'algú que s'havia presentat a Mossos. A les bases de Mossos d'Esquadra, hi havia alguna paraula, algun concepte o alguna exclusió una mica fora de lloc; era, em sembla, la imatge efeminada. Dins de les 100 característiques de l'altura i el pes i no sé quantes coses, hi havia també aquesta, i l'Ignasi i me n'havia parlat. El govern de la Generalitat feia potser un any o així que, amb motiu d'un fet desgraciat que hi va haver, vam tenir una reunió amb el president Pujol i havíem acordat que el Govern, a través de Treball, de Sanitat i de Governació, havíem de fer el necessari perquè no es produís cap discriminació amb gais i lesbianes.

Al mateix temps, jo havia rebut el cap de l'Associació de Gais de Catalunya, el Jordi Petit. Per tant, l'actuació interna del Govern era molt clara en aquest sentit: evitar qualsevol discriminació. Però no sols això, sinó que havíem parlat de com podria fer polítiques positives. No oblidem que, a part dels fets discriminatoris concrets que hi pugui haver, l'Ignasi es queixava de TV3 i de la policia autonòmica.

D'altra banda, l'ambient social era encara un ambient una mica estrany, encara hi havia un cert rebuig, i ho hem de dir d'aquesta manera. Havíem parlat amb els diferents consellers i amb el president de com podria fer polítiques positives, a part d'evitar, evidentment, qualsevol fet discriminatori dins del govern de la Generalitat.

Per tant, quan l'Ignasi es va proposar això, vam parlar abans i li vaig dir "fes-ho perquè serà la manera que jo, al Parlament, pugui contraure el compromís que quedem oberts a Governació a una oficina de recepció de qualsevol queixa o reclamació que es pugui produir en l'entorn de gais i lesbianes". Aquesta era l'explicació una mica general.

Aquella va ser la primera vegada que els drets del col·lectiu LGTBI van entrar al Ple del Parlament. Quin valor i quina importància li dones a aquest primer testimoni?

Una valoració, evidentment, i així ho vam entendre des del primer moment, molt positiva. Era el reconeixement públic i polític de quin era el pensament i la voluntat del Govern i del Parlament de Catalunya. Per tant, era una manifestació que anava molt més enllà del que podia ser una intervenció d'un diputat i el conseller, sinó que era, jo crec, unànime el criteri del Parlament.

Per tant, entenc que va tenir una bona resposta, tant per part del Ple com també per part de les entitats LGTBI.

Recordo que, al cap de dos o tres dies, vaig rebre una trucada d'un senyor de l'Associació Gai que ens donava les gràcies per la nostra actitud. Em deia "Conseller, endavant i no afluixeu, que us necessitem". Recordo les paraules.

Recordes per què es va trigar tant a veure una iniciativa com aquesta al Ple? Com és que es va trigar tant o quin era el context que també ho havia dificultat?

Jo no crec que hi hagués res que ho dificultés, però el que passa és que potser l'oportunitat, sigui pel que sigui (a vegades perquè tens altres prioritats, a vegades perquè no hi penses prou, a vegades perquè no tens aquella preocupació o perquè no la sents com urgent), es va dilatant. Però jo penso que, en el moment que es produeix, ja venia de temps que érem conscients que passaven algunes coses que no podia ser, que no es podia produir cap discriminació per aquest tema. I, per tant, potser sí que es va endarrerir una mica, però quan arriba, benvingut és.

Diries que els drets del col·lectiu LGTBI eren un tema candent en aquella època, per aquesta trobada que hi havia hagut entre tu, altres consellers i el president Pujol?

No és que fos un tema candent i que la societat o la premsa cada dia parlessin del tema, però sí que, de tant en tant, es produïen alguns fets que grinyolaven i enteníem que allò no podia ser. I ja hi havia hagut prou manifestacions públiques i polítiques que aquests fets eren condemnables. Per tant, d'alguna manera, des de la responsabilitat de Govern, havíem de fer constar la nostra posició en contra de qualsevol discriminació de gais i lesbianes.

I, en qualsevol cas, hi va haver un fet, em deies abans, que havia generat aquesta preocupació més accentuada.

S'havia produït un fet: que els Mossos m'havien informat que s'havia produït una detenció d'uns nois a la Rambla amb un noi gai que l'havien insultat i maltractat i, potser fins i tot, l'havien pagat. S'havia produït això l'any 1989, uns mesos abans d'aquest ple.

Llavors això havia sigut el que havia fet una mica encendre les alarmes.

És el que va fer que diguéssim que “això no pot continuar, això no pot ser”. Hem d'actuar de manera clara, neta i, a més, que la societat vegi que anem sumant veus perquè es rebutgin aquests fets.

III. ENTREVISTA A MAGDA ORANICH I SOLAGRAN

Diputada d'ICV (1992-1995), va presentar el 1994 la Proposició de llei de les parelles de fet.

Entrevista realitzada per telèfon el divendres 9 de juny del 2023.

Per què va impulsar la Proposició de llei de les parelles de fet?

Jo vaig impulsar aquesta iniciativa perquè ja portava anys lluitant per això. El primer de tot, perquè ho considero un mínim de justícia i que un país democràtic no podia discriminar a part de la població. Jo a alguns que estaven en contra els preguntava: “I per què tu tens dret a casar-te o tenir família i ells no?”. Per mi no va ser res extraordinari, jo he lluitat tota la vida per aquest tema, que considero una part fonamental de drets humans.

O sigui que va ser una proposta que va sorgir de tu mateixa com a diputada.

Suposo que sí, suposo que hi estaven d'acord. No recordo tenir discussions per aquest tema. Pensa que després Espanya va ser el cinquè país al món que va legalitzar el matrimoni homosexual. I ara devem estar en no sé quants països. És a dir, molts països que no hi estaven d'acord no passen uns mesos que hi hagi un nou país, a Sud-amèrica, a l'Àfrica, a països de l'Amèrica Llatina, a països de l'Orient... I jo vaig dir que en pocs anys això que sembla ara que el Zapatero ha fet la gran cosa s'anirà normalitzant i serà legal a moltes parts del món, encara que no podem oblidar que hi ha països que ara encara hi ha pena de mort pel fet de ser homosexual. Ho acaben de posar Ruanda, aquests dies últims, horrorós. Jo tenia la contradicció que els països dits comunistes, que eren tan progress, a la Unió Soviètica exercir com a homosexual estava castigat amb vuit anys de presó.

Aleshores, per mi no va ser res estrany. Com si demanes els Drets Humans de qualsevol part de la societat, a les dones... I jo, per professió i per vocació i per ideologia, sempre he lluitat pels drets de tota la societat, dels éssers vius, també pels drets dels animals.

I això de les homosexuals ho vaig fer amb molt *carinyo* i amb molta il·lusió. I a més, t'adonaves que anaves guanyant terreny i això sempre m'ha resultat a mi molt satisfactori. Abans anava a tots els llocs d'homosexuals. Les lleis les vam canviar a nivell administratiu, que fos reconegut el moviment... Formava part de la lluita d'aleshores de molta gent.

Per impulsar aquesta llei de les parelles de fet que al final no es va aprovar tu estaves en contacte amb entitats del col·lectiu LGTBI?

Oi tant. Aleshores no era LGTBI tantes lletres. Aleshores es deia el moviment homosexual. I tant! Sempre, sempre. I ara queda com endarrerit allò d'aleshores. És com si veus una

pel·lícula de fa anys, els vestits, les sabates... dius “que rars anàvem” i no fa tant temps. Llavors, clar, s’ha anat molt més lluny.

Perquè, és clar, ja no és només parelles de fet. Ja és matrimoni, ja és poder adoptar, ja és el moviment amb totes les lletres, que cada vegada se n’impulsa una de nova. Vull dir, és clar, tot això ha costat. I després va venir aquella època dels anys 90, que és quan jo vaig presentar això, el tema de la SIDA, que això va ser molt dur i va fer molt mal al moviment homosexual i a la societat. Hem passat èpoques que sembla que vagis enrere, doncs tornes a anar endavant. I la legislació de molts països.

L’evolució ha sigut brutal. I el 2005 va ser el president Zapatero, que (jo no entro en altres aspectes) en tema de drets civils va fer un avenç extraordinari i, per tant, en tema de drets civils, un dels fonamentals ha sigut els drets dels homosexuals. Aquí la parella homosexual ja podia adoptar, però a Espanya no. A Catalunya no tenim competències per dir com ha de ser un matrimoni, però Espanya va legalitzar el matrimoni homosexual i això va ser en aquell moment, per una part de la societat (no tant la catalana, sinó en general espanyol, en llocs que són d’unes idees diferents), bastant dur. Jo vaig ser regidora i casaven homosexuals. En molts casos, la família no hi anava i després, a poc a poc, la gent ho ha anat acceptant, almenys a la nostra societat, amb tota normalitat.

Amb aquesta llei del 1994, les entitats quin paper jugaven?

Parlaven amb mi, amb tots. El que passa és que jo vaig estar contenta, finalment, que hi haguessin uns resultats bons, però, és clar, ells exigien, amb tota la raó, entrar dins el Codi de Família. No només ser parella de fet, que ja era un avenç extraordinari.

El Codi de Família actual, a la Llei Civil de Catalunya i també la d’Espanya, avui en dia seria terrorífic, jo crec que anticonstitucional i tot, intentar fer una diferència. Una altra cosa és la societat, que encara té prejudicis, perquè jo sempre dic que és més fàcil fer lleis que canviar mentalitats. Avui dia no hi ha absolutament discriminació a les lleis, però sí que hi és encara en moltes mentalitats i les pujades de l’extrema dreta... Tot això tornarà a sortir, naturalment. Però jo crec que és molt sòlida ja l’opinió de la societat; avui vas a un lloc, et presenta “mira, és el meu marit” i tothom ho troba normal.

Inclús quan començaven les lleis, hi va haver molta lluita de part de gent que deia (i això ha passat a Anglaterra i altres països) que acceptava que fossin parella de fet o matrimoni, però no el matrimoni igual. Hi ha països on ho han legislat així. És evident que era un avenç que fossin reconeguts com a parella de fet, però hi havia una discriminació en funció dels heterossexuals.

Jo crec que el moviment homosexual ha sigut molt valent. En volien més, en volien més, en volien més i aquest més s’ha anat aconseguint. I avui dia la lluita no és tant per més drets,

sinó contra l'homofòbia, que és delictes d'odi, però encara n'hi ha. Jo diria que la majoria de la societat catalana ho ha acceptat amb tota naturalitat, però que queden sectors provinents del franquisme, que no admeten que hi ha molts homosexuals. Deuen saber que si diuen a casa que són homosexuals, els treuen de casa o hi ha males relacions.

Jo recordo un dels matrimonis homosexuals que el regal per a ells va ser (a casa no ho veien clar) que en el moment que comença la música van entrar les mares dels nuvis. Tot això han sigut avenços.

No només són les lleis, que les lleis són importants. Sense la llei no fem res. Però amb la llei només tampoc. Llavors tot això s'ha anat aconseguint i a nivell d'estat espanyol ha sigut dels països més avançats en aquesta qüestió concreta.

El 1994 Convergència i Unió va votar en contra d'aquella llei. Com ho valores?

Perquè també han canviat les mentalitats. Estaven a favor d'una llei de parelles de fet, però no tots els diputats. Recordo molts diputats que pensaven que, de moment, amb la llei de parelles de fet n'hi havia prou. És més, jo vaig ser regidora del grup de Convergència i Unió (jo independent) i el grup també va votar en contra per temes tècnics i jo vaig votar diferent del grup a favor. Això va ser aquest segle, el 2002 o 2003.

I van dir que era per temes tècnics, que no corresponien allà, però en el fons encara hi havia aquesta por a donar tants drets. Per exemple, amb en Xavier Trias cap de grup això no passaria mai. En Xavier Trias totalment és qui més ha ajudat, qui més ha col·laborat.

I gent que potser són molt d'esquerres, molt progressistes, molt comunistes... no ho són en aquest tema. No et creguis, això no va per ideologia dreta o esquerra. És evident que la gent d'esquerres és més progressista, però és un tema que va molt per generacions jo diria.

I en aquell moment, que tu pots proposar aquesta llei al Parlament, quines resistències vas detectar?

En aquell moment, es presentava, però ja sabies que ho perdries. També vam anar a Madrid a presentar la Llei d'objecció de consciència i van estar en contra. En canvi, en pocs anys ja hi havia l'objecció de consciència i, al cap de poc temps, ja havien suprimit el servei militar. Perquè en aquells moments les coses avançaven molt de pressa.

Llavors, aquest canvi de CiU del 1994 votar en contra de la teva llei i el 1998 portar-la al Parlament i aprovar-la, què va passar? Com s'explica el canvi?

També influïa la personalitat progressista de la Núria de Gispert. A més, el president Mas ja va ser favorable. A poc a poc, el grup de Convergència va canviar. Jo diria si s'hagués fet una votació a principi dels 2000, ja hauria guanyat absolutament els partidaris de legalitzar i de tots els drets dels homosexuals, n'estic absolutament convençuda.

Jo diria que influeix molt el tema generacional. O sigui que entre la gent més jove tothom ha sigut sempre, actualment, més partidària que gent que s'ha criat en una altra època. Jo també ho puc entendre això. Perquè a l'època de la República, amb el Parlament de la República d'esquerres total, aquí a Catalunya hauríem plantejat això i s'haguessin horroritzat, és que no els podia ni passar pel cap. Ja es va fer divorci, alguna cosa d'avortament... Jo m'imagino els anys 30, la República, i no se'm passaria ni pel cap plantejar-ho. S'haurien pensat que estava boig qui ho hagués plantejat. I, en canvi, anys després, la cosa ha canviat. I a qui es deu? A gent progressista. I també, bàsicament, a la lluita del moviment homosexual, a la valentia de molta gent que s'ho jugava tot i a la lluita, en general, del moviment homosexual.

Que tu trobaves gent que sabies que era homosexual, de l'alta societat o de l'alta dreta, i ho anaven dissimulant. Clar, no són aquests que van aconseguir un canvi. El canvi el van aconseguir els que van donar la cara.

Jo recordo defensar això a la televisió i el Fraga Iribarne va dir que ell sabia segur que a Alianza Popular no hi havia homosexuals. I n'hi havia el mateix que als altres llocs perquè això no anava per partits ni per ideologies.

A la dècada de 1990, a part de la teva proposta, es van presentar altres propostes de llei per regular les parelles de fet i no es va aprovar fins al 1998. Per tant, hi va haver una insistència per part dels grups d'esquerres de poder legalitzar les parelles homosexuals i va costar molt i es va trigar molt finalment a aprovar la llei.

El tema generacional era bàsic, perquè la societat ha evolucionat molt i ha sigut per les lleis, per la lluita del moviment homosexual... Però molts homosexuals que van donar la cara van tenir problemes familiars i jo crec que alguns els tenen ara encara.

Quan vaig anar a Cuba a visitar presons com a jurista, venien uns metges a explicar-te els tractaments que feien als homosexuals. Això era a la dècada de 1990. Jo vaig dir als doctors "més val que no els facin tractament, els tracten perquè deixin de ser el que són?". És terrorífic.

A Ruanda han posat la pena de mort per homosexuals ara, la setmana passada o l'altra. Hi ha molts països encara amb pena de mort i altres amb unes condemnes brutals.

La Unió Europea no, lògicament ha canviat. Però no en tots està legalitzat el matrimoni. I a l'Àfrica, el primer país africà que ho va legalitzar és a Sud-àfrica. Però a l'Àrabia Saudita, tots els països islàmics...

Aquí a Europa en el fons som uns privilegiats amb tot això. Als Estats Units, estava tot legalitzat al matrimoni, però aquest tema no l'ha aconseguit canviar ni el Trump. Llavors hi ha estats que està legalitzat el matrimoni i d'altres que no. Ni el Trump ha aconseguit

canviar-ho gaire. És una lluita permanent i una lluita que no ha acabat, encara que aquí ens pensem que ja està i que no anirem enrere. No saps mai si guanya el PP i Vox. Ves a saber què pot passar.

Una cosa important que ho sàpigues. El recurs d'inconstitucional del matrimoni homosexual el va presentar el Rajoy i el van perdre. Per una paraula, que la Constitució deia “el matrimoni entre home o dona”, no obligava que fossin home i dona entre ells. I al cap de poc de perdre-ho, el Rajoy va a les festes de la gent del PP homosexuals que es casen. Ho han fet amb normalitat i ells mateixos havien presentat el recurs. No ha passat tant de temps. I hi han diputats i regidors del PP que ho fan públic amb certa normalitat. No dic tota, però amb certa normalitat.

Es un tema històric, és un tema que portem segles de batalla. Però en els últims temps, a finals del segle XX i el del XXI, els avenços han sigut extraordinaris en aquesta qüestió.

Hi ha hagut aquest progrés i no es pot comparar ara amb fa 25 anys o 10 anys.

No! Però no ens podem adormir. Amb tot el que són drets humans, no ens podem adormir perquè qualsevol dia... Imagina't que guanya l'extrema dreta. I què? Amb aquest tema van directes. Quan canvien governs, pot canviar això.

Tenim el problema dels països islamistes; no hi ha cap país islamista amb reconeixement d'aquests drets. I això ens costarà molt.

Al final, és a poc a poc perquè també hi ha unes coses que costaven molt fa uns anys i s'han anat aconseguint.

Exacte. Però alguns d'aquests països han anat enrere en drets de la dona. Aquesta és la qüestió. Xina no ha reconegut pas el matrimoni homosexual tampoc, i són països d'una importància cabdal al món. I els Estats Units han fet passos enrere en moltes coses. El 1973 van suprimir la pena de mort i ara executen. L'avortament no s'havia ni discutit des del 2003 que el Tribunal Suprem, que és equivalent al nostre Constitucional, va legalitzar-ho i després han anat enrere.

Per tant, és un tema de batallar sempre, no ens podem *dormir en los laureles* que diuen. Però jo crec, malgrat tot, que a nivell europeu això està tot molt consolidat. A la Unió Europea jo crec que podem estar tranquils, però és un dir perquè no saps mai, l'extrema dreta també està pujant a Europa.

IV. ENTREVISTA A CARME PORTA I ABAD

Diputada d'ERC (1999-2006), va impulsar (conjuntament) el 2001 una proposta de resolució per presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de llei de modificació del Codi civil en matèria de matrimoni. També va donar suport a la que va acabar sent la llei que legalitzava l'adopció per a parelles homosexuals.

Entrevista realitzada per videotrucada el divendres 2 de juny.

Quin consideres que era el missatge que es volia llençar des del Parlament de Catalunya amb la proposta de resolució per presentar a la Mesa del Congrés la modificació del Codi Civil per legalitzar el matrimoni homosexual? Per què era important per vosaltres?

Si no recordo malament, no era només una demanda d'Esquerra, sinó que era una proposta conjunta.

Quan la vam presentar en aquell moment, al Parlament de Catalunya ja s'havia aprovat el 1998 la Llei de Parelles de Fet, que també era pionera a l'Estat en el reconeixement dels drets de les persones lesbianes i gais en el tema de la parella de fet. També havíem treballat amb alguns diputats i diputades, a partir de propostes que ens feien des de les diferents entitats que estaven en marxa, demandes sobre serveis necessaris, sobre drets LGTBI, etcètera. I, en aquell moment, encara no estava en marxa al Govern el programa pel col·lectiu, que es va crear el 2004.

És a dir, en aquell moment hi havia molt poca cosa feta i era una de les grans reivindicacions. Possiblement, hi havia molta gent que no estàvem a favor del matrimoni, però sí a favor que la gent el pogués exercir en igualtat de condicions. En aquest sentit, és el que pensàvem que s'havia de fer: tot i que nosaltres no teníem capacitat legislativa sobre el tema de matrimonis, sí que s'havien fet moltes coses al Parlament de Catalunya i hi havia tota una sèrie de diputats i diputades que pensàvem que era important donar-hi sortida i visibilitat i que hi havia la possibilitat de fer-ho.

Havíem fet, a més, treballs previs de com plantejar-ho, de les possibilitats... Ho havíem fet, en aquell moment, també acompanyats d'un advocat, el Francesc Jaurena, que era militant d'Esquerra, però treballava bàsicament pel moviment i que va morir fa tres anys. Ell ens va fer aquest acompanyament, que ja havia fet, en el seu moment, en la Llei de Parelles de Fet i pensàvem que era un repte important plantejar-ho, un repte important aconseguir-ho i que, evidentment, no havia de ser (almenys en el cas d'Esquerra), el final de res, sinó possiblement l'inici de moltes coses, com així va ser.

Com valores l'entesa que hi va haver entre Esquerra, el PSC i Iniciativa, tant en aquesta iniciativa en concret com en aquell període, d'impulsar aquesta proposta conjunta per part de les tres formacions?

La veritat és que molt bé, teníem molt bona entesa en aquell moment. També era veritat que hi havia com una certa amistat entre els diputats que la presentàvem. En aquell moment, treballàvem molts temes i quan pactes coses que tenen a veure amb els àmbits que treballaves, si ho fas conjuntament, ho acabes fent per afinitat personal, no només per pactes de grups moltes vegades, i més quan, en aquell moment, els tres grups estàvem a l'oposició i pensàvem que era interessant. Ja havíem fet altres coses, no partíem de zero, a més havíem fet coses per consens, fins i tot amb Convergència i amb el PP, que eren petites proposicions no de llei si vols, però eren importants.

I en aquell moment, pensàvem que era molt important que el Parlament de Catalunya, d'alguna manera, es manifestés a favor d'un dret que era, d'alguna manera era un clam, amb totes les contradiccions, perquè, és això, hi havia gent a favor del matrimoni, gent en contra... però, en tot cas, el que estava clar és que era un dret i que aquest dret era necessari, i que volíem que la veu del Parlament de Catalunya se sentís al costat del moviment LGTBI que el reclamava. I que a Madrid s'escoltés i es tirés endavant. En aquest sentit, ho vam fer des de l'afinitat personal. Érem gent que estàvem treballant molts altres temes en l'àmbit social, més que no pas jurídic, però ens enteníem i que havíem presentat coses conjuntes i, per tant, bé, era bastant *de calaix*.

I ara mencionaves també el PP i Convergència i Unió, que van votar en contra de la presa en consideració d'aquesta iniciativa i, per tant, va ser rebutjada. Us va sorprendre la posició de Convergència i del PP? Fins a cert punt us va decebre que no poguéu tirar endavant aquesta proposta?

La posició del PP no ens va decebre, era la que esperàvem: el Partit Popular sempre s'havia manifestat a tot arreu dient que el matrimoni era entre un home i una dona i d'aquí no sortien. En el cas de Convergència, no és que ens decebés, sinó que en aquell moment era Convergència... i Unió. Eren les dues cares, en molts sentits. Possiblement, en els àmbits econòmic, liberal, etcètera... s'entenien. I en temes més, diguem, de drets, no s'entenien tant. I, evidentment, això forçava que en temes LGTBI i en alguns temes, també de drets de les dones, Convergència i Unió no estigués a favor. En aquest tema, és evident que Unió parlava per l'Església i no només Unió, havia alguns diputats i diputats, bàsicament de Convergència, que tampoc estaven a favor. Llavors bé, malgrat que és evident que hi havia gent amb qui havíem treballat i que estaven a favor, el vot va ser en contra. És a dir, no ens va sobtar, però sí que hauríem desitjat que hagués canviat.

I creus que s'hauria pogut aconseguir d'alguna manera aquest suport o aquesta complicitat, fins a cert punt? Potser no de tot el grup de Convergència i Unió, però de certs diputats o de certs sectors dins de Convergència i Unió.

Sí, segurament. Si el vot no fos tant de bloc i en un moment en què els anaven moltes coses... Era un moment que anava d'un vot, no tenien majoria absoluta, tenien un pacte amb el PP i, a més, les votacions anava d'un. És a dir, els podien tombar moltes coses. Aquesta va ser, entenc, una moneda de canvi. Per molt que alguns diputats i diputades de Convergència haguessin volgut trencar la disciplina de vot... la disciplina de vot jo crec que es trenca en moments molt concrets i possiblement el context no ajudava.

És evident que podia haver estat, però per ells era una legislatura que no era fàcil. Ho entens des d'una perspectiva de política de bloc. Personalment, possiblement ho entenc menys, però, clar, tothom té dret a votar que vulgui, només faltaria.

Durant els set anys que va ser diputada al Parlament, vas participar en diferents debats sobre el col·lectiu LGTBI. Quin balanç faries de la defensa i reivindicació dels drets del col·lectiu LGTBI per part del Parlament en aquella etapa?

Jo vaig estar dues legislatures. La primera legislatura era com més tímida tot, va ser una legislatura que anàvem plantejant temes, anàvem plantejant coses, si *in crescendo*, de petites proposicions no de llei vam arribar a la resolució de la llei de matrimoni... I clar, a l'altra legislatura, jo estava al Parlament, però ja hi havia el Tripartit governant i una de les coses que hi havia al Pacte del Tinell era la posada en marxa d'un programa per a les persones LGTBI a partir del qual es fes un pla interdepartamental. I això es va posar en marxa, una mica més endavant, el 2007, es va posar en marxa el Consell Nacional LGTBI i de Participació... És a dir, es van començar a fer coses. I llavors, clar, es va parlar molt més, evidentment. I es va parlar molt més, precisament, perquè va ser a partir de l'acció de Govern que es podien parlar de moltes més coses.

També en les polítiques de dones, es va començar a fer una acció de polítiques de dones, és a dir, en la segona legislatura que jo vaig estar com a diputada van canviar moltíssimes coses i, per tant, ens permetia anar molt més enllà. Era un pacte que contenia molts avenços, era un pacte en el qual havíem pactat, entre altres coses, fer polítiques LGTBI i es van portar a terme. I, clar, van deixar de ser petites coses que es plantejaven, sinó que va donar un context molt diferent i vam començar a parlar de moltes coses que s'estaven fent.

O sigui que el punt d'inflexió va ser el canvi de Govern i de les majories que hi havia al Parlament, que, evidentment, facilitaven poder aprovar totes aquestes iniciatives que podíeu impulsar vosaltres al Parlament.

Bé, més que el canvi de govern, el que va possibilitar el canvi de govern, que és el Pacte del Tinell. És a dir, en un govern de coalició jo crec que cal un full de ruta i el full de ruta del Pacte del Tinell sort que el teníem, perquè si no, possiblement, moltes de les coses que es contenien si no les pactes, no hi són, que és el que va passar, jo diria, al segon Govern Tripartit; que hi havia coses no pactades, que, per sort, sí que contenia el pacte del Tinell, que era la base.

A més, jo vaig participar per dotar de contingut el Pacte del Tinell a tots nivells, a nivell mediambiental, a nivell social, a nivell de drets, a nivell urbanístic, d'entendre'ns, de trobar consensos... va ser molt important i va ser molt participat. Érem moltes les persones que estàvem treballant en aquell pacte durant dies i jo crec que és molt important, precisament això, que el canvi és a partir d'un treball previ que dona el pas per fer possible un canvi de Govern. I aquest treball previ va ser important perquè precisament va contenir això. En aquest sentit, va ser una proposta d'Esquerra, però va ser una proposta d'Esquerra molt benvinguda per tots. I vull dir que possiblement pot ser que nosaltres ho expresséssim primer perquè ja ho portàvem i els altres van dir que sí, però era una necessitat evident. I de fet, des del moviment es reclamava començar a fer polítiques (no sé si en forma de programa o en forma de pla) i es va donar aquesta forma que jo crec que va ser la correcta en el seu moment i que va ser el que va possibilitar començar-la a fer.

Així que una mica va ser Esquerra qui va proposar la presència de polítiques més actives de polítiques en defensa del col·lectiu LGTBI al Pacte del Tinell.

Sí, però és el que et dic. Possiblement perquè vam ser els primers que vam posar sobre la taula el paper. D'alguna manera, érem els necessaris, érem els que ens havien de convèncer que havíem d'estar allà i, per tant, no podien donar-nos un pacte tancat, sinó ens van dir "Què voleu?" i vam dir "Volem això". I una de les coses era aquesta i aquesta no va estar en discussió. Que necessitaven polítiques LGTBI era evident i va ser benvinguda.

L'altre és quin format li donem, d'on dependrà, quina autonomia tindrà, què ha de fer... I a partir d'aquí va ser possible. Jo diria que possiblement vam ser nosaltres els que va posar-ho al paper, però era perquè el context ho afavoria també i que possiblement era una proposta que podíem haver compartit en aquell moment. De fet, la vam compartir en forma de pacte.

En un altre sentit, creus que al llarg de la història han faltat referents de persones dedicades a la política que hagin sigut, per exemple, diputats del Parlament que hagin mostrat que formaven part de la comunitat LGTBI.

Sí, de forma clara. De fet, fins que no arribem una colla i decidim que ens visibilitzem, l'únic que es va visibilitzar clarament va ser en Miquel Iceta, clarament en aquell moment. En aquell moment, era l'únic visible. Els altres vam visibilitzar. No sé si vam decidir nosaltres o no, però sí, vam ser com un petit grup de dir "Per què no fem? Per què no comencem a fer coses junts?". I a partir d'aquí érem uns quants.

Era jo l'única dona que, això sí que jo crec que és un tema important, que no hi ha referents polítics de dones lesbianes. Ara potser més. Però en aquell moment poques, i ni inclús ara són suficients. En el cas dels homes... bé, això passa socialment, és normal. La discriminació no és la mateixa, malgrat ser forta, també. I bé, en falten. Si fins i tot ara que sembla una cosa molt normalitzada, amb tot el bo i el dolent que té la paraula normal, hi ha poca gent. I evidentment, hi ha molts homes, però molt segueix havent-hi molt poques dones. Possiblement, ara mateix hi ha fins i tot més referents bisexuals que no pas de lesbianes.

De fet, tu, ho vas verbalitzar en seu parlamentària en una Comissió de Política Social el 2006. Imagino que és això que comentaves, que, com que éreu un grupet allà al Parlament que us aveníeu, també era més còmode poder parlar obertament d'aquests temes.

Ho vaig verbalitzar, però jo venia de l'activisme i era molt públic. El tema és si jo era prou coneguda, que era evident que jo era diputada del *montón*, no era portaveu, no era portaveu adjunta, tenia la presidència de la Comissió d'Estudi de la Sida, després vaig tenir Cooperació, però no eren les comissions principals on hi havia els grans debats. I, per tant, és clar, jo podia haver anat dient pels racons, que tenia el pes que tenia, no era el mateix que ho digués l'Iceta que ho digués jo.

I, per altra banda, jo venia de l'activisme, no va ser com l'Iceta, que de cop "Ah, hòstia, mira", perquè ell venia de la política institucional, venia de càrrecs, i això va sobtar més. Jo venia de l'activisme LGTBI de feia molts anys i feminista, amb la qual cosa, d'alguna manera, tothom ho sabia. Però què vol dir tothom? S'ha de verbalitzar això. I, de fet, jo diria que abans de verbalitzar-ho en seu parlamentària, un dia vam quedar per dinar (suposo que tampoc no era una cosa secreta), es va filtrar, va venir la premsa i vam sortir. I vam dir "si surt diari, potser que ho diguem també, perquè total, allò de tothom ho sap". Però tothom ho sap si et coneix, si no et coneix... La Carme Porta, "qui és aquesta tia?". Potser em coneix el moviment feminista... sí que és veritat que he tingut un paper, però tot i això

la gent no ho sap i el fet de dir-ho era una mica “visibilitzem-nos i diem-ho”. Igual pensem que no és necessari, però no perquè ens amagàvem, sinó que és necessari verbalitzar-ho i dir “ep, que nosaltres sí”.

De la mateixa manera que era mare de família monoparental i hi va haver un dia que vaig dir “és que jo soc monoparental” i punt, i em reivindicava com a tal. No només lluito pels drets de les mares monoparentals, és que en soc una. I en aquell moment era una mare que tenia una situació privilegiada a nivell econòmic, social, de visibilitat. Per tant, aprofitem-ho una mica en aquest sentit. Ostres, sí, som diputats de base, però potser també és important que ho visibilitzem i ho diem i aprofitem aquest espai que no sempre tindrem.

Tu també eres al Parlament quan es va aprovar la llei que legalitzava l'adopció per part de les parelles homosexuals, que era el que quedava pendent de la llei del 1998. Quin valor diries que va tenir? Es va trigar massa a aconseguir-ho?

Les parelles de fet, de fet, van trigar molt a ser reconegudes com a tal. La primera llei és la de Catalunya, però hi havia hagut moltes prèvies a nivell municipal: el primer registre municipal que accepta parelles de fet homosexuals, però no només homosexuals, parelles de fet reconegudes va ser el de Vitòria, perquè en aquell moment van començar a esclatar casos de vídues que perdien la pensió perquè no se'ls havia reconegut la parella de fet. Van començar a esclatar situacions que deies “Com és que ningú fa res?” i van ser anys abans del 1998. Va ser important.

I llavors, clar, en aquell grup estaven totes. Jo sempre he dit que ho liderava el moviment LGTBI, però a qui més va afavorir va ser a les parelles heterosexuales, que van ser les que, d'alguna manera, van trobar la manera per resoldre una situació. Pel moviment LGTBI el matrimoni tampoc era una urgència perquè es podien registrar com a parelles de fet. Segon, en aquells anys, fins al 2004, a Catalunya i posteriorment a tot l'Estat no hi havia el dret a l'adopció. I llavors qui tenia criatures bàsicament era o dues dones que tenien capacitat biològica o eren parelles a partir de famílies reconstruïdes que tenien els fills, però que ja tenien pare o mare fora d'allà. És a dir, la copaternitat era amb una altra. La responsabilitat sobre aquelles criatures es tenien fora d'aquella parella que s'havia constituït nova.

Jo crec que en aquell moment, un cop aconseguïdes les parelles de fet, el moviment va fer “bé, ja tenim això cobert”. Va ser, jo diria, a partir del desig de tenir criatures que es va posar sobre la taula una altra necessitat que era la del matrimoni per molta gent. Molta gent l'havia resolt via parella de fet, moltíssima. Però el matrimoni semblava que donava més garanties i més a les parelles homosexuals, que a més no tenien el dret de casar-se. Jo crec que va ser una cosa que no corria pressa i que, a poc a poc, es va anar implementant el debat dins del moviment: “Bé, ara que hem aconseguit el de les parelles, per què no

podem? Què som ciutadans i ciutadanes de segona? No ens podem casar nosaltres? Volem tenir aquest dret”. Però també és veritat que hi havia debat perquè hi havia una part important del moviment que no estava a favor del matrimoni. I jo crec que això també va retardar la demanda. És a dir, “sí, però no”. Fins que, d’alguna manera, es va posar sobre la taula el dret al matrimoni; dins del moviment, és evident que s’ha de reclamar perquè tothom tingui dret, és a dir, que ningú sigui discriminat en el dret, una altra cosa és qui el vulgui exercir.

És com el dret a vot, tu pots votar, però pots decidir no exercir aquest dret. O el dret a la llibertat d’expressió: tu pots tenir llibertat d’expressió, però pots decidir que en segons quins contextos no diu res per si de cas. En tot cas, hi ha un seguit de coses que són llibertats o drets reconeguts, però pots no exercir-los. I en aquell moment jo crec que fins que no es va arribar aquí va ser un debat molt dur dins del mateix moviment; era una mica els radicals i els possibilistes i fins que no va arribar a les institucions havia de venir de la mà d’un cert consens. I jo crec que aquest consens finalment dins del moviment es va trobar.

A partir d’aquí sí que és veritat entre el 1998 i el 2005 hi ha molts anys. Però és que jo crec que també hi havia primer la tranquil·litat de dir “ostres, ja som parella, ja està, ja ho hem aconseguit”. Llavors, quan es comença el debat, passen uns anys i després el debat va ser un debat encès dintre del mateix moviment.

I en aquella època també es va aprovar el dret d’adopció de les parelles homosexuals a Catalunya, que era una de les coses que havia quedat al marge de la llei original de les parelles de fet. Consideres que va trigar massa a reconèixer l’adopció per parelles homosexuals?

Sí, és evident que va trigar molt. També és evident que va ser el 2004, és a dir, sembla que va ser cinc o sis mesos anteriors a l’aprovació del matrimoni igualitari a l’Estat, que es va aprovar el tema de l’adopció a Catalunya i que, a més, això és amb el Govern tripartit. Això no s’aprova fins que no entra el govern catalanista i d’esquerres. És a dir, no va ser amb el govern de Convergència i Unió. Aquí també hi ha clarament una concepció de família i una concepció moral que va aturar les coses. Evidentment, quan parlem del que es va aprovar es va aprovar l’adopció nacional, perquè la internacional no depèn de nosaltres, ja s’hauria volgut fer. I de fet, hi havia alguns països en aquells moments que sí que acceptaven l’adopció de parelles del mateix sexe. Bé, n’hi havia molts que clarament ho negaven i hi havia una homofòbia d’estat que s’ha anat endurint en adopcions internacionals, però hi havia altres que no. I llavors, clar, aquí el que es va aprovar va ser l’adopció nacional. I en aquells països on els convenis es reconeguessin.

Parlaves de la importància del canvi del Tripartit, que va ser qui va aconseguir aprovar l'adopció. Les reticències, per tant, a aprovar l'adopció per parelles homosexuals entenc que eren bàsicament de Convergència i Unió?

Bé, en tot cas, és evident qui ho va aprovar i que durant molts anys van tenir la possibilitat. És a dir, van tenir un govern monocolor des del 1978 fins al 2003 i no van fer-ho i l'any 1998 es va aprovar la Llei de parelles de fet amb un govern de Convergència i Unió, és a dir, que van tenir temps de fer-ho i no van fer-ho. En canvi, el Govern Tripartit va començar l'any 2003 i es va aprovar el 2004. Tampoc es va demostrar que en poc temps es podien fer coses.

De fet, la Llei de Parelles de Fet del 1998 va ser un projecte de llei del Govern de Convergència i Unió, però abans hi havia hagut iniciatives del PSC i d'Iniciativa que s'havien tombat.

Sí, sí, està clar. Finalment, va ser una llei de Govern, però hi havia hagut bastants iniciatives prèvies.

Queda alguna cosa pendent o alguna altra qüestió de la cronologia d'aquells anys que vulguis destacar?

Bàsicament, cal destacar que va ser a partir del 2004 quan comença a engegar-se realment polítiques LGTBI, i va ser gràcies al pacte de Govern i al canvi de Govern i a la possibilitat de tenir un programa lligat en l'àmbit executiu.

De fet, va ser a partir d'això que el Govern de la Generalitat va entrar a la ILGA [International Lesbian and Gay Association, que ara és la International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association] com a govern associat i que ens posaven sempre d'exemple; érem l'únic govern no d'àmbit municipal que tenia en l'àmbit executiu un programa i un pla interdepartamental. Ens van arribar a passejar bastant i jo crec que és molt important això. Després, curiosament, quan l'any 2010 va guanyar les eleccions Convergència, el 2011, automàticament, és el primer que va fer, donar-se de baixa de la ILGA, que era una quota misèrrima, però era una forma clarament la voluntat de comprometre's en la lluita pels drets. I possiblement a partir del 2006, que ja és una mica més endavant, que es van fer publicacions pròpies en aquest àmbit.

Jo crec que el fet que l'any 2004 es creés el programa per al col·lectiu LGTBI que va poder desenvolupar el primer pla interdepartamental va ser fonamental per poder implementar coses que ara ens semblen molt normals, però que van costar molts anys d'aconseguir i que, de fet, estan en perill de retrocés.

V. ENTREVISTA A DOLORS COMAS D'ARGEMIR I CENDRA

Diputada d'ICV (1999-2006), va impulsar (conjuntament) el 2001 una proposta de resolució per presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats una proposició de llei de modificació del Codi Civil per legalitzar el matrimoni homosexual i el 2002 va promoure la Resolució 1131/VI, sobre la situació i les necessitats socials dels homosexuals en edat avançada i llur integració en la xarxa residencial per a persones grans. També va donar suport a la que va acabar sent la llei que legalitzava l'adopció per a parelles homosexuals.

Entrevista realitzada per videotrucada el dimarts 16 de maig del 2023.

Com es va gestar la proposta de resolució per presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats una proposició de llei per legalitzar el matrimoni homosexual? Quin era el missatge que volíeu llançar des del Parlament?

Bé, cal tenir en compte la situació política d'aquell moment: era el 2001, governava Convergència i Unió, va ser l'última legislatura en què va governar, Convergència i Unió no tenia majoria i, de fet, se sustentava en un acord amb el Partit Popular. Recordo perfectament que la suma dels vots de Convergència i Unió més Partit Popular era un vot més que la suma de Partit Socialista, Esquerra Republicana i Iniciativa per Catalunya Verds.

Poso aquest context perquè era una legislatura que jo estava en l'oposició, com estava també el PSC i Esquerra Republicana, i que es negociava pràcticament tot perquè Convergència i Unió no volia que es digués que tot ho tirava endavant només amb els vots del Partit Popular. És a dir, estèticament, o políticament, no quedava bé.

Han passat molts anys per saber, per recordar, qui dels tres grups va iniciar el procés per dir "presentem això conjuntament". I segurament, perquè això ho fèiem moltes vegades, també vam oferir a Convergència i Unió i al Partit Popular que s'hi adherissin, però no estic segura d'això. El que volíem mostrar era que hi havia un posicionament d'esquerres al Parlament que, també en temes de llibertats personals, contrastava amb la posició de Convergència i Unió, buscant, a més, una escletxa que ens semblava important i que veig que jo vaig citar en la intervenció que vaig fer al Ple del Parlament.

I és que s'havia aprovat a Catalunya, i va ser la primera comunitat autònoma que es va aprovar, una llei que reconeixia a les parelles de fet, el 1998. I hi havia una cosa que no es deia, però que era evident, que és que això permetia reconèixer que hi havia parelles homosexuals que també podien regular la seva situació, encara que era una regulació molt feble, però que d'alguna manera es reconeixia. I hi havia, per dir-ho així, alguns avantatges.

Encara que sigui per a paradoxal, a mi no m'ho sembla, aquesta llei sobre les parelles de fet va ser impulsada pel Govern amb una conselleria que en aquell moment estava Unió Democràtica de Catalunya. És a dir, que dins de Convergència i Unió eren els demòcratacristians, que teòricament eren els més conservadors, els que van impulsar aquesta llei de les parelles de fet. Llavors aquí vèiem una escletxa: era un moment que, des del punt de vista social, hi havia aquesta acceptació, i des del punt de vista polític, hi havia hagut aquesta escletxa, però que, de fet, era un reconeixement que hi havia parelles homosexuals, i era una manera de donar-los cobertura. I, per tant, vam buscar la possibilitat de tirar-ho endavant.

En aquell moment, a l'Estat governava el Partit Popular. He de dir que al Parlament, de tant en tant, impulsàvem iniciatives com aquesta perquè el Parlament de Catalunya no tenia les competències per fer una llei pròpia de regulació dels matrimonis homosexuals. I llavors sí que, de tant en tant, fèiem iniciatives per impulsar lleis que des del Parlament no es podien impulsar. Jo recordo, per exemple, haver anat a Madrid, al Congrés dels Diputats, a defensar una proposta que també era un canvi de llei perquè els documents nacionals d'identitat poguessin portar els noms en català. Ho dic com un exemple que a vegades aquestes iniciatives arribaven al Congrés de Diputats. No se'ns va admetre aquesta, però no era fàcil.

I només per completar una cosa: la meva hipòtesi. Abans t'he comentat que semblava estrany políticament que fos precisament des de la Democràcia Cristiana que s'hagués impulsat la Llei de parelles de fet a Catalunya, i la meva hipòtesi, de fet, és que clar, homosexuals n'hi ha a tot arreu: classes altes, classes baixes, partits d'esquerres, partits de dretes i partits de centre. I, per tant, també a les cases de gent de la democràcia Cristiana, on aquesta realitat existia i no s'hi podien oposar frontalment.

Pel que em comentes, aquest acord que hi va haver entre el PSC, Iniciativa i Esquerra era fruit de l'entesa freqüent durant aquella legislatura de mostrar una alternativa d'esquerres al govern de Convergència.

Efectivament. I confiant que, en aquest cas, podia haver-hi aquesta escletxa que des d'Unió, una part de Convergència, es pogués impulsar.

Tot i això, el debat al Parlament es va rebutjar aquesta proposta de resolució amb els vots en contra del PP i de Convergència. Vista el debat al Parlament, us va sorprendre aquest posicionament? Era l'esperable? Fins a cert, us va decebre?

Bé, amb ambivalència, perquè pensàvem que podia haver-hi la possibilitat que fos aprovada, però al mateix temps no érem ingenus. És a dir, Convergència depenia dels vots

del Partit Popular per governar. I, en aquest sentit, si els que es van posar molt en contra van ser la gent del Partit Popular, per Convergència tampoc era una qüestió que fos tan important, perquè tampoc depenia de l'aprovació del Parlament. És a dir, que finalment això anava a Madrid, llavors potser era un embolic perquè s'enviava el Partit Popular una cosa quan Convergència estava governant amb el suport del Partit Popular... És a dir, jo crec que, en aquest sentit, la situació política no era favorable que tirés endavant.

Durant el debat al Ple, tu mateixa, des del faristol, vas demanar a CiU i al PP que “les creences d’uns no impedeixin les llibertats dels altres”. Creus que aquest ha sigut un element que ha pogut frenar avenços més ràpids i més profunds en els drets del col·lectiu LGTBI?

Doncs sí, jo crec que això durant uns anys va ser així, però per mi és molt significatiu: es va aprovar el matrimoni homosexual al Congrés de Diputats i això va ser l'any 2005 i no va haver-hi massa dificultats a fer aquesta aprovació. És a dir, contrasta amb el que va passar a França, que va ser un tema molt controvertit. Aquí va passar de puntetes, només els sectors ultres de l'Església catòlica i ultres del Partit Popular van fer alguna manifestació, però no era en absolut majoritària. I, en aquest sentit, jo crec que la realitat social va passar per sobre de les creences.

Segurament, pel que et deia abans, perquè al Partit Popular hi havia molts homosexuals, per exemple. I, fins i tot, jo crec que al Partit Popular hi ha hagut aquesta qüestió de les creences que fet que s'intentés dissimular. És a dir, que amb el Partit Popular hi havia molta ambivalència: per una banda, pesaven les creences, però per l'altra banda hi havia les realitats també existents.

Més endavant, es va aprovar la Llei 13/2005, que legalitzava l'adopció per part de les parelles homosexuals, que era el buit que havia quedat pendent de la llei del 1998 que regulava les parelles de fet. Quin valor creus que va tenir aquella llei? Es va trigar massa a aconseguir que un element tan bàsic com l'adopció pogués ser una realitat?

Bé, sí, es va trigar bastant, però també cal dir que en això Catalunya va ser pionera. Tampoc recordo que hi hagués una pressió molt forta per part dels col·lectius homosexuals. No ho recordo. No dic que no hi fos, no ho recordo. Potser no eren aspectes prioritaris en aquell moment. És a dir, hi ha hagut com un salt més endavant, però en aquells moments no ho recordo. Però sí, es va trigar bastant.

Ara comentaves que Catalunya va ser pionera en l'adopció i també ho recordaves amb la Llei del 1998. Hem de considerar que Catalunya ha sigut un territori i un Parlament pioner en defensa dels drets del col·lectiu LGTBI i que ha anat una mica marcant el camí al conjunt de l'Estat amb altres parlaments que han seguit les petjades del que feia Catalunya?

Mira, tinc la impressió que sí, però no ho puc assegurar perquè el que no sé és en quins moments en altres comunitats autònomes han fet coses equivalents. El que sí em sembla que a Catalunya, encara que pugui haver-hi casos d'homofòbia, que n'hi ha, hi ha hagut com una acceptació molt tranquil·la, per dir-ho així, de l'homosexualitat i que les parelles homosexuals poguessin tenir fills.

I això, que jo no ho he estudiat directament, però sí que ho he constatat, per exemple, amb una investigació que vam fer sobre homes cuidadors: vam entrevistar alguns pares homosexuals i ens explicaven com, per exemple en un primer moment les seves famílies podien haver tingut sorpresa que adoptessin criatures o que arribessin a través de la gestació subrogada, però que aquest element era, fins i tot, un element de normalització. Perquè els avis, per dir-ho així, quedaven tan enamorats de les criatures... que era el que potser els havia costat acceptar en un primer moment, amb aquella situació, s'acceptava. Al mateix temps, les normes heterosexuales pesen molt més.

Recordo, per exemple, una anècdota, però que és significativa. Un pare jove que em deia "un dia vaig portar la meva nena a l'escola i vaig veure que totes les criatures anaven disfressades i la meva no. I aquí qui ha passat, que jo no me n'he assabentat?". I allà es va assabentar que hi havia un grup de WhatsApp de les mares. Aleshores ell es va queixar que els estaven exclouent. I no havia sigut malintencionat, sinó que simplement no s'havia pensat a incloure una persona de sexe masculí que estava fent funció materna i era qui portava la criatura a l'escola.

És a dir, que hi ha situacions d'aquestes que d'alguna manera expressen que la normalitat total no hi és, però, en canvi, el rebuig tampoc. És a dir, malgrat que hi ha casos d'homofòbia, jo crec que Déu n'hi do el canvi que hi ha hagut a Catalunya des del final del franquisme cap aquí quant a conquesta de llibertats personals en tots els sentits, també en el reconeixement que l'homosexualitat existeix. Saps que durant el franquisme es considerava que era una malaltia, una desviació. Això ningú ho diu en aquests moments, ha sigut molt ràpid històricament aquest canvi de percepció.

I en aquest sentit, també hi ha una proposta que tu vas presentar al Parlament sobre les persones homosexuals en edat avançada i la seva integració a la xarxa de residencial. Per què la vas impulsar i per què va ser important posar la lupa en aquesta gent d'edat avançada que també, com tu comentaves, recollia tota l'opressió i totes les dificultats del franquisme i del fet d'haver hagut d'amagar fins a l'entrada de la democràcia aquesta circumstància?

Si era el mateix context polític [el març del 2002]. Si no recordo malament, la vaig presentar jo, no la vam presentar els tres grups. Això suposo que ve... Bé, jo soc antropòloga, m'he dedicat molts anys a tot el que té a veure amb cuidar. I aleshores, al Parlament de Catalunya portava els temes de política social i una de les coses que m'interessaven i en les quals vaig treballar té a veure amb tot el que fa referència a cuidar les persones grans i en situació de dependència.

I, com que soc antropòloga, al mateix temps he fet investigació, em constava que hi havia dificultats per part de persones homosexuals a l'hora d'entrar en una residència perquè la major part de les residències les habitacions són compartides. I si tu apareixes com un home, haves de tornar a posar-te a l'armari perquè et posaven amb un altre home que era heterosexual, segurament, i això generava un retrocés en la vida d'aquella persona, que en els últims anys de la seva vida no es podia sentir còmoda si havia de tornar a amagar la seva condició d'homosexual. I l'havia d'amagar, perquè si no, despertava sospites precisament perquè les habitacions eren compartides, les activitats són compartides... I, per tant, hi ha molta interacció en la residència entre les persones que hi viuen.

En aquest sentit, això és un tema que ara s'ha arreglat una mica, però en aquell moment era així com t'ho explico. És a dir, una persona homosexual havia d'amagar aquesta condició a l'hora que entrava en una residència, fos home o dona, més si era home, per aquests motius. I em semblava que la situació de les persones homosexuals que arribaven a grans requeria una atenció especial, perquè no pel fet de complir anys deixes de tenir drets, però, de fet, es perdien aquests drets. Aleshores això era com un convenciment personal meu, segurament, perquè estava molt sensibilitzada pels temes relacionats amb la cura de qualsevol persona i també els problemes que afectaven les persones homosexuals.

De fet, durant aquell debat a la comissió, vas mencionar “una història que ha marginat” a la gent gran i vas al·ludir al “context de negació” en el que havien hagut de viure. Quin valor tenia per les persones gran LGTBI veure que les institucions també les tenien en compte i que, malgrat el context que havien hagut de viure, també des del Parlament, les escoltàveu o intentàveu capgirar o remeiar la seva situació de dificultat?

Mira, estem en una societat molt edatista, és a dir, hi ha discriminació per edat. Aleshores, en el cas dels homosexuals, s’acumulaven, hi havia una suma de discriminacions. Jo crec que la meua sensibilitat anava per aquestes dues dimensions juntes; és a dir, que menys que reconèixer els drets de les persones grans i que menys que reconèixer també la diversitat existent entre les persones grans.

Perquè l’edatisme té com a resultat homogeneïtzar; sembla que totes les persones grans siguin iguals, tinguin les mateixes necessitats. I, en canvi, hi ha una enorme diversitat que comencem a reconèixer, però que jo diria que fins i tot ara no està reconeguda. Hi ha aquesta homogeneïtzació.

De tota aquesta perspectiva que hem fet, hi ha alguna altra qüestió que consideris important de destacar en la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament? En línies generals, des que tu vas entrar al Parlament el 1999 fins que vas marxar el 2006, quin balanç fas del paper que va jugar el Parlament en la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI?

Jo crec que és important visibilitzar les coses. És a dir, que més enllà de la repercussió social, que finalment la té, el pitjor que pot passar en qualsevol mena de situació és la invisibilitat, que no se’n parli, que no es reconegui. Aleshores, jo crec que la mateixa existència d’aquestes diferents iniciatives, fins i tot em refereixo a la llei del 1998, que ja és un pas en aquest sentit, impliquen donar visibilitat a una realitat i el fet de donar-li visibilitat normalitzar-la també. Jo crec que té un element simbòlic, però que aquest element simbòlic té conseqüències socials i polítiques també.

VI. ENTREVISTA A ANNA SIMÓ I CASTELLÓ

Diputada d'ERC (2006-2017) i ponent de la Llei 11/2014.

Entrevista realitzada per escrit rebuda el 18 de maig.

Com recordes la tramitació de la Llei 11/2014? Quins diries que van ser els principals punts d'acord? I les grans discrepàncies?

El procés de redacció i tramitació de la llei va ser complex, de molts equilibris polítics, amb una plataforma d'entitats molt vigorosa i amb una persona clau per desllorigar jurídicament la llei: Francesc Jaurena, jurista membre de la Coordinadora LGTBI d'Esquerra i membre de la Comissió per a la Igualació dels Nous Models de Família del Col·legi d'Advocats, que va guanyar-se la confiança de tothom. A ell, que va morir el febrer de 2018, li devem la llei més que a ningú, com a jurista especialitat en matèria LGTBI, va jugar un paper cabdal com a redactor i "pare" de la llei.

Va haver-hi reunions de ponència, però també reunions amb les entitats i els grups parlamentaris a banda (entre 3 i 5).

Malgrat les discrepàncies i les pors i prevencions no verbalitzades, que hi eren, dels grups de centredreta i de dreta, cap dels grups va negar que existís la LGBTIfòbia, però s'inclinaven entre no regular-ho i regular-ho en una llei més àmplia antidiscriminació. D'altra banda, el punt de més discrepància va ser el règim sancionador: hi havia grups parlamentaris que no en volien sentir a parlar, i era un punt clau per fer efectiva la llei. O la inversió de la càrrega de la prova, clau, també (és a dir, que en un possible cas de discriminació per raó d'orientació sexual correspon a la part demandada demostrar que no ha discriminat).

La major part del text va ser aprovat per 112 vots a favor (CiU, ERC, PSC, ICV-EUiA, C's i la CUP) i 18 en contra (PPC). No obstant això, diversos articles relatius a l'àmbit de l'educació, al règim d'infraccions i sancions i a la inversió de la càrrega de la prova, van obtenir 31 vots en contra, pels 13 diputats d'UDC, que també s'hi van oposar.

Vist amb perspectiva, canviaries alguna cosa de la feina que vau fer a la ponència?

La feina feta en ponència va servir perquè la llei finalment s'aprovés. Al principi no era optimista al respecte, pels jocs de majories i minories i pel recel de Convergència i Unió, però amb la bona feina relacional de tots plegats ens en vam sortir. El paper del PP (Dolors López Aguilar) i de Ciutadans (José Manuel Villegas) va ser mínim en ponència, el pes de la tramitació va recaure en la resta: Violant Cervera i Gòdia, del Grup Parlamentari de Convergència i Unió (partit al Govern); Miquel Iceta i Llorens, del Grup Parlamentari Socialista; David Companyon i Costa, del Grup Parlamentari d'Iniciativa per Catalunya

Verds - Esquerra Unida i Alternativa; Quim Arrufat Ibáñez, del Grup Mixt, i jo mateixa pel Grup Parlamentari d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Amb el text que es va aprovar finalment, quina consideres que va ser la principal mancança de la llei? Què vas trobar a faltar (per exemple, l'Oficina per a la No Discriminació de les Persones de les Persones Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transsexuals i Intersexuals que volíeu introduir ICV-EUiA, el PSC, ERC i la CUP a través d'una esmena)?

L'Oficina, efectivament. En la campanya electoral de les eleccions posteriors, les del setembre del 2015, les entitats ens van instar a desplegar-la, especialment els articles 12 i del 31 al 38 de la llei.

Més d'un dels intervinents durant els debats al Ple van mencionar les associacions LGTBI. Quin paper van tenir les entitats LGTBI en l'elaboració i el disseny de la llei?

Fer la llei aquella legislatura havia estat un compromís de diverses forces polítiques a les eleccions del 2012 i les entitats van fer-ne el seguiment i ens van instar a complir-ho en reiterades ocasions i reunions. I ho vam aconseguir, i ens hi vam reunir i *destripar* el text de la llei tant com va caldre. La plataforma va vigilar en tot moment que fos una llei efectiva, dintre de les competències limitades de la Generalitat, clar, i útil.

En una de les teves intervencions, vas mencionar que la llei havia tingut “un recorregut de més de quatre anys”. Com es va forjar la llei abans que la presentéssiu al Parlament? Quin havia sigut aquest recorregut?

Com he explicat en punts anteriors. Finalment, vam entrar la proposició de llei els grups d'ERC, del PSC, d'ICV-EUiA i la CUP, al grup Mixt. Qui va ser clau en tot el procés, com he dit, va ser Francesc Jaurena, que va guanyar-se la confiança i el respecte de la plataforma d'entitats i dels partits impulsors; que va saber travar la llei tant com li va ser possible.

Durant el debat, altres diputats van agrair la teva feina per fer possible la llei i et van considerar la “llevadora del projecte” i “l'ànima de la llei”. Quin va ser el teu rol durant la tramitació? Vas ser, fins a cert punt, la líder de la ponència?

Tothom hi va tenir un paper complementari. El meu compromís era ferm, havia estat consellera del govern Maragall amb responsabilitats en algun moment en l'àmbit LGTBI i amb implicació en la reivindicació i el desplegament dels seus drets i n'estava convençuda., formava part del pla de govern 2007-2010, a més. Juntament amb el conseller de Justícia

del govern Maragall, Josep Maria Vallès, havia estat corresponsable com a consellera de Benestar i Família d'impulsar les modificacions del Codi Civil que van permetre l'adopció nacional per part de persones LGBTI.

Consideres que, vist amb perspectiva, el règim sancionador (que convertia la llei en pionera) s'ha aplicat com volia el legislador? Ha acabat sent tan ambiciós com volíeu?

Precisament en Jaurena hi havia estat treballant durant els darrers mesos de la seva vida, col·laborant en el seu desplegament a través de les seves aportacions al reglament sancionador de la llei. Les limitacions competencials, especialment per la falta de competències en matèria laboral, van ser un escull i continuen sent-ho per poder regular globalment en favor dels drets de les persones LGBTI.

Et va sorprendre el paper del PP durant la tramitació de la llei? Creus que hi hauria hagut alguna manera d'incloure'ls en el consens?

No, la Dolors López va fer-hi aportacions durant la ponència, en positiu, però el seu vot per raons ideològiques i d'imatge i posicionament del seu grup no podia ser un altre que el vot en contra.

Com values les discrepàncies que va mostrar el grup de CiU i el vot diferenciat d'Unió en els punts referents a l'educació, la inversió de la càrrega de la prova i les sancions?

N'he parlat al punt 1 i 2. Motius ideològics i d'imatge d'UDC. Això va fer més complicada la implicació de CiU en l'impuls de la tramitació i durant les reunions, però el paper de Jordi Turull i de Miquel Iceta va ser clau per tombar la majoria de les resistències possibles.

Una altra de les qüestions que va sorgir durant el debat de la llei va ser les peticions d'elaborar i aprovar una llei integral antidiscriminacions (una disposició addicional donava vuit mesos al Govern). Tanmateix, no es va aprovar fins al 2020. Què va passar amb aquesta iniciativa?

Estaven pendants que el govern central en fes una; caldria que parlessis amb Chakir el Homrani, de per què, ell t'ho sabrà dir millor.

Finalment, quin balanç fas de l'evolució de la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament en la teva etapa com a diputada? Hi ha alguna qüestió concreta de la cronologia d'aquells anys de defensa dels drets del col·lectiu LGTBI, a banda de la Llei 11/2014, que convingui destacar?

El meu grup em va assignar la responsabilitat, entre d'altres, de la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI, i vaig estar al costat de les entitats representatives del sector i de les seves demandes, i vetllant per poder defensar el programa d'Esquerra en la matèria des del 2006 que vaig ser elegida diputada. Han passat molts anys i no tinc fresca l'activitat que es va generar en els 15 anys que ho vaig ser.

VII. ENTREVISTA A DOLORS LÓPEZ AGUILAR

Exdiputada del PP (2010-2015) i ponent de la Llei 11/2014.

Entrevista realitzada per telèfon el 18 de maig.

Com recordes la tramitació de la que va acabar sent la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia?

La veritat és que nosaltres des d'un començament no estàvem d'acord que es fes una llei concreta per la discriminació dels LGTBI, perquè pensem que hi ha molts col·lectius que estan discriminats o que són susceptibles de discriminació i que, per tant, el que no es pot fer és una llei per a tots i cadascun dels col·lectius susceptibles de discriminació. Per tant, nosaltres des d'un començament no vèiem amb bons ulls aquesta llei.

O sigui, entenem que és evident que aquest col·lectiu està discriminat, però, a més, pensem que la normativa, tant espanyola com autonòmica, ja protegeix de la discriminació d'aquest col·lectiu i dels altres. Però bé, malgrat això, la veritat és que vam començar els treballs de ponència amb la il·lusió de, dintre del possible, millorar una mica aquesta llei, de la qual, ja dic, nosaltres no vèiem la necessitat.

A més, la vèiem molt intervencionista, amb temes de discriminació positiva amb els quals, des del nostre partit, mai hi hem estat d'acord. Pensàvem que no era la manera d'avançar en la no discriminació d'aquest col·lectiu. Però, repeteixo, malgrat això, vam fer el nostre treball a les ponències, he de dir que sempre dins d'un clima constructiu i de cordialitat.

Diries que el redactat final de la llei va tenir alguna empremta del PP o alguna de les vostres propostes? O tot el que volíeu incloure va ser rebutjat per la majoria?

Realment, aquesta llei no té res a veure amb la llei que hagués elaborat, en cas que l'haguéssim considerat necessària, el Partit Popular. Nosaltres sí que és veritat que vam presentar esmenes i que algunes van ser acceptades, però les que van ser acceptades no modificaven en absolut, eren més aviat qüestions menors, semàntiques, etcètera. Les qüestions importants no tenen la nostra empremta. Tot i això, vull dir que hi havia una bona voluntat, però, clar, eren maneres ideològicament molt diferents.

Mira, jo com a anècdota. El ponent socialista va ser el Miquel Iceta, i he de dir que era un gran negociador. Al començament, feia la sensació que finalment sí que podríem arribar a alguna transacció, a alguna negociació de certa rellevància, però finalment no va ser així.

Hi hauria hagut alguna manera d'aconseguir el suport del PP en aquesta llei? Què hauria hagut de canviar o fins a quin punt el PP hauria pogut donar suport a una llei com aquesta amb alguna de les modificacions que vosaltres volíeu fer?

La veritat és que perquè nosaltres haguéssim pogut aprovar aquesta llei hi havia molts temes que eren difícils per a nosaltres. D'entrada, com a primera, la qüestió general de la no necessitat d'aquesta llei. Però, després, hi havia el tema de l'intervencionisme, de la discriminació positiva i de les sancions. Del tema de les sancions, que cap llei d'aquestes característiques a tot l'Estat contemplava. Per tant, era molt difícil que nosaltres l'haguéssim pogut aprovar. Si s'hagués suavitzat alguna d'aquestes qüestions, sí que possiblement hauríem pogut arribar a l'abstenció.

Vosaltres va presentar una esmena a la totalitat al principi de la tramitació. Tot i això, pel que comentes, tant a la ponència com també amb negociacions amb Miquel Iceta, vas tenir tu com a diputada un paper actiu entrant a negociar també el redactat d'aquesta llei, tot i el vostre rebuig inicial i a grans trets de la iniciativa. Quin va ser el teu paper en aquesta ponència, vist que éreu contraris a la majoria de les previsions que incloïa aquesta llei?

El meu paper va ser intentar, dintre que no estàvem d'acord, millorar aquesta llei, però evidentment era molt complicat que això fos possible i no va ser així.

Més d'un dels intervinents per part dels partits que van donar suport a la llei durant els debats del ple van mencionar les associacions LGTBI. I tu, en aquell moment, vas argumentar al Ple que la llei suposaria “un sistema de protecció extraordinari del que no gaudeixen altres col·lectius” perquè “no tenen un grup de pressió al darrere.” Quin paper diries que van tenir les entitats LGTBI en l'elaboració de la llei i en el seu disseny i redactat final?

Van tenir un paper clau i determinant. De fet, aquesta llei es va fer per acontentar aquestes entitats LGTBI. Concretament, algunes entitats LGTBI van fer aquesta demanda i Esquerra Republicana es va comprometre. Les entitats LGTBI van tenir un paper molt, molt, molt important; eren els que d'alguna manera, des de l'ombra, dirigien tota la qüestió.

Però també cal dir que aquestes entitats no representen ni molt menys a tot el col·lectiu, perquè durant l'elaboració de la llei, nosaltres vam parlar amb moltes persones homosexuals perquè ens expliquessin i ens assessoressin sobre algunes qüestions. I moltes d'aquestes persones homosexuals no se sentien representades en aquest col·lectiu i no estaven d'acord que es fes aquesta llei perquè consideraven que els podia estigmatitzar.

Et posaré un exemple d'intervencionisme. Quan parlen de l'ocupació: les quotes. A part que això és discriminació positiva, atempta contra la intimitat de la persona; jo no tinc per què declarar ni manifestar la meua condició sexual, jo no tinc per què dir "no és que, miri, jo soc lesbiana i, per tant, tinc dret a estar dintre d'aquesta quota". No. Atempta contra la dignitat i contra la intimitat de la persona. La condició sexual és quelcom íntim: qui ho vulgui dir, perfecte, però el que no vulgui no ho té perquè dir.

Com valores les discrepàncies que va mostrar el grup de Convergència i Unió, amb el vot diferenciat d'Unió en els punts referents a l'educació, la inversió de la càrrega de la prova i a les sancions en la votació definitiva al Ple?

A veure, de fet, Unió com a partit no estava d'acord amb aquesta llei. De fet, a l'Ajuntament de Barcelona es van negar a subscriure una declaració que instava el Parlament a aprovar aquesta llei. Però, és clar, Unió estava dintre d'un grup parlamentari en el qual també hi havia Convergència, que era el grup majoritari. I, d'alguna manera, encara que van fer votació separada d'algunes qüestions, van haver de *tragar*, per dir-ho d'alguna manera. Però ells en el fons no estaven d'acord. De fet, el senyor Duran Lleida va dir que aquesta llei tenia més de promoció que de no discriminació. Però al final van fer una mica aquell paper de "sí, però no, no, però sí" per intentar, sense anar en contra dels seus principis, no trencar la unitat de vot de la coalició de Convergència i Unió.

Que de fet, durant el debat de totalitat, dèieu que pels passadissos i en privat, gent d'Unió us demanava que presentéssim aquella esmena a la totalitat.

Sí, totalment cert. La gent d'Unió no estaven en absolut d'acord amb aquesta llei i sobretot algunes persones a títol individual. Però, és clar, és el que dic, formaven part d'una coalició, que era Convergència i Unió, i el que no podien era votar en contra de quelcom que el partit majoritari votava a favor.

Una altra de les qüestions que va sorgir durant el debat de la llei va ser les peticions d'elaborar i aprovar una llei integral antidiscriminacions (una disposició addicional donava vuit mesos al Govern). Tanmateix, no es va aprovar fins al 2020. Què va passar amb aquesta iniciativa?

Jo no hi era al Parlament, però si recordes, en aquells moments, el Govern de la Generalitat estava més preocupat amb el tema de la independència que a aprovar lleis. L'enfrontament i la separació de Catalunya de la resta d'Espanya va ser la seva prioritat en aquells anys, culminant el 2017 amb la DUI, amb les lleis de desconnexió, etcètera. Per tant, jo imagino

que és que aquesta llei era una preocupació menor davant del seu interès i de la seva prioritat en aquells moments.

Finalment, de la teva etapa com a diputada al Parlament del 2009 al 2015, a grans trets, quin balanç faries de l'evolució dels drets del col·lectiu LGTBI al Parlament?

A veure, jo, sincerament, no crec que aquesta llei hagi contribuït a millorar els drets dels col·lectius. Sí que penso que, en aquest temps, s'ha avançat, però és la mateixa evolució de la societat. O sigui, no crec que aquesta llei sigui la causa d'aquesta evolució, però sí que és cert que costa, a poc a poc, però cada vegada aquest col·lectiu està, d'alguna manera, més normalitzat i la gent va pensant diferent perquè la societat evoluciona per l'educació, per la sensibilització, etcètera.

VIII. ENTREVISTA A EMILIO RUIZ PÉREZ

El 1993 es va fer soci del Casal Lambda i va conèixer l'Armand de Fluvià i la història del moviment homosexual. Després de col·laborar i participar durant anys, com a soci, a les activitats del Casal, el 2012 un grup de socis li va proposar ser president del Casal i el maig l'assemblea de socis ho va aprovar.

A partir d'aquest moment, va iniciar una acció activa dins el moviment i, juntament amb l'Eugeni Rodríguez, de l'Observatori contra l'Homofòbia (OCH), van començar les reunions amb els diputats Parlament de Catalunya, la Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Barcelona.

El 2018 va deixar la presidència del Casal Lambda i la secretaria de la Plataforma LGTBI de Catalunya.

Entrevista realitzada presencialment a Boadilla del Monte (Madrid) el divendres 2 de juny.

Quina relació tens amb el col·lectiu LGTBI?

Recordo haver comprat a Barcelona els tres primers fulletons que va fer el Casal Lambda i els tinc guardats com una relíquia. El meu pare era militar, jo vaig anar al seminari l'any 1956. El 1956, vaig conèixer qui va ser després la meva dona; ens vam fer amics, havia vingut a Igualada i després vam mantenir l'amistat, però res més que l'amistat. Al cap d'uns anys, vam decidir casar-nos.

I bé, vaig començar a conèixer el tema homosexual. Jo ho començo a conèixer arran que surto de l'armari. L'any 1993 entro al Casal Lambda i soc soci del Casal Lambda.

A partir d'aquí, vaig començar a implicar-me dins del col·lectiu i, a poc a poc, al cap del temps, em van proposar ser president del Casal, però això va ser el 2012. En l'època que era soci del Casal, participava en la vida del Casal i quan em van plantejar ser president del Casal, em vaig quedar una mica parat perquè jo no soc gai de tota la vida, sinó que he tingut altres vides. I a partir de llavors m'hi vaig anar implicant.

Em vaig implicar molt al Casal i aleshores vam crear una plataforma [la Plataforma d'Entitats LGTBI de Catalunya, integrada pel Front d'Alliberament Gai de Catalunya, Casal Lambda, Gais Positius, Associació de Famílies de Lesbianes i Gais i l'Associació de Pares i Mars de Gais, Lesbianes, Bisexuals i Transsexuals]. Eren cinc entitats i vaig començar a tenir relació amb cadascuna de les entitats i, a poc a poc, em vaig anar quedant com si fos l'impulsor de la Llei 11/2014. Jo no soc l'impulsor. Jo no em sento impulsor, jo he ajudat que les coses funcionessin i que les coses es moguessin. Perquè m'he implicat força en aquest sentit.

He tingut força relació amb els diputats, em consideraven una persona vàlida i em vaig convertir en impulsor de la llei sense voler. La llei l'hem feta entre tots, no l'he feta sol. No em vull treure mèrits, però a mi l'administració em respectava.

Parlant de la Llei 11/2014. Com comença a caminar aquesta llei? És a dir, surt de les entitats (això deien els diputats d'aquella època), però com va ser el procés des que va sorgir la llavor de la llei i el recorregut que va fer fins que va entrar al Parlament?

La impulsem nosaltres. Vull dir que l'Eugeni Rodríguez [portaveu de l'Observatori contra l'Homofòbia] i jo vam ser els impulsors que les coses correguessin, perquè si no empenys, les coses queden aturades. I amb l'Anna Simó ens enteníem molt bé i l'Anna Simó va col·laborar molt fort i el David Companyon, també. Si heu llegit l'acta de quan es va discutir la llei, gairebé tots els que van intervenir van parlar de l'Eugeni i de mi. Jo no em vull posar medalles que no em corresponen, però si no hagués estat per l'Eugeni i per mi, la llei s'hauria quedat estancada, jo n'estic convençut. Jo conec bé l'administració i, si no s'empeny, les coses no es mouen.

Hi va haver aquell compromís de campanya electoral abans de les eleccions perquè els partits es comprometessin a aprovar la llei.

Nosaltres els obliguem. Jo me'n sento molt orgullós i em sento l'avi de la llei. Hi havia més gent, com el Quim Roqueta, l'Abril, la Cati Pallàs... els impulsors vam ser l'Eugeni i jo. Ens entenem i ens donem molt suport.

Pel que dius, per part dels partits polítics, es va rebre la proposta de llei amb bons ulls. Ho van posar fàcil?

Ens vam reunir fins i tot amb l'Alicia Sánchez-Camacho, del PP. Ens vam reunir amb tothom. Vam decidir reunir-nos amb tots els partits. I jo recordo amb Sánchez-Camacho, ja que realment ens vam entendre força bé. Però amb les seves idees i tal... i a l'hora de l'aprovació de la llei, el PP no li va donar suport.

El redactat inicial de la llei (el text que es porta al Parlament) és un redactat que sortia de les entitats o el van fer més aviat els partits i vosaltres va dir el que volíeu que recollís?

No recordo qui va fer la primera redacció i vam anar ampliant i rectificat. Això ja no ho recordo.

Però sí que vosaltres des de les entitats va fer una proposta inicial als partits.

Nosaltres demanem que s'aprovi una llei contra l'homofòbia. Aleshores no parlàvem de LGTBIfòbia, parlàvem de l'homofòbia i sempre donàvem suport a la possibilitat d'aprovar una llei contra l'homofòbia. Les coses ja queden molt lluny. Si no l'haguéssim impulsat nosaltres, la llei s'hauria aturat. Si aconseguim aprovar la llei, és perquè vam posar nosaltres els instruments perquè es pogués aprovar la llei, perquè si no, no s'hagués aprovat. És a dir, que no, segur.

Vosaltres reclameu aquesta llei contra l'homofòbia, els partits la tramiten, comencen a treballar al Parlament, i durant la seva tramitació i els canvis que hi va haver dins del mateix Parlament, vosaltres estàveu en contacte amb els partits?

Havíem fet reunions conjuntes amb tots els diputats de l'època. A la documentació que et vaig enviar estan explicats tots els passos que vam fer. Realment, si no haguéssim empès nosaltres, la llei no s'hauria aprovat. Ara l'Eugeni ha propiciat una renovació de la llei i ara està implicat i està treballant amb els partits per modificar una sèrie de coses de la llei. Jo ja no soc president del Casal i no m'agrada intervenir.

Quins diries, a grans trets, que van ser els grans punts d'acord de la Llei 11/2014, les bases més essencials de la llei, en què tant vosaltres com els partits va estar d'acord i va compartir?

Que hi hagués un règim de sancions. No me'n recordo les coses, que em queden lluny. Així que va ser essencial que el règim de sancions estigués clar.

I hi va haver algun punt del que vosaltres demanàveu que després no es va aconseguir o que no es va introduir a la llei? Alguna de les vostres demandes o de les vostres ambicions?

Jo penso que tots els punts importants es van incloure en la llei. Jo penso que sí, que tots els aspectes importants que nosaltres considerem importants. És que em parles del 2014 i estem el 2023. A mi em queda molt lluny. Però està escrit. Jo estic molt orgullós que la llei s'arribés a aprovar i que s'aprovés amb el suport de totes les entitats.

Hi ha alguna cosa que vau trobar a faltar que incloguéis o alguna cosa que ara, vist amb perspectiva, pensis que s'hauria pogut introduir o matisar?

Jo penso que es van introduir totes les coses que vam considerar que eren importants i algunes no les vam aconseguir, però ja no sabia dir. Sí que algunes es van quedar fora, però realment ho vam aconseguir. Vull dir, que es va aprovar la llei i es va aprovar amb el nostre suport.

Hi va haver alguna discrepància gran entre vosaltres i els partits o entre els mateixos partits?

Això no ho recordo, no et sé dir. Però no ho crec. No crec que n'hi hagués gaires en aquest sentit. Tots els punts importants els vam aconseguir, els vam poder introduir.

Creus que la llei va arribar tard? S'hauria d'haver aprovat abans?

Si no es va aprovar abans és perquè les entitats no vam empènyer. Es va aprovar perquè les entitats vam estar darrere picant pedra. Si no, no s'hauria aprovat tampoc. Si nosaltres no haguéssim estat empenyent l'aprovació de la llei, crear la plataforma, crear el centre de recursos i totes les coses, la llei s'hauria quedat en *agua de borrajas*. D'això n'estic convençut. Va ser l'empenta de les entitats, i penso que a l'acta del Parlament queda reflectit; a l'acta de sessions queda molt clar que sense l'impuls nostre no s'hagués aprovat.

I us va sorprendre el rebuig del Partit Popular?

No.

I hi hauria hagut alguna manera d'incloure'ls al consens?

Ho vam intentar. L'Eugeni Rodríguez, el Quim Roqueta i jo ens vam reunir amb Alicia Sánchez-Camacho per implicar-la també en l'aprovació de la llei, però va llençar pilotes fora. Ells no ho van voler. Nosaltres no rebutgem ningú en aquest sentit.

També hi va haver discrepàncies en alguns punts entre Convergència, d'una banda, i Unió, de l'altra. I els diputats d'Unió van votar en contra de les sancions, de l'educació i de la inversió de la càrrega de la prova.

Ho van manifestar, però tampoc no va arribar la sang al riu. La llei no va estar en dubte o en perill. Sí que discrepaven i van manifestar la discrepància. Però no va arribar a res més.

En relació amb el règim sancionador de la llei, tu tens constància si s'ha aplicat com es deia a la llei o finalment no ha acabat de ser tan efectiu com es pretenia quan es va aprovar?

Jo penso que al final s'ha aplicat perquè les entitats ens hi hem implicat perquè s'apliqués d'acord amb la llei. Que s'aprovés un règim de sancions i s'incloués era important, i hi és. Vam empenyer perquè es tirés endavant el tema del règim de sancions.

Quan vau comparèixer representants de les entitats LGTBI al Parlament durant la tramitació de la llei, us vau sentir escoltats pels partits?

Imagino que no estaven gaire d'acord amb coses que nosaltres, les entitats, dèiem. Però no van posar un dic perquè no avancessin les coses. Realment, els partits van assumir el que dèiem nosaltres. És a dir, que nosaltres som les persones implicades i va tirar endavant perquè nosaltres estàvem empenyent perquè sortís el règim de sancions i es va aprovar en aquest sentit. Hauria de mirar molts papers i en tinc un munt.

Així que una mica per resumir tot el que envolta la llei: el punt clau va ser l'empenta de les entitats i com les entitats es van implicar i pressionar per aconseguir que al final el Parlament fes la llei.

Si les entitats no haguéssim estat al darrere, la llei no s'hauria aprovat, això és segur. Això segur. Si no haguéssim estat empenyent contínuament perquè la llei s'aprovés, no s'hauria aprovat. Per això jo poso la mà al foc. Si es va aprovar, és perquè estàvem nosaltres al darrere. I tant l'Eugeni com jo vam *matxacar*-los a tots. Vam tenir molt bona acollida amb l'Anna Simó, ens enteníem perfectament. I amb el David Companyon també.

Més enllà de la llei 11/2014, recordes alguna altra iniciativa o algun altre moment en què vosaltres, com a entitats, tinguéssiu cert paper o protagonisme al Parlament amb iniciatives de defensa dels drets del col·lectiu LGTBI?

Amb el tema de la llei sí que vam estar molt implicats, però imagino que vam estar en altres guerres també, però ara no et sabia dir. En lleis més concretes LGTBI no, perquè no n'hi havia. La reforma que s'està gestionant ara, que es començarà a moure, però fins aleshores no.

Per exemple, el 2005 es va legalitzar l'adopció per a parelles homosexuals. Recordes si vau tenir vosaltres algun paper?

No va ser un paper tan preponderant, però també li vam donar suport. Els passos que vam fer per aprovar la llei de l'adopció, no recordo jo que nosaltres tinguéssim un paper

destacat. Ens impliquem en el sentit de donar-li suport, però no com vam fer amb la Llei 11/2014.

Quina valoració faries del paper que ha tingut, més enllà de la Llei 11/2014, el Parlament a l'hora de protegir i defensar els drets del col·lectiu LGTBI al llarg de la història?

El rol que ha tingut ha estat perquè nosaltres hem estat al darrere empenyent, si no, el Parlament no es mou. El Parlament té la seva normativa, els seus reglaments i maneres de fer les lleis i no es mou. Si no haguéssim estat la societat civil al darrere empenyent, la llei hauria quedat parada. I si ara s'està movent és perquè l'Eugeni Rodríguez i la gent de l'Observatori estan empenyent i es reuneixen amb els diputats perquè les coses corrin. I la importància de cada moment la dona la societat civil empenyent un tipus de llei o una altra. Si no, no funciona. Funciona perquè tens els seus circuits i formes, però cal empènyer.

De fet, si ara s'està intentant modificar la llei penso que costa més que avanci que el període que vam fer nosaltres el 2014.

Hi havia més consensos en aquell moment i ara el consens potser s'ha trencat una mica més?

Jo penso que aquell moment era el moment, i ara el consens en general és més o menys igual. El Parlament té unes dinàmiques molt lentes. Si no estem darrere, les lleis no es mouen.

Parlaves de la importància de les entitats, però el Parlament de Catalunya sí que ha estat pioner a l'hora d'aprovar lleis sobre el col·lectiu LGTBI, amb l'aprovació de les parelles de fet o el règim sancionador de la Llei 11/ 2014. És a dir, encara que hagi costat massa, quan s'ha fet ha estat pioner.

Sempre ha estat pionera en aquest sentit. Amb la Llei 11/2014, és la primera vegada que a nivell europeu es parla d'aquest tipus de llei. I amb el tema de l'adopció. Ha estat pionera sempre.

El Congrés dels Diputats té una altra dinàmica diferent, però la Comunitat de Madrid no hi té el paper que ha jugat el Parlament de Catalunya. Catalunya sempre ha anat amb la torxa al davant.

I això ho associes a una fortalesa més gran del teixit associatiu d'entitats que hi ha a Catalunya, que ha possibilitat ser pioner? És a dir, el que marca la diferència és que vosaltres estàveu a Catalunya insistint en aquesta línia?

A veure. Quan l'Armand de Fluvià l'any 1975 va posar el tema al davant. Quan l'Armand de Fluvià va crear l'Institut Lambda i es va començar a moure, va ser ell. Amb Francino, que era amic seu, van ser els que van iniciar el moviment LGTBI a Espanya l'any 1975. Apareix al seu llibre [*El moviment gai a la clandestinitat del franquisme (1970-75)*]. Hi ha molta bibliografia i molts retalls de premsa.

Amb això que dius de les referències dels diaris, imagino que també l'atenció mediàtica que va tenir el col·lectiu LGTBI va augmentar progressivament i que la Llei 11/2014 va tenir molt més ressò a la premsa que les primeres manifestacions i les primeres lleis que es van aprovar.

Jo recordo haver anat a la primera manifestació, jo vaig assistir a la manifestació d'espectador. Recordo haver vist la manifestació passar davant del Liceu. A aquest moment, jo participava en el moviment associatiu.